

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Pomoc publiczna w ochronie środowiska

Warszawa 2012

Podręcznik „**Pomoc publiczna w ochronie środowiska**” powstał na podstawie doświadczeń pracowników Zespołu ds. Pomocy Publicznej NFOŚiGW zebranych przy ocenie wniosków składanych do NFOŚiGW i ma na celu przybliżenie wnioskodawcom trudnych zagadnień pomocy publicznej ze szczególnym uwzględnieniem dziedzin, w których NFOŚiGW udziela wsparcia. Informacje dotyczące pomocy publicznej w działalności Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zamieszczone są także na stronie: <http://www.nfosigw.gov.pl/pomoc-publiczna/>

ISBN 978-83-934797-3-3

Spis treści:

Wstęp.....	5
Rozdział I. Pojęcie pomocy publicznej i przesłanki jej występowania	6
Pojęcie pomocy publicznej.....	6
1. Wsparcie dla przedsiębiorstwa.....	8
2. Przyznawanie przez państwo lub z zasobów państwowych.....	11
3. Warunki korzystniejsze niż oferowane na rynku.....	11
4. Selektywność.....	12
5. Zakłócenie lub zagrożenie zakłóceniem konkurencji oraz wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi.....	12
Rozdział II. Źródła prawa UE i prawa polskiego w zakresie pomocy publicznej	15
1. Prawo Unii Europejskiej.....	15
2. Prawo polskie.....	18
3. Nadzór nad udzielaniem pomocy publicznej.....	19
Rozdział III. Forma i wielkość pomocy publicznej.....	20
1. Formy pomocy publicznej.....	20
2. Wartość pomocy publicznej (ekwiwalent dotacji brutto).....	21
3. Intensywność pomocy.....	23
Rozdział IV. Pomoc publiczna zgodna z rynkiem wewnętrznym (dopuszczalna)	25
1. Pomoc regionalna w zakresie przedsięwzięć na ochronę środowiska.....	25
1.1 Zakres stosowania Wytycznych Komisji w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013.....	25
1.2 Nowa inwestycja.....	26
1.3 Efekt zachęty i konieczność pomocy.....	27
1.4 Koszty kwalifikowane.....	28
1.5 Maksymalna intensywność regionalnej pomocy inwestycyjnej.....	30
2. Pomoc horyzontalna na ochronę środowiska.....	34
2.1 Cele ochrony środowiska na jakie pomoc może być udzielana.....	35
2.2 Koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą.....	39
2.3 Intensywność pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska.....	44
2.4 Efekt zachęty.....	45
2.5 Obowiązek zgłoszenia i test bilansujący.....	46
3. Pomoc <i>de minimis</i>	47
3.1 Pomoc <i>de minimis</i> inna niż w sektorze produkcji rolnej i w sektorze rybołówstwa.....	49
3.2 Pomoc <i>de minimis</i> w sektorze produkcji rolnej.....	50
3.3 Pomoc <i>de minimis</i> w sektorze rybołówstwa.....	52
4. Pomoc dopuszczalna bezpośrednio na podstawie przepisów Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.....	53
5. Wykluczenia spod zastosowania niektórych przepisów o pomocy publicznej (dotyczy wszystkich przeznaczeń pomocy).....	54
Rozdział V. Pomoc publiczna w poszczególnych dziedzinach wspieranych przez NFOŚiGW... 55	55
1. Pomoc na ochronę powierzchni ziemi.....	55
1.1 Pomoc w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi.....	55
1.2 Pomoc w zakresie gospodarki odpadami innymi niż komunalne.....	59
1.3 Pomoc na rekultywację terenów zdegradowanych.....	61
2. Pomoc dla przedsięwzięć w komunalnym sektorze wodno-ściekowym.....	62
3. Pomoc na przedsięwzięcia w zakresie budowy hydrotechnicznych.....	63

4. Pomoc na przedsięwzięcia w energetyce	65
4.1 Wytwarzanie energii elektrycznej, ciepłej lub chłodu	65
4.2 Dystrybucja energii elektrycznej lub ciepłej	67
5. Pomoc na przedsięwzięcia w zakresie geologii.....	68
6. Pomoc na przedsięwzięcia w zakresie termomodernizacji budynków	68
7. Pomoc na efektywne wykorzystanie energii.....	70
8. Pomoc dla sektora węglowego	70
9. Pomoc na edukację ekologiczną.....	71
10. Pomoc dla sektora leśnego	76
10.1 Dopuszczalność pomocy dla sektora leśnego na podstawie Wytycznych Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007-2013.....	76
10.2 Dopuszczalność pomocy dla sektora leśnego, jako pomocy <i>de minimis</i>	77
Załącznik 1 Wykaz aktów prawa Unii Europejskiej	78
Załącznik 2 Wykaz aktów prawa polskiego.....	79
Załącznik 3 Przepisy Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej dotyczące pomocy publicznej.....	80
Załącznik 4 Wzór zaświadczenia o pomocy <i>de minimis</i> oraz pomocy <i>de minimis</i> w rolnictwie lub rybołówstwie	82

Wstęp

Słyszę „pomoc publiczna”, myślę... będą problemy. Nagle wszystko się komplikuje... Dlaczego dofinansowanie NFOŚiGW dla mojego projektu jest pomocą publiczną? Co to dla mnie znaczy? Dlaczego w programie priorytetowym NFOŚiGW jest napisane, że kwota dofinansowania może stanowić 80% kosztów kwalifikowanych a teraz okazuje się, że trzeba je obniżyć? Zapewne podobnych pytań i wątpliwości jest więcej...

Zapoznanie się z niniejszą publikacją powinno pomóc Państwu znaleźć odpowiedź przynajmniej na część spośród rodzących się pytań.

Przede wszystkim dobrze jest uświadomić sobie, że regulacje dotyczące pomocy publicznej nie są skierowane przeciwko przedsiębiorcom. Wręcz przeciwnie, mają one chronić przedsiębiorców na wypadek gdyby państwo członkowskie Unii Europejskiej (UE) chciało z nieuzasadnionych przyczyn faworyzować niektórych przedsiębiorców względem pozostałych. W celu zapewnienia równej konkurencji pomiędzy podmiotami gospodarczymi działającymi na unijnym rynku uzasadnionym jest zatem ustanowienie jednolitych dla wszystkich państw członkowskich reguł udzielania pomocy publicznej, a przestrzeganie ich przez poszczególne państwa leży *de facto* w interesie samych przedsiębiorców. Taka jest geneza powstania w UE przepisów dotyczących pomocy publicznej. Wskazują one, że udzielanie pomocy publicznej z zasady jest zakazane, chyba, że ma ona służyć realizacji jakiegoś szczególnego z punktu widzenia państwa celu, który trudno byłoby osiągnąć przedsiębiorcom bez wsparcia publicznego. Celem takim może być na przykład rozwój regionu czy też ochrona środowiska naturalnego.

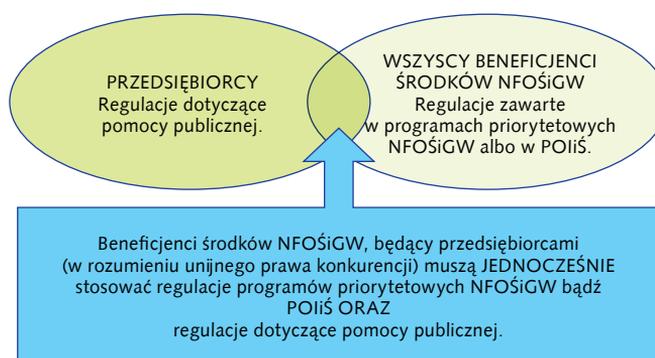
Pamiętać też należy, że prawo pomocy publicznej jest systemem, który „żyje własnym życiem”. W głównej mierze jest ono sformułowane na poziomie prawa UE, które zawsze ma pierwszeństwo względem prawa krajowego. Wynikają stąd mogą pewne komplikacje. W dziedzinie prawa konkurencji, do którego należy regulacja prawna pomocy publicznej, obowiązują bowiem swoiste, jedynie dla niego charakterystyczne, pojęcia i konstrukcje. Podobne na pierwszy rzut oka pojęcia funkcjonujące w prawie polskim w innych obszarach (jak np. „przedsiębiorca”, „przedsiębiorstwo” czy „działalność gospodarcza”) mogą być zupełnie inaczej rozumiane w prawie pomocy publicznej. Trudno się jednak dziwić, że unijne prawo pomocy publicznej może w sposób szczególny (odmienny) interpretować pewne podstawowe pojęcia. Dla zapewnienia jego skutecznego stosowania pojęcia te muszą być przecież tak samo rozumiane we wszystkich państwach członkowskich UE. W rezultacie tworzy się specyficzny język, odbiegający od uregulowań odnoszących się do podobnych pojęć stosowanych w poszczególnych systemach krajowych w innych dziedzinach, a który musimy jednak bezwzględnie stosować zawsze, gdy mówimy o pomocy publicznej.

Dodatkowa trudność w zrozumieniu zasad rządzących pomocą publiczną wynika również z faktu, że dopuszczalność i warunki udzielania pomocy publicznej określone są w wielu aktach prawnych Unii Europejskiej i aktach prawa polskiego. Umiejętność poruszania się w tych aktach prawnych pozwoli na szybsze zidentyfikowanie właściwych regulacji mających zastosowanie w Państwa szczególnym przypadku.

Podręcznik ten skierowany jest przede wszystkim do osób, które zamierzają ubiegać się o wsparcie ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dlatego też skupia się na tematyce pomocy publicznej udzielanej przez NFOŚiGW, ze zrozumieniem, której wnioskodawcy, a później Beneficjenci, jak wynika z naszego doświadczenia, mają problemy.

Zanim przejdziemy jednak do szczegółów – bardzo ważną kwestią jest również uświadomienie sobie, że prawo pomocy publicznej to jeden system, a postanowienia programów priorytetowych NFOŚiGW (jakkolwiek uwzględniających w minimalnym zakresie również przepisy pomocowe) czy Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) – to zupełnie odrębny system.

Tym samym, pomoc publiczna to nic innego jak dofinansowanie, o które stara się wnioskodawca, które jednak ze względu na spełnienie określonych przesłanek nabiera charakteru pomocy publicznej, a co za tym idzie wpada w dodatkowy reżim prawny – regulacji dotyczących pomocy publicznej. Na to, czy dane dofinansowanie jest pomocą publiczną, czy też „tylko dofinansowaniem”, ma wpływ wiele czynników i okoliczności, tj. charakter beneficjenta, rodzaj przedsięwzięcia, rynek na którym działa wnioskodawca itp.

Z niezrozumienia zasady zaprezentowanej na powyższym schemacie wynikają często popełniane błędy. Regulacje dotyczące pomocy publicznej mogą bowiem wprowadzać dodatkowe obostrzenia w stosunku do programów priorytetowych czy POLiŚ, których należy bezwzględnie przestrzegać. Dotyczyć mogą one przede wszystkim samego beneficjenta (np. wyłączenie – w niektórych przypadkach – z możliwości ubiegania się o dofinansowanie niektórych sektorów działalności gospodarczej lub przedsiębiorców znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej), kosztów kwalifikowanych (np. w niektórych przypadkach pewne koszty w ogóle nie mogą być objęte pomocą), czy też wielkości możliwego wsparcia (np. łączna wartość pomocy publicznej uzyskanej z różnych źródeł na te same koszty nie może przekroczyć określonego pułapu). Składając wniosek o dofinansowanie trzeba mieć to wszystko na uwadze.

Podobno najbardziej boimy się tego, czego nie znamy. Dlatego oddajemy Państwu ten dokument z nadzieją, że przynajmniej częściowo rozwieje on Państwa obawy związane z pomocą publiczną, pozwoli na jej lepsze zrozumienie, a wnioskowanie o pomoc publiczną do NFOŚiGW stanie się łatwiejsze.

Rozdział I. Pojęcie pomocy publicznej i przesłanki jej występowania

Pojęcie pomocy publicznej

Wolny rynek opiera się na zasadzie konkurencji, tj. rywalizacji między przedsiębiorcami przy założeniu, że wszyscy mają takie same szanse. Czasami jednak państwo, które powinno czuwać nad zachowaniem równych szans dla wszystkich uczestników gry rynkowej, nie ogranicza się do ustalania zasad i egzekwowania ich przestrzegania, ale ingeruje w ten rynek na znacznie głębszym poziomie, tj. wspierając wybranych przedsiębiorców. Uzasadnienie dla takiego działania może być różne, np. wspieranie przedsiębiorców z biedniejszych regionów, wspieranie innowacji w przedsiębiorstwach, czy wspieranie działań związanych z ochroną środowiska w celu ochrony całego społeczeństwa przed negatywnymi skutkami zanieczyszczeń. Ta aktywna działalność państwa (jako sprawującego władzę publiczną) wobec wybranych podmiotów zwykle stanowi pomoc publiczną.

W Unii Europejskiej (UE) zasadniczo obowiązuje zakaz udzielania pomocy publicznej. UE stoi bowiem na stanowisku, że każda forma selektywnego wsparcia przyznawanego przez państwo lub udzielanego z zasobów państwowych podmiotom zaangażowanym w działalność gospodarczą, mająca wpływ na sytuację na rynku UE, stawia ich w pozycji uprzywilejowanej względem tych, którzy pomocy nie otrzymali. Takie selektywne wsparcie grozi bowiem zakłóceniem swobodnej konkurencji na tym ryn-

ku. Wprowadzenie ograniczenia udzielania pomocy publicznej ma zatem kluczowe znaczenie, jeżeli chodzi o funkcjonowanie rynku wewnętrznego UE¹.

Zakaz udzielania pomocy publicznej został wyrażony w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)²:

Art. 107 ust. 1 TFUE stanowi:

„Zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w Traktatach, wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi.”

Najprościej rzecz ujmując, pomoc publiczna to udzielone przez państwo lub z zasobów państwowych wsparcie dla przedsiębiorstwa lub przedsiębiorstw, które uprzywilejowuje je względem innych podmiotów działających na rynku, grożąc przez to zakłóceniem konkurencji i wpływając na wymianę handlową na rynku wewnętrznym UE.

Z art. 107 ust. 1 TFUE wynika, że wsparcie musi spełnić poniższe cechy, aby zostało uznane za pomoc publiczną:

1. dotyczy przedsiębiorstwa (przedsiębiorcy) w rozumieniu unijnego prawa konkurencji,
2. jest przyznawane przez państwo lub pochodzi ze środków państwowych,
3. udzielane jest na warunkach korzystniejszych niż oferowane na rynku,
4. ma charakter selektywny (uprzywilejowuje określone przedsiębiorstwo lub przedsiębiorstwa albo produkcję określonych towarów),
5. grozi zakłóceniem lub zakłóca konkurencję oraz wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi UE.

Brak spełnienia choćby jednej z wyżej wymienionych cech wyklucza występowanie pomocy publicznej i tym samym wyklucza konieczność zastosowania przepisów regulujących dopuszczalność pomocy publicznej. Innymi słowy, jeżeli określone dofinansowanie nie spełnia choćby jednej z tych cech, przepisy o pomocy publicznej nie znajdują zastosowania, a więc dofinansowanie NFOŚiGW może być udzielone bez konieczności stosowania przepisów „pomocowych”.

Mimo generalnego zakazu, prawo UE przyzwala na wsparcie ze strony państwa, o ile jest to usprawiedliwione ważnymi względami (np. wspomniana wyżej pomoc na działania służące ochronie środowiska, czy likwidująca nierówności w rozwoju poszczególnych regionów UE). Każdy przypadek wsparcia jest jednak traktowany jako odstępstwo od reguły.

W celu lepszego zrozumienia, w których przypadkach mamy do czynienia z pomocą publiczną poniżej szczegółowo omówione są poszczególne przesłanki decydujące o jej wystąpieniu. Należy przy tym zwrócić uwagę, iż niektóre pojęcia są w prawie pomocy publicznej definiowane inaczej niż w innych dziedzinach prawa, dlatego kluczowe jest, aby na chwilę zapomnieć o utartym postrzeganiu pewnych pojęć i zjawisk.

Prawo UE rządzi się bowiem własnymi zasadami, a znaczenie pojęć stosowanych na poziomie UE często odbiega od definicji tych samych pojęć przyjętych w prawie polskim, do których jesteśmy przyzwyczajeni. Brak świadomości istnienia takich istotnych różnic znaczeniowych powoduje liczne problemy i jest jedną z najczęstszych przyczyn popełniania błędów przez wnioskodawców starających się o uzyskanie wsparcia finansowego z NFOŚiGW.

Przechodząc do konkretów, poniżej przedstawia się pojęcia charakteryzujące pomoc publiczną przy przyjęciu „unijnego” sposobu rozumowania.

¹ Rynek wewnętrzny (wcześniej wspólny rynek) jest pojęciem bardzo charakterystycznym dla systemu prawnego UE. Jest to obszar bez granic wewnętrznych, na którym zostaje zapewniony wolny przepływ towarów, osób, usług i kapitału. Zapewnienie takich warunków funkcjonowania rynku unijnego jest jednym z podstawowych celów UE.

² O TFUE oraz pozostałych źródłach prawa pomocy publicznej czytaj więcej w Rozdział II. Źródła prawa UE i prawa polskiego w zakresie pomocy publicznej.

1. Wsparcie dla przedsiębiorstwa

Reguły pomocy publicznej dotyczą wyłącznie pomocy przyznawanej przedsiębiorstwom, a dokładniej przedsiębiorstwom w rozumieniu prawa konkurencji UE. Jeżeli beneficjentem pomocy nie jest przedsiębiorstwo, to reguły pomocy publicznej nie mają zastosowania.

Przez chwilę zatrzymajmy się na krajowym porządku prawnym w omawianym zakresie. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.), przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, posiadająca zdolność prawną, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. Z kolei art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (T. jedn. Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 z późn. zm.) definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Tymczasem przedsiębiorstwem w rozumieniu prawa konkurencji UE jest „każda jednostka prowadząca działalność gospodarczą, niezależnie od jej statusu prawnego i sposobu finansowania”.³ Działalność gospodarcza jest zaś rozumiana bardzo szeroko, jako „oferowanie towarów lub usług na danym rynku”.⁴

Z powyższego wynika, że również podmioty, które w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) nie są wpisane do rejestru przedsiębiorstw mogą być przedsiębiorstwem w rozumieniu prawa pomocy publicznej. Kierowanie się polskim rozumieniem definicji przedsiębiorstwa, jest częstym błędem popełnianym przez wnioskodawców NFOŚiGW. Należy pamiętać, że każdy podmiot, który oferuje towary lub usługi na rynku, bez względu na jego **formę prawną i sposób finansowania**, będzie przedsiębiorstwem w rozumieniu unijnego prawa konkurencji. Co ważne, działalność może mieć charakter gospodarczy, w rozumieniu unijnego prawa konkurencji, także w przypadku, gdy nie ma charakteru zarobkowego, czy też nie jest prowadzona w sposób zorganizowany lub ciągły.

Biorąc pod uwagę przedstawione definicje przedsiębiorcy i działalności gospodarczej w prawie polskim oraz orzecznictwo unijne w tym zakresie, należy z całą mocą podkreślić istniejące pomiędzy nimi różnice. Jest to powód, dla którego dokonując oceny występowania pomocy publicznej pomijamy ostatecznie definicje przedsiębiorstwa funkcjonujące w prawie polskim.

Jak wyżej zaznaczono, identyfikowanie finansowania z pomocą publiczną nie jest uwarunkowane ani formą prawną podmiotu otrzymującego wsparcie, ani sposobem jego finansowania.

Forma prawna – za przedsiębiorstwo należy uznać wszelkie jednostki oferujące towary lub usługi na rynku, niezależnie od formy prawnej ich organizacji oraz od tego, czy podlegają przepisom prawa prywatnego czy publicznego. Nie ma znaczenia status własnościowy jednostki, w szczególności to czy jednostka stanowi własność publiczną czy prywatną. Przedsiębiorstwem w rozumieniu prawa unijnego może więc być np. spółka Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, bądź sama jednostka samorządu terytorialnego w zakresie w jakim prowadzi działalność gospodarczą, czy też organizacja pozarządowa. Również państwowe jednostki budżetowe (pjb) mogą być przedsiębiorstwem w rozumieniu prawa konkurencji UE, jeżeli oferują towary lub usługi na rynku.

Sposób finansowania – za przedsiębiorstwo należy uznać wszelkie jednostki oferujące towary lub usługi na rynku, nawet jeśli nie są one finansowane poprzez pozyskiwanie przychodów ze sprzedaży towarów lub usług. Nawet więc jednostki, które nie prowadzą sprzedaży mogą być uznane za przedsiębiorstwa, jeżeli, choćby nieodpłatnie, udostępniają towary lub usługi na rynku. Tym samym brak celów zarobkowych nie wyklucza uznania jednostki za przedsiębiorstwo.⁵ Dla oceny nie ma też znaczenia sposób wykorzystania ewentualnych przychodów w prowadzonej działalności gospodarczej. Za przedsiębiorstwa należy więc uznać także takie podmioty, które prowadzą sprzedaż, ale

³ Wyrok w sprawie C-41/90, Hofner and Elser v. Macrotron GmbH, Zb. Orz. 1991, str. I-1979, pkt 21.

⁴ Wyrok w sprawie 118/85, Komisja Wspólnot Europejskich v. Republika Włoska, Zb. Orz. 1987, str. 2599, pkt 7.

⁵ Wyrok w sprawie C-244/94, Fédération Française des Sociétés d'Assurance i inni v. Ministère de l'Agriculture et de la Pêche, Zb. Orz. 1995, str. I-4013, pkt 21.

wszelkie przychody przeznaczają na działalność, która nie wiąże się z oferowaniem towarów lub usług na rynku. Może się to zdarzyć np. w przypadku stowarzyszeń lub fundacji. Przykładowo, organizacji pozarządowych, w tym w szczególności stowarzyszeń i fundacji, nie można z góry uznać za przedsiębiorstwo w rozumieniu prawa konkurencji UE, ponieważ działają często w obszarach, w których normalne przedsiębiorstwa komercyjne nie podejmują aktywności. W niektórych sytuacjach mogą stać się one jednak przedsiębiorstwami. Kiedy zaistnieje taka sytuacja? Najbardziej czytelne staje się to, jeżeli podmioty te **sprzedają** swoje towary lub usługi na rynku poddanym konkurencji. Zaznaczyć wszakże należy, iż organizacje typu non-profit, (tj. nie nastawione na osiąganie zysku) stają się przedsiębiorstwami także wtedy, gdy prowadząc działalność w konkurencji z podmiotami for-profit **bezpłatnie oferują** swoje towary lub usługi.⁷

PRZYKŁAD 1

Fundacja Ekologia w zakresie swojej działalności statutowej prowadzi szereg działań o charakterze nierynkowym w zakresie propagowania postaw proekologicznych. Fundacja ta prowadzi również działalność wydawniczą, opracowując i oferując książki o tematyce ekologicznej. Ponieważ działalność wydawnicza finansowana jest z pozyskiwanych dotacji, darowizn i subwencji Fundacja Ekologia może sobie pozwolić na nieodpłatne udostępnianie (tzw. rozdawnictwo) wydawanych pozycji. Jeżeli jednocześnie dla tego rodzaju publikacji istnieje rynek wydawniczy, prowadzoną przez Fundację działalność tego rodzaju należy uznać za działalność gospodarczą w rozumieniu prawa konkurencji UE (Fundacja konkuruje ze sprzedawcami tego typu publikacji).

Jednak tego rodzaju działalność wydawnicza nie byłaby działalnością gospodarczą w rozumieniu prawa konkurencji UE w sytuacji, gdyby Fundacja oferowała nieodpłatnie publikacje, które nie mają na rynku swoich odpowiedników (tj. na rynku nie można odnaleźć publikacji dokładnie tego samego rodzaju ani pozycji na tyle podobnych, że z punktu widzenia konsumenta są one zastępowalne), gdyż generalnie nie prowadzi się sprzedaży takich publikacji. Przykładem takiej pozycji mogą być wydawane przez Fundację raporty dotyczące oceny przez organizacje pozarządowe realizacji polityki ekologicznej państwa.

Na powyższym przykładzie można zauważyć, iż kluczowe znaczenie ma istnienie tzw. **ryнку**. Najogólniej, w kontekście przepisów prawa konkurencji UE rynek rozumie się jako określoną zbiorowość podmiotów zainteresowanych dokonywaniem operacji kupna-sprzedaży określonych towarów lub usług. Można przy tym wyróżnić aspekt produktowy i geograficzny rynku.

Właściwy rynek geograficzny obejmuje obszar, na którym dane przedsiębiorstwa uczestniczą w podaży i popycie na produkty lub usługi, na którym warunki konkurencji są wystarczająco jednorodne, oraz który może zostać odróżniony od sąsiadujących obszarów ze względu na to, że warunki konkurencji na tym obszarze znacznie się różnią.⁸ Dla zasadniczej większości przypadków rynkiem właściwym geograficznie jest rynek całej UE. W przypadku na przykład działalności polegającej na odbiorze ścieków rynek właściwy geograficznie – z uwagi na specyfikę tego sektora – będzie jednak znacznie ograniczony, często do obszaru jednej lub kilku gmin.

Właściwy rynek produktowy składa się z wszystkich tych produktów i/lub usług, które uważane są za zamienne lub za substytuty przez konsumenta, ze względu na właściwości produktów, ich ceny i ich zamierzone stosowanie. I tak dla przykładu substytutem węgla może być olej opałowy lub gaz. Trudno jest natomiast znaleźć substytut na przykład dla wody.

Upraszczając można powiedzieć: **brak rynku = brak działalności gospodarczej w rozumieniu unijnego prawa konkurencji = brak pomocy publicznej**.

Istnieją przypadki, gdy z góry można założyć brak istnienia rynku określonego towaru lub usługi. Taka sytuacja ma miejsce np. przy wykonywaniu tzw. wyłącznych kompetencji państwa. Ponieważ z zasady pewne usługi (np. w zakresie wymiaru sprawiedliwości, działalności policji, systemu opieki społecznej) nie mogą być zapewnione przez rynek (z uwagi na ich społeczny wymiar) państwo jest zobowiązane przyjąć na siebie obowiązek ich dostarczenia obywatelom i gwarantuje je w ramach wykonywania funkcji socjalnych, z zakresu bezpieczeństwa, z zakresu zapewnienia dostępu do wy-

⁶ Wyrok w sprawie 78/76, Steinike und Weinlig v. Republika Federalna Niemiec, Zb. Orz. 1977, str. 595.

⁷ Decyzja N 37/2003, UK-BBC digital curriculum, pkt 5 i 19.

⁸ Obwieszczenie Komisji w sprawie definicji rynku właściwego do celów wspólnotowego prawa konkurencji (Dz. Urz. C 372, 9.12.1997, str. 5)

miaru sprawiedliwości itp. W wielu jednak przypadkach wykazanie braku rynku jest trudne (wymaga dogłębnej analizy indywidualnego przypadku) lub okazuje się wręcz niemożliwe.

PRZYKŁAD 2

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) został ustawowo zobowiązany do koordynowania Państwowego Monitoringu Środowiska, czyli systemu pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania wyników badań i oceny elementów środowiska. Celem monitoringu jest systematyczne informowanie organów administracji i społeczeństwa o jakości i zmianach zachodzących w środowisku. Można przyjąć, że w tym zakresie GIOŚ nie prowadzi działalności gospodarczej w rozumieniu unijnego prawa konkurencji. Zatem, wsparcie GIOŚ w zakresie powyższych zadań przez NFOŚiGW nie będzie stanowiło pomocy publicznej.

PRZYKŁAD 3

Na terenie portu w Genui spółka SEPG wykonywała zadania w zakresie zapobiegania zanieczyszczeniom oraz pobierania opłat z tytułu sprawowanego nadzoru związanego z zapobieganiem zanieczyszczeniom. Spółka SEPG prowadziła tę działalność na podstawie wyłącznej koncesji udzielonej przez właściwy organ państwowy. Europejski Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że działalność w zakresie zapobiegania i usuwania zanieczyszczeń w portach stanowi zadanie wykonywane w interesie publicznym, które mieści się w ramach typowych funkcji państwa związanych z ochroną środowiska na obszarach morskich. Tego typu działalność nie stanowi więc działalności gospodarczej.

Wyrok w sprawie C-343/95, *Diego Cali & Figli Srl v. Servizi Ecologici Porto di Genova SpA (SEPG)*, Zb.Orz. 1997, str. I-1547.

Można również wyobrazić sobie sytuację, gdy ta sama jednostka prowadzi zarówno działalność o charakterze gospodarczym jak i niegospodarczym. W takim przypadku wspieranie działań spoza obszaru gospodarczego pozostanie poza analizą w kontekście przepisów pomocowych.⁹ Warunkiem koniecznym dla takiego wyłączenia jest wykazanie, że dofinansowanie NFOŚiGW nie będzie miało wpływu na prowadzoną działalność gospodarczą (tj. zapewnienie braku ewentualnych przypadków subsydiów krzyżowych, zapobiegającego przesuwaniu środków z działalności niekomercyjnej na działalność komercyjną).

PRZYKŁAD 4

Producent tenisówek planuje zrealizować kampanię edukacyjną poświęconą selektywnej zbiórce odpadów. W ramach kampanii zostanie zorganizowany konkurs dla dzieci i młodzieży, a na łamach prasy oraz w telewizji zostanie przeprowadzona kampania promocyjna. Realizacja kampanii nie jest działalnością gospodarczą w rozumieniu unijnego prawa konkurencji. Z tego punktu widzenia dofinansowanie NFOŚiGW nie stanowiłoby więc pomocy publicznej. Należy jednak jeszcze ustalić relacje pomiędzy kampanią a prowadzoną przez producenta tenisówek działalnością gospodarczą.

Wnioskodawca wykazał, że kampania nie służy promocji prowadzonej działalności gospodarczej ani wzmocnieniu wizerunku firmy. Za realizacją kampanii nie przemawiają względy komercyjne, producent tenisówek podejmuje się jej realizacji niejako wolontaryjnie. Są to dwa zupełnie różne obszary działalności. Nie ma pomiędzy nimi zależności finansowych, logistycznych ani funkcjonalnych. Realizacja projektu nie ma żadnego wpływu na bieżącą działalność firmy i na odwrót.

Można więc przyjąć, że dofinansowanie kampanii przez NFOŚiGW nie będzie miało wpływu na prowadzoną działalność gospodarczą i również z tego punktu widzenia można przyjąć, że dofinansowanie NFOŚiGW nie stanowiłoby pomocy publicznej.

Najbardziej przejrzystym sposobem zapewnienia, że dofinansowanie działalności niegospodarczej nie będzie wykorzystane w ramach działalności gospodarczej jest rozdzielność rachunkowa obydwu działalności.

Rozdzielność rachunkowa określonej działalności gospodarczej polega na prowadzeniu odrębnej ewidencji dla tej działalności gospodarczej oraz prawidłowym przypisywaniu przychodów i kosztów na podstawie konsekwentnie stosowanych i mających obiektywne uzasadnienie metod, a także określeniu w dokumentacji, o której mowa w art. 10 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, z późn. zm.), zasad prowadzenia odrębnej ewidencji oraz metod przypisywania kosztów i przychodów.

⁹ Wyrok w sprawie 118/85, *Komisja Wspólnot Europejskich v. Republika Włoska*, Zb. Orz. 1987, str. I-2599.

2. Przyznawanie przez państwo lub z zasobów państwowych

Aby dofinansowanie stanowiło pomoc publiczną musi pochodzić z zasobów państwowych lub być przyznawane przez państwo, przy czym przesłankę tą należy rozumieć rozszerzająco, gdyż w rzeczywistości odnosi się ona do szeroko rozumianych środków publicznych oraz wszelkiego rodzaju podmiotów publicznych, a w pewnych przypadkach nawet podmiotów prywatnych, jeżeli podmioty publiczne mają decydujący wpływ na przyznawane przez nie wsparcie.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest państwową osobą prawną i wchodzi w skład sektora finansów publicznych. Przychodami Narodowego Funduszu są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska. Dysponuje on również środkami pochodzącymi np. z funduszy unijnych, które ostatecznie również stają się środkami publicznymi. Środki tego rodzaju wchodzą w zakres kontroli Narodowego Funduszu, są w jego dyspozycji, a Narodowy Fundusz aktywnie uczestniczy w procesie podejmowania decyzji co do ich ostatecznego przeznaczenia, w szczególności przeprowadza nabór i ocenę wniosków o dofinansowanie oraz jest stroną umowy o dofinansowanie. Można zatem uznać, że wsparcie udzielane przez NFOŚiGW jest przyznawane przez państwo lub z zasobów państwowych.

Statusu środków pochodzących od państwa lub z zasobów państwowych nie tracą również środki przekazywane przez NFOŚiGW instytucjom spoza sektora finansów publicznych (np. bankom) w sytuacji, gdy Fundusz określa zasady dalszego ich rozdysponowania, a bank staje się po prostu pośrednikiem w zakresie udzielania pomocy.

3. Warunki korzystniejsze niż oferowane na rynku

Korzyścią będzie każde przyznanie przedsiębiorcy przywilejów zwalniających go z obciążeń, które normalnie są finansowane z jego własnych środków lub przekazanie wsparcia, którego nie otrzymano by w warunkach rynkowych. W przypadku form wsparcia oferowanych przez NFOŚiGW z zasady występuje korzyść ekonomiczna (dotacje, preferencyjnie oprocentowane pożyczki, dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych, dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych), której przedsiębiorca nie uzyskałby na warunkach rynkowych.

Może się zdarzyć, że – w wyniku zastosowania przez państwo środka, który był bezpośrednio skierowany do innego podmiotu – korzyść odnosi podmiot trzeci. Jeżeli tym podmiotem jest przedsiębiorstwo możemy mieć do czynienia z tzw. **pomocą pośrednią**.

PRZYKŁAD 5

Brytyjski program zmniejszenia emisji dwutlenku węgla z samochodów zakładał dofinansowanie w formie dotacji przekazywane każdej osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej, mającej miejsce zamieszkania lub siedzibę w Wielkiej Brytanii, na zakup nowego samochodu o niskiej emisji dwutlenku węgla. Środek pomocowy bezpośrednio skierowany był do wskazanych podmiotów, ale z punktu widzenia reguł pomocowych pośrednio uprzywilejowywał tę część sektora samochodowego, która produkowała samochody o niskiej emisji dwutlenku węgla.

Decyzja Komisji N 142/2005 – United Kingdom Low Carbon Grant Programme, pkt 3.1.

Pomoc pośrednia może wystąpić także w projektach dofinansowywanych przez NFOŚiGW. Zwykle dotyczy projektów z zakresu edukacji ekologicznej (może wystąpić także w przypadku rekultywacji terenów zdegradowanych), gdzie ostatecznym odbiorcą pewnych nieodpłatnie świadczonych usług wykonywanych w ramach projektu (np. szkoleń, usług doradczych) jest przedsiębiorstwo, które może wykorzystać efekty takich usług (wiedzę i umiejętności) w swojej działalności gospodarczej. Więcej na ten temat można przeczytać w rozdziale dotyczącym edukacji ekologicznej.

4. Selektywność

Cecha selektywności, w art. 107 ust. 1 TFUE, scharakteryzowana jest jako pomoc, która „sprzyja **niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów**”.

Wsparcie ma charakter selektywny, gdy uprzywilejowuje tylko wybrane podmioty (podmioty jednostkowe lub grupę podmiotów). Oznacza to, że z selektywnością mamy także do czynienia, gdy uprzywilejowany zostaje cały określony sektor gospodarki¹⁰, przy czym pojęcie to jest interpretowane szeroko, gdyż dotyczy nie tylko przedsiębiorców zajmujących się produkcją, ale również usługami i handlem. Selektowność może się również przejawiać poprzez skierowanie danego środka tylko do przedsiębiorstw określonej wielkości (np. małych i średnich) lub przedsiębiorstw z jednego regionu. Wspieranie ochrony środowiska przez Narodowy Fundusz spełnia cechę selektywności. W szczególności, zastosowanie przez NFOŚiGW formy konkursu w celu wyłonienia zadań do dofinansowania nie przesądza o braku spełnienia tej przesłanki z uwagi na charakter takiego konkursu. Organizowanie przez NFOŚiGW konkursów w celu wyłonienia wniosków do dofinansowania nie służy zatem wyeliminowaniu selektywnej korzyści, tylko wyłonieniu najlepszych wniosków do dofinansowania.

W odniesieniu do działalności NFOŚiGW polegającej na finansowaniu ochrony środowiska cecha selektywności **może nie być spełniona tylko** w wyjątkowych sytuacjach, na przykład w przypadku rekompensowania przedsiębiorstwu kosztów świadczenia przez nie tzw. usług publicznych, jakie świadczy w ogólnym interesie gospodarczym. Konieczne jest jednak spełnienie tzw. warunków Altmark¹¹. Więcej na ten temat w rozdziale poświęconym pomocy w zakresie gospodarki odpadami, w podrozdziale dotyczącym działania 2.1 POIiŚ.

5. Zakłócenie lub zagrożenie zakłóceniem konkurencji oraz wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi

Pomocą publiczną jest tylko takie wsparcie, „które zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji” oraz „wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi”. Według Trybunału Sprawiedliwości „w przypadku, gdy pomoc finansowa ze strony państwa wzmacnia pozycję przedsiębiorstwa w porównaniu z innymi przedsiębiorstwami konkurującymi w wewnątrzspółnotowej wymianie handlowej, te inne przedsiębiorstwa muszą zostać uznane za podlegające wpływowi tej pomocy”¹². Można przyjąć, że pozycja ta zostaje wzmocniona poprzez sam fakt otrzymania wsparcia o charakterze selektywnym, jakiego nie uzyskano by w warunkach komercyjnych. W świetle powyższego przesłankę dotyczącą konkurencji i wpływu na wymianę handlową należy rozumieć bardzo szeroko. Przyjmuje się domniemanie zakłócenia lub groźby zakłócenia konkurencji, gdy rynek, na którym funkcjonuje odbiorca wsparcia, jest otwarty na konkurencję. W kontekście pomocy publicznej, mówiąc o konkurencji mamy zasadniczo na myśli konkurencję na poziomie rynku unijnego (o rynku właści-

¹⁰ Wyrok w sprawie 173/73 Rząd Włoch v. Komisja Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 1974, str. 709, pkt 36 i nast.

¹¹ Trybunał Sprawiedliwości w wyroku w sprawie Altmark Trans GmbH (Zb. Orz. 2003, I-7747) określił następujące warunki, w jakich rekompensaty wypłacane przez państwo przedsiębiorstwu z tytułu świadczenia usługi w ogólnym interesie gospodarczym nie stanowią pomocy publicznej. Po pierwsze, przedsiębiorstwo będące beneficjentem musi wywiązywać się ze zobowiązań z tytułu świadczenia usług publicznych, a zobowiązania te muszą być jasno zdefiniowane. Po drugie, wskaźniki, na podstawie których wyliczana jest rekompensata, muszą zostać ustanowione w obiektywny i przejrzysty sposób. Po trzecie, wysokość rekompensaty nie może przekraczać kwoty niezbędnej do pokrycia całości lub części kosztów poniesionych w trakcie wywiązywania się ze zobowiązań z tytułu świadczenia usług publicznych, przy uwzględnieniu odpowiednich wpływów i rozsądnego zysku. Po czwarte, w przypadku, gdy wyboru przedsiębiorstwa mającego wywiązywać się ze zobowiązań z tytułu świadczenia usług publicznych nie dokonuje się zgodnie z procedurą udzielania zamówień publicznych, która pozwoliłaby na wybór oferenta świadczącego te usługi za cenę najkorzystniejszą dla danej społeczności, poziom rekompensaty należy określić na podstawie analizy kosztów, jakie typowe, dobrze zarządzane przedsiębiorstwo dysponujące odpowiednimi środkami potrzebnymi do spełnienia koniecznych wymogów z tytułu świadczenia usług publicznych poniosłoby wywiązując się z tych zobowiązań, przy uwzględnieniu odpowiednich wpływów i osiągniętego zysku z wywiązywania się w tych zobowiązań.

¹² Wyrok w sprawie 730/79, Philip Morris Holland v. Komisja Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 1980, str. 2671, pkt 11.

wym geograficznie pisaliśmy już w podrozdziale dotyczącym pojęcia przedsiębiorstwa). Bez znaczenia pozostaje natomiast fakt, czy wpływ na konkurencję jest rzeczywisty czy potencjalny. Już sam fakt, iż przedsiębiorca działa na rynku otwartym na konkurencję oznacza, iż nie można wykluczyć, że wsparcie właśnie tego przedsiębiorcy nie wzmocni jego pozycji na rynku (także poprzez utrudnienie wejścia na rynek innemu przedsiębiorcy), co oznacza, że potencjalnie wpłynie ono na konkurencję. Ocena sprowadza się więc właściwie do odpowiedzi na pytanie czy w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej dany podmiot spotyka się z konkurencją lub konkurencja taka może wystąpić, tj. czy podobną działalność na rynku prowadzą lub mogłyby prowadzić inne podmioty.

W przypadku dofinansowania udzielanego podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą w rozumieniu unijnego prawa konkurencji, cecha powyższa będzie prawie zawsze spełniona. Cecha ta nie będzie spełniona tylko wówczas, gdy nie będzie istniała konkurencja, tj. nie będzie można odnaleźć produktów (usług) oferowanych na rynku, które byłyby identyczne lub stanowiły substytuty w stosunku do produktów lub usług oferowanych przez odbiorcę wsparcia¹³. O rynku właściwym produktowo powiedziane zostało więc w podrozdziale dotyczącym pojęcia przedsiębiorstwa.

PRZYKŁAD 6

W postępowaniu dotyczącym przysporzenia udzielonego francuskiemu koncernowi energetycznemu EDF, wskazano szczególne rozwiązania przynoszące korzyść tylko przedsiębiorstwom działającym w sektorach elektroenergetycznym i gazowym. W postępowaniu przed Komisją Europejską, władze francuskie starały się wykazać, że nie istnieje zagrożenie zakłócenia konkurencji, ponieważ korzyść odnoszą wszystkie podmioty w tych dwóch sektorach. Komisja Europejska nie przychyliła się do stanowiska Francji, stwierdziła bowiem możliwość zakłócenia konkurencji na rynkach bliskich substytutów energii elektrycznej i gazu w postaci ropy naftowej i węgla, podkreślając, że sektory elektryczny i gazowy bezpośrednio konkurują z sektorami naftowym i węglowym.

Decyzja Komisji z 16 grudnia 2003 r. w sprawie pomocy państwa przyznanej przez Francję przedsiębiorstwu EDF oraz sektorom energii elektrycznej i gazu (Dz. Urz. L 49 z dnia 22.02.2005, str. 9).

PRZYKŁAD 7

O dofinansowanie NFOŚiGW ubiega się przedsiębiorca, który w Unii Europejskiej jest jedynym dostawcą usług z zakresu technologii informatycznej. Na rynku nie istnieje żadna inna firma, która świadczyłaby lub mogłaby świadczyć usługi tego rodzaju lub do nich podobne. W takim przypadku udzielone wsparcie nie będzie miało wpływu na konkurencję, a zatem nie będzie stanowiło pomocy publicznej.

Istnienie konkurencji można wykluczyć, w szczególności w sytuacji, gdy działalność gospodarcza prowadzona jest na rynku zamkniętym na konkurencję z mocy przepisów prawa (tzw. monopol państwowy) lub gdy biorąc pod uwagę specyfikę danej działalności można stwierdzić brak możliwości wystąpienia konkurencji (tzw. monopol naturalny). Obydwie sytuacje, w praktyce mają miejsce niezwykle rzadko. Jeśli chodzi o dofinansowanie NFOŚiGW to możemy mieć raczej do czynienia z monopolem naturalnym i to w zasadzie jedynie w sektorze komunalnej gospodarki wodno-ściekowej. Więcej informacji na ten temat w rozdziale poświęconym występowaniu pomocy w tym sektorze.

Jeśli chodzi natomiast o ocenę wpływu wsparcia na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi to należy podkreślić (gdyż nie wynika to wprost z art. 107 ust. 1 TFUE), że nie jest istotnym, czy wpływ taki jest znaczący lub poważny¹⁴. Dla uznania wsparcia za pomoc publiczną konieczne jest tylko wykazanie, że może ono wpłynąć na wymianę handlową między państwami członkowskimi UE.¹⁵ W jednym z orzeczeń Trybunał Sprawiedliwości UE stwierdził, że „pojęcie »wpływ» na wymianę handlową między państwami członkowskimi należy rozumieć jako wpływ na wymianę lub jedynie możliwość takiego wpływu”¹⁶. Komisja Europejska, w celu stwierdzenia, czy środek ma charakter pomocy

¹³ Opinia Rzecznika Generalnego Capotorti'ego w sprawie 730/79.

¹⁴ Wyrok w sprawie T-55/99, Confederación Española de Transporte de Mercancías (CETM) v. Komisja Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 2000, str. II-3207, pkt 94.

¹⁵ Wyrok w sprawie C-71/04, Administración del Estado v. Xunta de Galicia, Zb. Orz. 2005, s. I-7419, pkt 32; Wyrok w sprawie 730/79, Philip Morris Holland v. Komisja Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 1980, str. 2671, pkt 11; Wyrok w sprawie C-66/02, Republika Włoska v. Komisji Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 2005, str. I-10901, pkt 112.

¹⁶ Wyrok w sprawie C-66/02, Republika Włoska v. Komisji Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 2005, str. I-10901, pkt 112.

publicznej, nie ma więc obowiązku ustalania realnego wpływu pomocy na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi i rzeczywistego zakłócenia konkurencji, ale jedynie ma obowiązek zbadania, czy ta pomoc może wpłynąć na wymianę handlową i zakłócić konkurencję.¹⁷

Dlatego, przesłankę wpływu na handel między państwami członkowskimi należy uznać za spełnioną w przypadku, gdy przedsiębiorstwo, choćby potencjalnie, konkuruje w wymianie handlowej na rynku wewnętrznym UE.¹⁸

Dla spełnienia cechy uczestniczenia przez beneficjenta wsparcia w wymianie handlowej na rynku unijnym, wystarczająca jest więc przynależność beneficjenta do sektora, który uczestniczy w takiej wymianie.¹⁹ Beneficjent pomocy sam nie musi faktycznie uczestniczyć w wymianie handlowej między państwami członkowskimi, aby to uczestnictwo stwierdzić. Dzięki udzielonemu wsparciu krajowa produkcja może zostać bowiem podtrzymana lub rozszerzona, z takim skutkiem, że przedsiębiorstwa mające siedziby w innych państwach członkowskich będą miały mniejsze szanse w eksporcie swoich produktów do innych państw członkowskich UE lub w oferowaniu na ich obszarze swoich usług.²⁰

PRZYKŁAD 8

Przedsiębiorstwo produkujące stal występuje do NFOŚiGW o dofinansowanie. Sektor stalowy jest w UE otwarty na konkurencję. Należący do tego sektora przedsiębiorcy z różnych państw członkowskich mają możliwość zbycia swoich towarów w całej Unii, a nawet poza jej granicami. Tym samym, nawet jeżeli nasz wnioskodawca oferuje swoje produkty wyłącznie na polskim rynku i tak konkuruje on z innymi podmiotami prowadzącymi analogiczną działalność i to wystarczy, aby stwierdzić możliwość wpływu wsparcia na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi UE. Krajowa produkcja w wyniku uzyskania pomocy może zostać podtrzymana lub rozszerzona, z takim skutkiem, że przedsiębiorstwa mające siedziby w innych państwach członkowskich będą miały mniejsze szanse w eksporcie ich produktów na rynki w państwach członkowskich udzielających pomocy.²¹

Reasumując, przesłanka wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi jest prawie zawsze spełniona w przypadku dofinansowania przedsiębiorców ze środków publicznych. Cecha ta może nie zostać spełniona w przypadku tych środków, które odnoszą się do działalności o wyłącznie lokalnym charakterze.

W sektorach charakteryzujących się niskim stopniem konkurencji w handlu unijnym stosunkowo niska wielkość wsparcia przynajmniej w niewielkim stopniu zakłóca działalność przedsiębiorstw działających w istocie na rynku lokalnym mogłaby nie wpłynąć na handel między państwami członkowskimi²². Możliwość wykluczenia wpływu pomocy dla beneficjentów działających tylko na rynku lokalnym na handel wewnątrzspółnotowy zauważa także Komisja w swoich raportach o polityce konkurencji.²³ Komisja w swojej praktyce niejednokrotnie stwierdzała brak spełnienia przesłanki wpływu na handel między państwami członkowskimi z uwagi na wykazany lokalny charakter działalności beneficjenta wsparcia. Można tu tytułem przykładu powołać się na decyzje w sprawach lokalnego basenu²⁴, kolei linowych²⁵, renowacji zabytków²⁶, portów jachtowych²⁷ czy zainstalowania paneli słonecznych.²⁸

Ponadto, według Komisji Europejskiej środki publiczne wspierające rozwój lokalnej infrastruktury nie muszą stanowić pomocy publicznej, jeżeli zostanie wykazane, że określone dofinansowanie nie ma wpływu na handel między państwami członkowskimi UE, ponieważ:

¹⁷ Wyrok w sprawie C-372/97 Republika Włosa v. Komisja Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 2004, str. I-3679, pkt 44.

¹⁸ Wyrok w sprawie 730/79, Philip Morris Holland v. Komisja Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 1980, str. 2671, pkt 11.

¹⁹ Wyrok w sprawie C-66/02, Republika Włosa v. Komisji Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 2005, str. I-10901, pkt 116; wyrok w sprawie C-148/04, Unicredito Italiano v. Agenzia delle Entrate Ufficio Genova I, Zb. Orz. 2005, str. I-11137, pkt 57.

²⁰ Wyrok w sprawie 102/87, Republika Francuska v. Komisja Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 1988, str. 4067, pkt 19.

²¹ Wyrok w sprawie 102/87, Republika Francuska v. Komisja Wspólnot Europejskich, Zb. Orz. 1988, s. 4067, pkt 19.

²² Wspólna opinia Rzecznika Generalnego Jacobsa w sprawach C-113/00 i C-114/00 Hiszpania przeciw Komisji, pkt 25; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62000C0113:EN:HTML>

²³ Zob. np. Komisja Europejska, VIIth Report on Competition Policy, s. 155; XXVIth Report on Competition Policy, s. 230, XXIXth Report on Competition Policy, s. 90; http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/index.html.

²⁴ Decyzja Komisji N 258/2000, Germany (Leisure Pool Dorsten).

²⁵ Decyzja Komisji N 676/2002, Italy – Cableways 2002 – Valle d'Aosta.

²⁶ Decyzja Komisji N 560/2001, NN 17/02, UK – national heritage fund for Brighton West Pier Trust.

²⁷ Decyzja Komisji C 10/2003, Netherlands – Non profit harbours for recreational crafts.

²⁸ Decyzja Komisji N 614/2002, Italy – Piemonte Region – Aid for the reduction of polluting emissions.

- 1) dofinansowanie nie prowadzi do przyciągania inwestycji do danego regionu;
- 2) towary wytwarzane przez beneficjenta lub usługi przez niego świadczone mają charakter lokalny lub ich atrakcyjność jest ograniczona do określonego obszaru geograficznego i nie wykracza poza granice jednego państwa;
- 3) wpływ na konsumentów z państw sąsiednich jest marginalny;
- 4) udział rynkowy beneficjenta jest minimalny bez względu na zastosowaną definicję rynku właściwego oraz, że beneficjent nie należy do większej grupy przedsiębiorstw²⁹.

Rozdział II. Źródła prawa UE i prawa polskiego w zakresie pomocy publicznej

Jak zostało zaznaczone już we wstępie prawo pomocy publicznej stanowi część prawa konkurencji UE, którego celem jest ochrona tejże konkurencji przed zakłóceniami wynikającymi z faktu, że niektóre przedsiębiorstwa otrzymują wsparcie od szeroko pojętego państwa, a inne takiego wsparcia nie otrzymują. Mówiąc prościej, prawo konkurencji, w tym zasady dotyczące pomocy publicznej, mają chronić przedsiębiorców przed ich nierównym traktowaniem przez państwo i zapewnić w miarę równe warunki prowadzenia działalności na rynku.

Wszystkie regulacje niezbędne dla poprawnego i sprawnego funkcjonowania prawa pomocy publicznej ustanowiono na poziomie Unii Europejskiej. Stosowanie niektórych regulacji w poszczególnych państwach członkowskich wymaga jednak bezpośredniego lub pośredniego przeniesienia tych przepisów do prawa krajowego. Inne mogą być natomiast bezpośrednio stosowane bez konieczności ustanawiania dodatkowych przepisów krajowych.

Zrozumienie wzajemnych relacji pomiędzy prawem UE i prawem krajowym dotyczącym pomocy publicznej ma dość istotne znaczenie, nie tylko dla zrozumienia pojęcia pomocy publicznej i reguł rządzących jej dopuszczalnością, ale przede wszystkim dla odnalezienia właściwego aktu prawnego, który będzie miał zastosowanie dla konkretnego przypadku udzielanego wsparcia.

Oczywiście prawo unijne i krajowe reguluje również kwestie proceduralne, nie są one jednak przedmiotem niniejszego opracowania.

1. Prawo Unii Europejskiej

TRAKTATY

Przepisy pomocowe mają swój początek w tzw. traktatach założycielskich Wspólnot Europejskich (obecnie Unii Europejskiej), w których sformułowano zakaz udzielania pomocy publicznej, ewentualne wyjątki od tej reguły oraz podstawowe kwestie proceduralne.

Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (TWE) a Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)

Pewne zamieszanie może wprowadzać nazewnictwo Traktatów, a co za tym idzie również numeracja ich artykułów odnoszących się do pomocy publicznej. Kolejne bowiem Traktaty wchłaniają poprzednie, zmieniając jednocześnie numerację przepisów. Spotkać się więc wciąż możemy z odwołaniem do art. 87 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE), chociaż z dniem 1 grudnia 2009 r. wszedł w życie Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) – *oficjalnie Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, a art. 87 otrzymał numer 107*. Regulacje prawne i wszelkie inne dokumenty wydane przed dniem wejścia w życie TFUE będą zatem odwoływały się do TWE. Natomiast w pozycjach wydanych po tym dniu należy się już spodziewać odwołań do TFUE. Ostatecznie, bez względu na to, czy mówimy o art. 87 TWE czy o art. 107 TFUE, to zawsze mówimy dokładnie o tym samym.

²⁹ Komisja Europejska, Zawiadomienie w sprawie uproszczonej procedury rozpatrywania niektórych rodzajów pomocy państwa, Dz. Urz. UE C 136 z dnia 16.06.2009 r.

W świetle przepisów traktatowych, udzielenie pomocy publicznej każdorazowo stanowi postępowanie wyjątkowe wobec ogólnego zakazu udzielania pomocy publicznej.

Na tym polu gros kompetencji przyznano Komisji Europejskiej, która jest organem właściwym do rozstrzygnięcia, czy i kiedy występuje pomoc publiczna oraz na jakich zasadach może zostać udzielona. Ponieważ prawo konkurencji ma za zadanie chronić przedsiębiorców działających w różnych państwach, dlatego rozstrzygać o poprawności stosowania jego przepisów powinien organ nadrzędny – tym organem została Komisja Europejska (KE).

Rozpatrywanie przez KE każdego pojedynczego przypadku planowanego udzielenia pomocy byłoby jednakże procesem zbyt czasochłonnym. Dlatego KE postanowiła stworzyć zbiory zasad (pozwalających uznać pomoc za zgodną z rynkiem wewnętrznym UE), których sama musi przestrzegać, i które pomagają jej oceniać podobne przypadki, oraz które – w atmosferze pewności prawnej – potencjalnym beneficjentom pozwalają właściwie wnioskować o pomoc, a organom jej udzielającym – właściwie oceniać jej zgodność w świetle reguł konkurencji.

W ten sposób najpierw powstały różnego rodzaju wytyczne a następnie rozporządzenia³⁰:

WYTYCZNE

Wytyczne są szczególnym rodzajem dokumentu, ponieważ zasadniczo, nie są prawem dla państw członkowskich i tak naprawdę są wiążące jedynie dla Komisji Europejskiej. KE nie może uznać za niezgodną pomocy publicznej udzielonej zgodnie z zapisami Wytycznych. Inną kwestią jest natomiast interpretacja zapisów Wytycznych, gdyż KE ma do tego prawo. Ostatecznie nie może jednak postępować wbrew zapisom Wytycznych, które sama przygotowała.

Z uwagi na niski poziom Wytycznych w hierarchii ważności aktów prawa, za każdym razem, gdy państwo członkowskie zamierza udzielić pomocy zgodnie z Wytycznymi, musi uprzednio powiadomić Komisję o planowanym środku i uzyskać na to jej zgodę. Może to być przypadek pomocy inwestycyjnej przyznawanej konkretnemu przedsiębiorcy – wówczas mówimy, że zgłoszeniu podlega **pomoc indywidualna** (inaczej mówiąc pomoc jest notyfikowana Komisji Europejskiej i w tym przypadku jest to **notyfikacja indywidualna**). Możliwe jest również zgłoszenie zamiaru wsparcia grupy inwestycji (określonych w sposób ogólny, bez wskazania konkretnych przedsiębiorców czy przedsięwzięć), jest to wówczas zgłoszenie tzw. **programu pomocowego** (innymi słowy notyfikuje się wówczas Komisji Europejskiej program pomocowy a jego zatwierdzenie, zasadniczo, zwalnia już z obowiązku indywidualnej notyfikacji poszczególnych przypadków udzielania pomocy).

W obydwu przypadkach KE musi zbadać dokładnie warunki, na jakich udzielana będzie pomoc, odnosząc się właśnie bezpośrednio do zasad wskazanych w mających zastosowanie Wytycznych, oraz rozstrzygnąć, czy taka pomoc może zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym. Efektem oceny planowanego wsparcia jest każdorazowo wydanie **decyzji** przez KE. Do czasu wydania pozytywnej decyzji w sprawie pomocy indywidualnej bądź programu pomocowego, pomoc nie może być udzielona.

Wytyczne, które mogą mieć znaczenie dla wnioskodawców i beneficjentów NFOŚiGW:

- Wytyczne wspólnotowe w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska (Dz. Urz. UE C 82 z dnia 1.04.2008 r., str. 1) – **obowiązują do końca 2014 r.**,
- Wytyczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013 (Dz. Urz. UE C 54 z dnia 4.03.2006 r., str. 14) – **obowiązują do końca 2013 r.**,
- Wytyczne Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007-2013 (Dz. Urz. UE C 319 z dnia 27.12.2006 r., str. 1) – **obowiązują do końca 2013 r.**

ROZPORZĄDZENIA

Ocena przez Komisję Europejską poszczególnych przypadków planowanej przez państwa członkowskie pomocy publicznej, nawet jeśli byłyby one przedstawiane w formie programu pomocowego – wobec rosnącej liczby przeznaczeń pomocy, przypadków udzielania pomocy publicznej, jak również liczby państw przynależących do UE – staje się coraz bardziej uciążliwa i długotrwała. Kierując się tym, Komisja Europejska, uznała, że w niektórych przypadkach, (a konkretnie przypadkach najlepiej rozpoznanych i bez większych problemów stosowanych przez państwa członkowskie, jak również w przy-

³⁰ Zastrzega się, iż porządek wskazywanych kolejno unijnych dokumentów nie jest równoważny hierarchii ich obowiązywania w porządku prawnym.

padkach tzw. pomocy bagatelnej – tj. pomocy, która z uwagi na swą wielkość nie może mieć wpływu na zakłócenia konkurencji na rynku wewnętrznym UE), przekazuje część swych kompetencji w zakresie oceny właśnie samym państwom członkowskim. Zwolni je w ten sposób z konieczności każdorazowego powiadomienia Komisji o planowanej pomocy. Ustalono zatem szczegółowe zasady tak udzielanej pomocy.

W ten sposób powstały tzw. „wyłączenia grupowe³¹”, czyli inaczej mówiąc – wyłączenia od obowiązku notyfikacji określonych przypadków pomocy.

Wyłączenia grupowe przyjmują formę rozporządzeń Komisji Europejskiej, określających zbiór zasad, których spełnienie pozwala państwom członkowskim na udzielanie pomocy bez jej wcześniejszego zgłaszania KE w procedurze notyfikacji. Nie jest tu zatem potrzebna ocena i potem decyzja KE, a dopuszczalność pomocy oceniana jest jedynie przez podmiot jej udzielający (np. NFOŚiGW), jakkolwiek oczywiście – w świetle rozporządzenia KE.

Do roku 2008 funkcjonowało kilka różnych wyłączeń grupowych. Było to na przykład rozporządzenie dotyczące pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw, pomocy na doradztwo, pomocy na szkolenia, pomocy na nowe inwestycje. W 2008 r. zasady określone w wielu rozporządzeniach połączone zostały dla przejrzystości w jeden dokument – **ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych** (*General block exemption regulation, GBER*).

Poza wskazaną regulacją pozostały rozporządzenia dotyczące pomocy *de minimis* (pomocy bagatelnej, która zdaniem KE ze względu na swoją nieznaczną wielkość, nie zagraża wymianie wspólnotowej).

Wyłączenia grupowe, które mogą mieć znaczenie dla wnioskodawców i beneficjentów NFOŚiGW:

- *Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych)* (Dz. Urz. UE L 214 z dnia 9.8.2008 r., str. 3) – **obowiązuje do końca 2013 r.**,
- *Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis* (Dz. Urz. UE L 379 z dnia 28.12.2006 r., str. 5) – **obowiązuje do końca 2013 r.**,
- *Rozporządzenie Komisji 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy de minimis w sektorze produkcji rolnej* (Dz. Urz. UE L 337 z dnia 21.12.2007 r., str. 35) – **obowiązuje do końca 2013 r.**

W tym miejscu należy wymienić również *Decyzję Komisji z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym* (Dz. Urz. UE L 7 z dnia 11.01.2012, str. 3). Choć Decyzja ta zwykle nie jest wymieniana wśród wyłączeń grupowych, to jako akt prawny bezpośrednio wiążący podmioty, do których jest skierowana, ma podobny charakter, ponieważ zwalnia z obowiązku każdorazowego zgłaszania Komisji Europejskiej zamiaru udzielenia określonej pomocy publicznej.

DECYZJE KOMISJI EUROPEJSKIEJ

Decyzje KE mają istotne znaczenie praktyczne. Wydawane są jako podsumowanie każdego postępowania notyfikacyjnego. Szczególnie cenne są decyzje dotyczące pomocy planowanej do udzielenia przez państwo członkowskie konkretnemu przedsiębiorcy na konkretne przedsięwzięcie. Choć dotyczą one konkretnej sytuacji, to na ich podstawie można czasami konstruować ogólne zasady bądź wyciągać bardziej ogólne wnioski i stosować analogiczny sposób rozumowania w ocenie projektów na poziomie krajowym. Choć zatem decyzje KE w UE nie tworzą prawa obowiązującego dla wszystkich państw członkowskich i są wiążące jedynie w sprawach, w których są podejmowane, to jednak są źródłem cennych interpretacji przydatnych na etapie oceny projektów na poziomie krajowym.

Informacje o wydanych decyzjach, publikowane są na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (tylko decyzje wydane w sprawach polskich) oraz Komisji Europejskiej (wszystkie decyzje wydane po 01.01.2000 r.):

www.uokik.gov.pl/informacje_o_decyzjach_komisji_europejskiej2.php

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/register/

ORZECZENIA TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

Od rozstrzygnięcia Komisji wyrażonego w decyzji można odwołać się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Trybunał wydaje również orzeczenia w sprawie wykładni przepisów prawa unijne-

³¹ Używa się również zamiennie nazwy „wyłączenia blokowe”.

go. Formalnie rzecz biorąc wyroki Trybunału, podobnie jak decyzje KE, są wiążące tylko w konkretnej sprawie i nie mają mocy precedensu. Jednak powszechnie uznaje się, że stanowią one źródło prawa na równi z tekstem traktatów założycielskich. Wyroki Trybunału powoływane są jako kryterium rozstrzygające w tekstach aktów prawnych, decyzjach Komisji w sprawie dopuszczalności pomocy publicznej oraz uzasadnieniach organów krajowych (w tym sądów krajowych). Teksty orzeczeń Trybunału wydanych po 17.06.1997 r. są dostępne pod adresem: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/ Natomiast wszystkie orzeczenia wydane od 1954 r. dostępne są w wersji elektronicznej na: <http://eur-lex.europa.eu/JURISIndex.do?ihmlang=pl>.

Spis aktów prawnych regulujących zasady dopuszczalności pomocy publicznej udzielanej przez NFOŚiGW znajduje się w załączniku nr 1 do niniejszego podręcznika.

Wskazane powyżej dokumenty regulują kwestie dotyczące zasad dopuszczalności pomocy. Nie dotyczą zaś procedur postępowania. Regulacje proceduralne nie są jednak przedmiotem tego opracowania.

2. Prawo polskie

Jak już wspomniano powyżej, w podstawowym zakresie prawa regulującego udzielanie pomocy publicznej wyłączne zastosowanie mają przepisy Unii Europejskiej, prawo polskie ma natomiast zastosowanie w zakresie uzupełniającym, to jest:

- 1) określa postępowanie w sprawach dotyczących pomocy publicznej na poziomie krajowym;
 - 2) ustanawia podstawy prawne udzielania pomocy, tj. akty określające kompetencje właściwych organów do udzielania pomocy oraz jej przeznaczenie;
 - 3) określa zasady udzielania pomocy publicznej na poszczególne rodzaje działań.
- Łącznie akty, o których mowa w pkt 2 i 3 powyżej, stanowią w istocie **programy pomocowe ustanawiane w formie ustaw i/lub rozporządzeń**.

Postępowanie w sprawach pomocy publicznej uregulowane jest w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (T. jedn. Dz. U. z 2007 r., Nr 59, poz. 404 z późn. zm.) i rozporządzeniach wykonawczych do tej ustawy. Ustawa reguluje:

- 1) postępowanie w sprawie przygotowania do notyfikacji projektów programów pomocowych, projektów pomocy indywidualnej oraz projektów pomocy indywidualnej na restrukturyzację;
- 2) zasady współpracy Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz ministra właściwego do spraw rolnictwa z podmiotami opracowującymi programy pomocowe, podmiotami udzielającymi pomocy, podmiotami ubiegającymi się o pomoc oraz beneficjentami pomocy, w zakresie pomocy publicznej;
- 3) zasady reprezentowania Rzeczypospolitej Polskiej przed sądami Unii Europejskiej w sprawach z zakresu pomocy publicznej;
- 4) zasady i tryb zwrotu pomocy publicznej;
- 5) zasady monitorowania pomocy publicznej.

Podstawa prawna udzielania pomocy publicznej przyznawanej przez NFOŚiGW zawarta jest przede wszystkim w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (T. jedn. Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150, z późn. zm.). Dodatkowo wskazać można ustawę o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (T. jedn. Dz. U. z 2009 r., Nr 84, poz. 712 z późn. zm.) w zakresie, w jakim Narodowy Fundusz rozdziela środki pochodzące z funduszy unijnych.

Wskazane ustawy zawierają także przepisy upoważniające do wydawania rozporządzeń określających szczegółowe warunki udzielania pomocy publicznej. Podstawa prawna wraz z pozostałymi aktami regulującymi udzielanie pomocy stanowi program pomocowy.³²

NFOŚiGW udziela wsparcia na podstawie programów pomocowych, w których warunki udzielania pomocy zostały określone w rozporządzeniach wydanych przez Ministra Środowiska, ale także przez

³² W praktyce uartoło się wskazać programem pomocowym nazywać samo rozporządzenie określające warunki udzielania pomocy zgodne z przepisami unijnymi.

Radę Ministrów oraz Ministra Gospodarki. Spis tych aktów prawnych znajduje się w załączniku nr 2 do niniejszego podręcznika.

Poza przypadkami, kiedy konieczne jest opracowanie rozporządzeń krajowych implementujących odpowiednie zapisy dokumentów UE, Narodowy Fundusz udziela również pomocy publicznej bezpośrednio zgodnie z warunkami przewidzianymi w poniższych dokumentach UE (nie wymaga to ani notyfikacji pomocy Komisji Europejskiej, ani wydawania odrębnego rozporządzenia krajowego):

- 1) w zakresie pomocy *de minimis*, stosując bezpośrednio przepisy:
 - rozporządzenia Komisji 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*;
 - rozporządzenia Komisji 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy *de minimis* w sektorze produkcji rolnej, oraz
- 2) w zakresie rekompensaty za wykonywanie usług w ogólnym interesie gospodarczym – na podstawie Decyzji Komisji z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym.

Reasumując, udzielenie pomocy publicznej (czy też z punktu widzenia wnioskodawcy – jej otrzymanie) uwarunkowane jest zidentyfikowaniem i zastosowaniem właściwych warunków dopuszczalności pomocy.

Może się zdarzyć, że żadne takie warunki nie zostały określone ani w krajowym rozporządzeniu, ani też w rozporządzeniu unijnym bezpośrednio obowiązującym. Może to oznaczać jedno z dwojga: albo pomoc jest niedopuszczalna, albo też może być zaakceptowana przez Komisję Europejską po indywidualnej notyfikacji.

Indywidualne notyfikowanie pomocy na projekt (dla określonego przedsiębiorcy na określone przedsięwzięcie), w zakresie jakim dotyczy środków NFOŚiGW, jest możliwe, jednakże Narodowy Fundusz nie traktuje takiego podejścia jako reguły. Wręcz przeciwnie, intencją NFOŚiGW jest tworzenie programów pomocowych obejmujących jak najszerszy krąg przedsiębiorców a nie indywidualne notyfikowanie pomocy wybranym podmiotom.

Dodatkowo indywidualne notyfikowanie wsparcia przedsięwzięcia wiąże się nie tylko z długotrwałą procedurą (nie można udzielić pomocy do czasu jej zakończenia), ale również z koniecznością wykazania przez stronę polską (zasadniczo przez Wnioskującego o pomoc), iż pomoc taka jest konieczna i proporcjonalna, a także że stanowi zachętę dla podjęcia inwestycji, a nie tylko, że wynika z dostępności środka pomocowego. Nie ma również gwarancji, iż pomoc zostanie uznana za zgodną z rynkiem UE, tj. że KE w swojej decyzji wyrazi zgodę na udzielenie pomocy publicznej na przedstawionych przez wnioskodawcę i państwo polskie zasadach.

3. Nadzór nad udzielaniem pomocy publicznej

Stosowanie tak rozległych i skomplikowanych zasad udzielania pomocy publicznej wymaga wprowadzenia zasad nadzoru ich stosowania.

Podkreślenia wymaga fakt, że jedynym organem uprawnionym do nadzoru nad udzielaniem pomocy publicznej na całym terytorium Unii Europejskiej jest Komisja Europejska. Jedyne ona może ostatecznie rozstrzygać, czy pomoc publiczna występuje a jeśli tak, to czy jest to pomoc zgodna z rynkiem unijnym (a więc dopuszczalna).

W praktyce jednak oceny dopuszczalności dokonuje bardzo często również organ udzielający pomocy (np. NFOŚiGW), gdyż ze względu na swoją długoletnią praktykę w zakresie udzielania wsparcia, nie potrzebuje już każdorazowo konsultacji z KE w kwestii występowania pomocy publicznej oraz jej dopuszczalności.

Nie oznacza to, że takich konsultacji nie prowadzi w ogóle. W sprawach bardziej skomplikowanych organy udzielające pomocy występują o stanowisko Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który powołany został, aby czuwać nad przestrzeganiem zasad konkurencji i który jest swoistym

„łącznikiem” pomiędzy organami udzielającymi pomocy a Komisją Europejską (tj. może samodzielnie formułować stanowiska, bądź zasięgać opinii KE).

Wciąż jednakże należy mieć na uwadze, że jakiegokolwiek organy krajowe samodzielnie, w tym także Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, nie mają kompetencji do wiążącego stwierdzenia występowania pomocy publicznej oraz decydowania o jej dopuszczalności. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów może natomiast wydawać opinie zgodnie ze swoją najlepszą wiedzą. Podobną rolę jak Prezes UOKiK, w przypadku pomocy udzielanej w sektorze rolnictwa i rybołówstwa, pełni Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Podsumowanie

Jak zostało opisane w niniejszym rozdziale, każdy przypadek udzielenia pomocy publicznej (o ile zgodnie z przedstawionymi przesłankami wsparcie taką pomoc stanowi) jest wyjątkiem od ogólnego zakazu udzielania pomocy publicznej.

ZASADA -> POMOC PUBLICZNA JEST NIEZGODNA Z RYNKIEM UNIJNYM

Jak wynika z brzmienia art. 107 ust. 1 TFUE, który wskazuje na zakaz „z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w Traktatach”, zakaz ten nie jest ani absolutny, ani bezwarunkowy.³³ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zawiera wyłączenia (derogacje) od tego ogólnego zakazu.

W praktyce oznacza to, że pomoc jest zakazana, jeżeli nie jest udzielana w ramach programu pomocowego bądź wyłączenia grupowego, lub też nie została zgłoszona i zaakceptowana przez Komisję.

WYJĄTEK -> POMOCY PUBLICZNEJ MOŻNA UDZIELAĆ NA WARUNKACH OKREŚLONYCH PRZEZ KOMISJĘ LUB RADĘ

Rozdział III. Forma i wielkość pomocy publicznej

1. Formy pomocy publicznej

Określenie danego wsparcia jako „*pomocy publicznej*” nie zależy w prawie Unii Europejskiej od rodzaju środka pomocowego, co wyraża się w sformułowaniu zawartym w art. 107 ust. 1 TFUE „*w jakiegokolwiek formie*”.

Najczęściej występującymi w Unii Europejskiej formami pomocy państwa są dotacje, dopłaty, zwolnienia podatkowe, zwolnienia od opłat parafiskalnych, dopłaty do odsetek, poręczenia na szczególnie korzystnych warunkach, nieodpłatne lub stosunkowo niedrogie (tj. poniżej cen rynkowych) przekazanie publicznych budynków lub gruntów, dostarczenie dóbr i usług (publicznych) na warunkach preferencyjnych, przejęcie strat, lub każdy inny środek o podobnym skutku.

NFOŚiGW najczęściej udziela pomocy publicznej w formie pożyczek oraz dotacji (w tym również dotacji przyjmujących formę dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych czy częściowej spłaty kapitału kredytów bankowych).

Wielkość pomocy publicznej określa się poprzez **wartość pomocy** oraz **intensywność pomocy**.

³³ Wyrok w sprawie 78/76, Steinike und Weinlig v Germany Zb.Orz.1977, str. 595, pkt 8; wyrok w sprawie C-301/87, Republika Francuska v. Komisja Wspólnot Europejskich, Zb.Orz.1990, str. I-307, pkt 15.

2. Wartość pomocy publicznej (ekwiwalent dotacji brutto)

W przypadku, gdy wypłacamy pomoc publiczną jako dotację, zwłaszcza jednorazowo (jedna transza), na ogół nie mamy problemu z określeniem rzeczywistej wartości otrzymanej/udzielonej pomocy, jest ona mianowicie równa nominalnej wartości tej dotacji. Pomoc bywa jednak przekazywana również w dłuższym okresie, np. gdy mamy do czynienia z dotacjami wypłacanymi w wielu ratach, z dopłatami do oprocentowania kredytów, które rozłożone są na wiele lat, czy też preferencyjnymi pożyczkami z jednoczesnym umorzeniem ostatnich rat.

Dlatego konieczne było określenie jednego miernika, który pozwoliłby porównać pomoc otrzymaną nie tylko w różnych formach, ale także w różnym czasie (wartość pieniądza w czasie się zmienia). Dzięki temu bez względu czy dostajemy dotację czy pożyczkę, wypłaconą jednorazowo czy w transzach przez kilka lat – wartość pomocy odzwierciedlać będzie faktyczną korzyść uzyskiwaną przez beneficjenta.

Miernikiem takim jest tzw. **ekwiwalent dotacji brutto (EDB)**. Przez EDB rozumie się kwotę pomocy, którą uzyskałby beneficjent pomocy, gdyby otrzymał pomoc w formie dotacji wypłaconej w całości w dniu zawarcia umowy³⁴. Tym samym w zasadniczej większości przypadków wartość udzielonej pomocy publicznej nie będzie równa wartości dofinansowania określonej w umowie zawieranej z NFOŚiGW. **Sposób określania ekwiwalentu dotacji brutto** jest ustalony w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej w różnych formach (Dz. U. Nr 194, poz. 1983, z późn. zm.). Rozporządzenie to określa m.in. szczegółowe wzory ustalania EDB dla poszczególnych form pomocy.

Ogólne reguły obliczania EDB dla form pomocy stosowanych przez NFOŚiGW są następujące:

- Dla dotacji: EDB jest równy kwocie dotacji. W przypadku, gdy dotacja przekazywana jest w transzach lub jej wypłata jest odłożona w czasie, EDB jest równy zdyskontowanej wartości dotacji.
- Dla pożyczki preferencyjnej: EDB jest równy różnicy między zdyskontowaną wartością odsetek płatonych od pożyczki udzielanej na warunkach rynkowych a zdyskontowaną wartością odsetek płatonych od pożyczki preferencyjnej³⁵.
- Dla dopłaty do oprocentowania kredytu: EDB jest równy kwocie dopłaty (w przypadku dopłaty jednorazowej). W przypadku, gdy dopłaty są rozłożone w czasie (a także, gdy dopłata jednorazowa jest odłożona w czasie), EDB jest równy zdyskontowanej kwocie dopłat.
- Dla umorzenia pożyczki preferencyjnej: EDB jest równy kwocie umorzenia. W przypadku, gdy umorzeniu podlegają przyszłe raty pożyczki, EDB jest równy zdyskontowanej wartości umarzanych rat.

Przez **dyskontowanie** rozumie się uwzględnianie zmian wartości pieniądza w czasie, polegające na pomnożeniu przyszłych płatności przez czynnik dyskontujący (d) określony wzorem³⁶:

$$d = \frac{1}{(1 + r_d)^n}$$

gdzie:

r_d – stopa dyskontowa,

n – numer okresu dla którego dokonuje się dyskontowania.

³⁴ W przeszłości, jako miernik wartości udzielanej pomocy publicznej stosowany był także tzw. ekwiwalent dotacji netto (EDN) uwzględniający dodatkowo efekt opodatkowania przekazywanego beneficjentowi wsparcia podatkiem dochodowym (stąd określenie „netto”). Obecnie EDN nie jest już stosowany.

³⁵ Przyjmuje się, że pożyczka jest udzielana na warunkach rynkowych, gdy jest ona oprocentowana co najmniej na poziomie tzw. **stopy referencyjnej**. Zgodnie z Komunikatem Komisji Europejskiej w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (Dz. U. C 14 z 19.1.2008 r., str. 6), stopa referencyjna jest równa tzw. stopie bazowej (publikowanej w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej oraz na stronie internetowej UOKiK) powiększonej o marżę zależną od ratingu przyznanego beneficjentowi i poziomu zabezpieczeń pożyczki.

³⁶ Czynnik dyskontujący jest określony w § 2 pkt 5) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej (Dz. U. z 2004 r., Nr 194 z późn. zm.).

Stopa dyskontowa, zgodnie z Komunikatem Komisji Europejskiej w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (Dz. Urz. UE C 14 z dnia 19.1.2008 r., str. 6), jest równa ustalonej okresowo dla danego kraju tzw. stopie bazowej powiększonej o 1 punkt procentowy. Aktualna stopa bazowa publikowana jest w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej oraz na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów³⁷.

Przykład obliczania EDB dotacji wypłacanej w transzach:

Przedsiębiorstwo X w roku 2012 otrzymuje dotację wypłacaną w latach 2012-2014 w równych transzach, po 100 000 zł w każdym roku

stopa bazowa: 4,91%³⁸

stopa dyskontowa: 5,91%

1.	Okres, tj. rok	2012	2013	2014
2.	Numer okresu (roku)	0 ³⁹	1	2
3.	Transze dotacji	100 000	100 000	100 000
4.	Czynnik dyskontujący (d)	1,00000	0,94420	0,89151
5.	Zdyskontowana transza	100 000	94 420	89 151
6.	EDB (suma zdyskontowanych transz)	283 571		

Przykład obliczania EDB pożyczki preferencyjnej:

Przedsiębiorstwo X w I kwartale roku 2012 otrzymuje pożyczkę preferencyjną (oprocentowanie 3%) wypłacaną w I i II kwartale (na początek kwartału) roku 2012 w równych transzach, po 50 000 zł. Pożyczka ta spłacana jest od III kwartału 2012 r. do II kwartału 2014 r. w ośmiu równych ratach (na koniec każdego kwartału), po 12 500 zł.

okres odsetkowy: kwartał

stopa bazowa: 4,91%

stopa dyskontowa: 5,91% (kwartalnie 1,478%)

stopa referencyjna: 5,66% (kwartalnie 1,415%) – przyjęto marżę 0,75 pkt procentowego odpowiadającą kategorii ratingu „dobry” i wysokiemu poziomowi zabezpieczeń

stopa preferencyjna: 3% (kwartalnie 0,75%)

1.	Okres, tj. kwartał	I/2012	II/2012	III/2012	IV/2012	I/2013	II/2013	III/2013	IV/2013	I/2014	II/2014	Suma
2.	Numer okresu (kwartału)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
3.	Transze pożyczki	50 000	50 000									100 000
4.	Splaty pożyczki			12 500	12 500	12 500	12 500	12 500	12 500	12 500	12 500	100 000
5.	Saldo zadłużenia	50 000	100 000	100 000	87 500	75 000	62 500	50 000	37 500	25 000	12 500	
6.	Odsetki wg stopy referencyjnej 5,66%	708	1 415	1 415	1 238	1 061	884	708	531	354	177	8 490
7.	Odsetki wg stopy preferencyjnej 3%	375	750	750	656	563	469	375	281	188	94	4 500
8.	Czynnik dyskontujący (d)	0,98544	0,97109	0,95695	0,94302	0,92929	0,91576	0,90243	0,88929	0,87634	0,86358	
9.	Zdyskontowane odsetki wg stopy referencyjnej 5,66%	697	1 374	1 354	1 168	986	810	638	472	310	153	7 962
10.	Zdyskontowane odsetki wg stopy preferencyjnej 3%	370	728	718	619	523	429	338	250	164	81	4 220
11.	EDB poz. 9 (suma) – poz. 10 (suma)											3 742

³⁷ http://www.uokik.gov.pl/stopa_referencyjna_i_archiwum.php

³⁸ Stopa bazowa obowiązująca od 1 stycznia 2012 r.

³⁹ Rok „0” jest to rok, w którym udzielana jest pomoc.

3. Intensywność pomocy

Od pojęcia wartości pomocy publicznej należy odróżnić pojęcie intensywności tej pomocy. Przez intensywność pomocy należy rozumieć stosunek wartości pomocy (EDB) do kosztów kwalifikujących się do objęcia tą pomocą.

$$I = \frac{EDB}{K_{kwal}}$$

gdzie:

I – intensywność pomocy

EDB – wartość pomocy wyrażona jako ekwiwalent dotacji brutto

K_{kwal} – koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą

Obliczając koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą należy mieć na uwadze, iż konkretne akty unijne bądź krajowe określają zazwyczaj kategorie tzw. kosztów kwalifikowanych. Przykładowo **kosztami kwalifikowanymi** dla pomocy regionalnej są koszty budowy zakładu, czy zakupu maszyn i urządzeń, ale nie kwalifikują się już np. koszty opracowania studium wykonalności, czy koszty promocji projektu (więcej na ten temat w Rozdziale IV. Pomoc publiczna zgodna z rynkiem wewnętrznym (dopuszczalna) podrozdział 1. Pomoc regionalna w zakresie przedsięwzięć na ochronę środowiska – 1.4 Koszty kwalifikowane).

W przypadku, gdy koszty kwalifikowane są rozłożone w czasie, należy zdyskontować je na dzień udzielenia pomocy. Wówczas mówimy o kosztach **kwalifikujących się do objęcia pomocą** – zdyskontowane koszty kwalifikowane.⁴⁰ Zasady dyskontowania kosztów są takie same jak zasady dyskontowania pomocy.

Komisja Europejska określając warunki dopuszczalności pomocy o określonym przeznaczeniu ustala m.in. maksymalną dopuszczalną intensywność pomocy. Wielkość ta znajduje swoje odzwierciedlenie w programach pomocowych. Zapewnienie, że dla wnioskowanej wartości pomocy publicznej (wyrażonej jako ekwiwalent dotacji brutto – EDB) limit ten nie zostanie przekroczony, należy do podstawowych celów oceny dopuszczalności pomocy publicznej.

Należy pamiętać, że limit intensywności dotyczy łącznej (skumulowanej) pomocy ze wszystkich źródeł udzielanej na dane przedsięwzięcie. Kumulacji podlega zarówno pomoc udzielana ze środków krajowych (np. z NFOŚiGW, z WFOŚiGW, z gminy), jak i ze środków zagranicznych (np. w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, regionalnych programów operacyjnych, Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG).

PRZYKŁAD 9

Przedsiębiorstwo X rozważa wybudowanie biogazowni i na tę inwestycję w 2011 r. wnioskuje o pomoc regionalną z NFOŚiGW w formie dotacji w kwocie 3 000 000 zł. Pomoc taka może być udzielona w ramach programu priorytetowego pn. „System zielonych inwestycji, Część 2) – biogazownie rolnicze”. Wielkość dotacji, zgodnie z tym programem priorytetowym, może wynosić do 30% kosztów kwalifikowanych (w omawianym przykładzie, dla uproszczenia przyjęto, że przedsięwzięcie obejmuje wyłącznie koszty kwalifikowane do dofinansowania dotacją), zarazem jednak konieczne jest stosowanie przepisów o pomocy publicznej. Do oceny dopuszczalności tej pomocy stosowane są, zgodnie z programem priorytetowym, przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska. Przedsiębiorstwo X otrzymało już na omawianą inwestycję pomoc regionalną z gminy (dotacja w wysokości 1 100 000 zł).

⁴⁰ W przypadku pomocy horyzontalnej obliczanie kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą jest bardziej skomplikowane. Więcej w Rozdziale IV. Pomoc publiczna zgodna z rynkiem wewnętrznym (dopuszczalna) podrozdział 2. Pomoc horyzontalna na ochronę środowiska – 2.2 Koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą.

⁴¹ Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska, dla dużego przedsiębiorstwa w woj. wielkopolskim.

⁴² Zgodnie z programem priorytetowym pn. „System zielonych inwestycji, Część 2) – biogazownie rolnicze”.

Założenia do obliczeń:

Wielkość przedsiębiorstwa: duże

Lokalizacja inwestycji (województwo): wielkopolskie

Maksymalna intensywność pomocy publicznej: 40%⁴¹

Koszty kwalifikowane: 10 000 000 zł

Otrzymana dotacja z gminy: 1 100 000 zł

Wnioskowana dotacja z NFOŚiGW: 3 000 000 zł (30% kosztów kwalifikowanych⁴²)

Realizacja inwestycji w latach 2011-2013

Stopa dyskontowa: 5,26%

W pierwszej kolejności obliczamy koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą (tj. zdyskontowane koszty kwalifikowane) – wynoszą one 9 410 331 zł.

1	Rok	2011	2012	2013	Suma
2.	Koszty kwalifikowane	2 000 000	4 000 000	4 000 000	10 000 000
4.	Czynnik dyskontujący (d)	1,0000	0,9500	0,9026	
3.	Koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą (zdyskontowane koszty kwalifikowane)	2 000 000	3 800 114	3 610 217	9 410 331

Następnie obliczamy wartość pomocy publicznej (EDB) z gminy i z NFOŚiGW (obie dotacje wypłacane są w transzach w latach jak przedstawiono poniżej):

1	Rok	2011	2012	2013	Suma
2	Transze dotacji gminy	700 000	400 000	0	1 100 000
3	Transze dotacji NFOŚiGW	600 000	1 200 000	1 200 000	3 000 000
4	Czynnik dyskontujący (d)	1,0000	0,9500	0,9026	
5	Zdyskontowane transze dotacji gminy	700 000	380 011	0	1 080 011
6	Zdyskontowane transze dotacji NFOŚiGW	600 000	1 140 034	1 083 065	2 823 099

Wartość otrzymanej pomocy (EDB) z gminy wynosi 1 080 011 zł, a wnioskowanej pomocy (EDB) z NFOŚiGW wynosi 2 823 099 zł. Łączna wartość pomocy regionalnej (z obu źródeł) wynosi 3 903 110 zł.

Intensywność łącznej pomocy na inwestycję wynosi więc:

$$I = \frac{EDB}{K_{kwal}} = \frac{3\,903\,110}{9\,410\,331} = 41,5\%$$

Intensywność łącznej (otrzymanej i wnioskowanej) pomocy regionalnej na inwestycję przekracza maksymalną intensywność, tj. 40%, określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska. W konsekwencji NFOŚiGW nie może udzielić dotacji w wysokości wnioskowanej i konieczne jest jej odpowiednie pomniejszenie.

$$40\% \times 9\,410\,331 \text{ zł} = 3\,764\,132 \text{ zł}$$

A następnie ustalmy maksymalną wartość (EDB) pomocy z NFOŚiGW (odejmując od powyższego wyniku wartość pomocy już otrzymanej z gminy⁴³):

$$3\,764\,132 \text{ zł} - 1\,080\,011 \text{ zł} = 2\,684\,121 \text{ zł}$$

Teraz, dysponując wartością (EDB) możliwej pomocy z NFOŚiGW należy określić kwotę dotacji i rozłożenie transz (wartość EDB zależy od rozłożenia transz w czasie). Można to robić metodą kolejnych przybliżeń lub też dokonać proporcjonalnego zmniejszenia wszystkich transz mnożąc je przez współczynnik odpowiadający stosunkowi maksymalnej dopuszczalnej wartości pomocy z NFOŚiGW do wartości wnioskowanej pomocy (2 684 121 zł / 2 823 099 zł = 95,077%):

1	Rok	2011	2012	2013	Suma
2	Transze dotacji NFOŚiGW	600 000	1 200 000	1 200 000	3 000 000
3	Współczynnik zmniejszenia	95,077%	95,077%	95,077%	
4	Zmniejszone transze dotacji NFOŚiGW	570 463	1 140 925	1 140 925	2 852 313
5	Czynnik dyskontujący (d)	1,0000	0,9500	0,9026	
6	Zdyskontowane transze dotacji NFOŚiGW	570 463	1 083 911	1 029 747	2 684 121

Maksymalna kwota dotacji NFOŚiGW wynosi więc 2 852 313 zł, przy założeniu rozłożenia transz jak w wierszu 4 powyższej tabeli. Wartość (EDB) pomocy NFOŚiGW wynosić wówczas będzie 2 684 121 zł, łączna wartość pomocy na inwestycję 3 764 132 zł, a intensywność łącznej pomocy będzie wynosić równo 40%.

⁴³ Nie należy mylić pomocy otrzymanej (np. podpisanie umowy dotacji) od pomocy faktycznie wypłaconej, szczegóły patrz podrozdział 2. Wartość pomocy publicznej (ekwiwalent dotacji brutto).

Rozdział IV. Pomoc publiczna zgodna z rynkiem wewnętrznym (dopuszczalna)

1. Pomoc regionalna w zakresie przedsięwzięć na ochronę środowiska

Pomimo generalnego zakazu udzielania pomocy publicznej w Unii Europejskiej uznano, że w pewnych sytuacjach taka pomoc może przynieść więcej dobrego niż złego, tzn. konsekwencje selektywnego wsparcia pewnych przedsiębiorstw mogą być korzystne dla danego rynku zamiast go wypaczać. Jedną z takich sytuacji jest przyznanie pomocy przedsiębiorcom prowadzącym działalność gospodarczą w regionach mniej uprzywilejowanych. Jest to tzw. pomoc regionalna. Jej celem jest wsparcie regionów np. słabiej rozwiniętych, o niekorzystnym położeniu geograficznym itp. co sprzyjać ma gospodarczej, społecznej i terytorialnej spójności państw członkowskich oraz Unii Europejskiej jako całości. Mówiąc prościej wsparcie biedniejszych regionów ma służyć dobrobytowi ogółu. Zasady udzielania pomocy regionalnej zostały szczegółowo uregulowane w dokumentach UE. W przypadku pomocy regionalnej wydane zostały:

- a) **wytyczne:** Wytyczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013 – **obowiązują do końca 2013 r.**,
- b) **rozporządzenia będące wyłączeniem grupowym:**
 - Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) – **obowiązuje do końca 2013 r.**,
 - Rozporządzenie Komisji 1628/2006 z dnia 24 października 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej.

Rozporządzenie Komisji 1628/2006 funkcjonowało przed wydaniem ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń blokowych (rozporządzenia Komisji 800/2008) i utraciło moc z dniem jego wejścia w życie. Zgodnie jednak z zapisami ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń blokowych wraz z uchyleniem rozporządzenia Komisji 1628/2006 możliwa jest dalsza realizacja istniejących programów pomocy przyjętych na warunkach rozporządzenia Komisji 1628/2006 do czasu utraty ważności mapy pomocy regionalnej, tj. do 31 grudnia 2013 roku.

Program pomocy regionalnej stosowany obecnie przez NFOŚiGW został wydany na podstawie rozporządzenia Komisji 1628/2006, w związku z czym do końca 2013 r. możliwe jest udzielanie pomocy zgodnie z warunkami tego programu, pomimo uchylenia rozporządzenia Komisji 1628/2006.

Program pomocy regionalnej wydany na podstawie rozporządzenia Komisji 1628/2006 to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska (Dz. U. Nr 246, poz. 1795 z późn. zm.).

NFOŚiGW udziela również pomocy regionalnej zgodnie z programem pomocy przygotowanym przez Ministra Gospodarki (dla działania 9.1 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko), który został opracowany na podstawie rozporządzenia Komisji 800/2008.

Program pomocy wydany na podstawie rozporządzenia Komisji 800/2008: Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 stycznia 2009 r. w sprawie udzielania pomocy publicznej na inwestycje w zakresie budowy lub przebudowy jednostek wysokosprawnego wytwarzania energii (Dz. U. Nr 21, poz. 111).

Te dwa programy pomocowe w odmienny sposób regulują niektóre kwestie dotyczące warunków udzielania pomocy regionalnej, dlatego w poniższym opisie znajdują się odniesienia do obydwu programów.

1.1 Zakres stosowania Wytycznych Komisji w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013

NFOŚiGW udziela pomocy regionalnej na podstawie programów pomocy przygotowanych zgodnie z przepisami o wyłączeniach grupowych, których stosowanie nie wymaga notyfikowania każdego przypadku pomocy Komisji Europejskiej. Oznacza to zatem, że nie udziela pomocy regionalnej na podstawie programów pomocy notyfikowanych na podstawie „Wytycznych w sprawie krajo-

wej pomocy regionalnej na lata 2007-2013" (dalej – „WR”). Niemniej jednak, niektóre szczególnie przypadki planowanej do udzielenia pomocy (dla konkretnego przedsiębiorcy na konkretny projekt) mogą wymagać notyfikacji (zgłoszenia) Komisji Europejskiej (notyfikacja indywidualna). Może mieć to miejsce np. jeżeli wnioskowana wartość pomocy jest szczególnie wysoka lub rodzaj inwestycji (jaka miałaby zostać zrealizowana z wykorzystaniem dofinansowania NFOŚiGW) nie wchodzi w zakres istniejącego programu pomocowego. Wówczas ocena dokonywana jest właśnie na podstawie zapisów WR. Podkreślić jednak należy, że w NFOŚiGW zasadą jest udzielanie pomocy zgodnie z postanowieniami istniejących programów pomocowych, a notyfikacja indywidualna rozpatrywana może być tylko w jednostkowych szczególnie uzasadnionych przypadkach.

Warto też zauważyć, że WR są dokumentem bardziej szczegółowym niż rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych. Wytyczne są bardzo przydatne dla doprecyzowania, uszczegółowienia lub zinterpretowania przepisów tych rozporządzeń. WR są bowiem podstawowym unijnym aktem dotyczącym pomocy regionalnej, kompleksowo regulującym całość wymagań prawnych wiążących się z pomocą regionalną. Inne akty prawne dotyczące pomocy regionalnej bazują na definicjach i podstawowych wymaganiach zawartych w WR, w pewnym tylko zakresie je modyfikując.

1.2 Nowa inwestycja

Regionalna pomoc inwestycyjna jest pomocą przyznaną na realizację tzw. nowej inwestycji.

W tłumaczeniach poszczególnych dokumentów dotyczących pomocy regionalnej możemy spotkać się z różnymi określeniami, które jednak mają to samo znaczenie:

- WR: posługują się określeniem „**inwestycja początkowa**”,
- rozporządzenie Komisji 1628/2006: posługuje się określeniem „**inwestycja początkowa**”,
- rozporządzenia krajowe (programy pomocowe) zaś częściej posługują się pojęciem „**nowej inwestycji**”, w tym również rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska zwane dalej „rozporządzeniem z dnia 22 grudnia 2006 r.”.

Za nową inwestycję uznaje się:

- 1) inwestycję w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne związane z:
 - tworzeniem nowego przedsiębiorstwa,
 - rozbudową istniejącego przedsiębiorstwa⁴⁴,
 - dywersyfikacją produkcji przedsiębiorstwa przez wprowadzanie nowych dodatkowych produktów, lub
 - zasadniczą zmianą dotyczącą całościowego procesu produkcyjnego w istniejącym przedsiębiorstwie, lub
- 2) nabycie środków trwałych bezpośrednio związanych z przedsiębiorstwem, które zostało zlikwidowane lub zostałyby zlikwidowane, gdyby zakup nie nastąpił, przy czym środki nabywane są przez niezależnego inwestora.

Środki trwałe to aktywa w postaci gruntów, budynków i budowli oraz zakładu/urzędzeń. W przypadku nabycia zakładu pod uwagę bierze się wyłącznie koszty nabycia aktywów od stron trzecich, o ile transakcja odbyła się na warunkach rynkowych.

Wartości niematerialne i prawne oznaczają aktywa związane z transferem technologii poprzez nabycie praw patentowych, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej.

Za nową inwestycję **nie uznaje się** w szczególności:

- 1) inwestycji prowadzącej jedynie do odtworzenia zdolności produkcyjnych;
- 2) nabycia udziałów lub akcji przedsiębiorstwa.

⁴⁴ Za rozbudowę przedsiębiorstwa uznaje się w szczególności zwiększenie zdolności produkcyjnych. Rozbudowy przedsiębiorstwa nie stanowi natomiast samo powiększenie jego majątku o środki trwałe (tzn. nabycie środków trwałych nieprowadzące do zwiększenia zdolności produkcyjnych)

Pojęcie „inwestycji początkowej” obejmuje w szczególności zasadniczą zmianę procesu produkcyjnego⁴⁵ lub zwiększenie produkcji.⁴⁶ Nie obejmuje natomiast **inwestycji odtworzeniowych**, polegających np. na zastąpieniu maszyn lub urządzeń wynikającym ze zwykłego zużycia.

1.3 Efekt zachęty i konieczność pomocy

Jedną z podstawowych zasad dopuszczalności pomocy regionalnej jest wykazanie, że pomoc publiczna spełnia tzw. „efekt zachęty”. Potencjalni beneficjenci pomocy regionalnej muszą brać pod uwagę wymagania dotyczące efektu zachęty, gdyż niespełnienie ich skutkuje niekwalifikowalnością projektu do dofinansowania. W uproszczeniu efekt zachęty polega na tym, że **pomoc regionalna ma stanowić zachętę dla przedsiębiorców do inwestowania, a nie wspierać inwestycje, które – nawet bez pomocy – zostałyby zrealizowane** na obszarach uprawnionych do otrzymywania pomocy regionalnej.⁴⁷ Jeśli środki dostępne na rynku są wystarczające dla podjęcia określonych działań, w tym inwestycyjnych – w tej sytuacji interwencja publiczna nie jest uzasadniona.

Jeśli w odniesieniu do konkretnego projektu inwestycyjnego efekt zachęty nie jest spełniony, – pomoc regionalna dla tego projektu nie jest konieczna.

W zasadzie, aby z pełnym przekonaniem stwierdzić, że w konkretnym przypadku został spełniony efekt zachęty, należałoby rzetelnie zbadać każdy taki przypadek indywidualnie analizując przedsiębiorstwo, jego pozycję na rynku, sytuację finansową, strategię firmy itp.

Takie postępowanie byłoby wyjątkowo uciążliwe zarówno dla wnioskodawców, jak i organu udzielającego pomocy, dlatego określone zostały warunki, których spełnienie traktuje się jednocześnie jako spełnienie (występowanie) efektu zachęty.

Za rozporządzeniem Komisji 1628/2006, krajowe rozporządzenie z dnia 22 grudnia 2006 r. przewiduje, iż pomoc może zostać udzielona, jeżeli przed rozpoczęciem inwestycji:

- 1) został **złożony wniosek** o pomoc i
- 2) wnioskodawca uzyskał **potwierdzenie** drogą elektroniczną lub pisemną, że projekt, z zastrzeżeniem szczegółowej weryfikacji wniosku o pomoc, kwalifikuje się do pomocy.

Powyższe warunki muszą być spełnione łącznie. Potwierdzenie jest wysyłane przez podmiot udzielający pomocy (np. NFOŚiGW), lub inny podmiot przez niego upoważniony (np. bank), w terminie do 30 dni od daty wpływu wniosku o pomoc.

Wydanie potwierdzenia nie stanowi podstawy do roszczeń o przyznanie i wypłatę pomocy (tj. do zawarcia umowy o dofinansowanie). Tym samym nie jest ono również przyrzeczeniem, że projekt otrzyma dofinansowanie we wnioskowanej wysokości i na zasadach przedstawionych we wniosku. Jest natomiast wskazówką, że wnioskowane dofinansowanie spełnia warunki udzielania pomocy regionalnej i przepisy pomocowe nie powinny przeszkodzić w uzyskaniu wnioskowanego wsparcia.

Warunek dotyczący braku rozpoczęcia inwestycji do dnia otrzymania potwierdzenia ma odzwierciedlać duże znaczenie wsparcia publicznego dla podjęcia się przez wnioskodawcę realizacji projektu. Po otrzymaniu potwierdzenia (w domyśle – spodziewając się możliwości dofinansowania) wnioskodawca ma prawo rozpocząć inwestycję i nie wykluczy to już projektu z możliwości jego dofinansowania w ramach pomocy regionalnej. Ważnym elementem oceny spełnienia efektu zachęty jest rozstrzygnięcie, co należy rozumieć przez „**rozpoczęcie inwestycji**”.

Zgodnie z zapisami rozporządzenia z dnia 22 grudnia 2006 r. jako rozpoczęcie inwestycji należy rozumieć podjęcie robót budowlanych lub złożenie pierwszego zobowiązania do zamówienia urządzeń, z wyłączeniem wstępnych studiów wykonalności.

Doprecyzowania mogą wymagać pojęcia robót budowlanych oraz zamówienia urządzeń.

⁴⁵ Decyzja KE N 810/2006 AMD Dresden, pkt 4.; Decyzja KE N 872/2006, Quimonda pkt 47-54; Decyzja KE C 52/1999 (ex NN 32/1999), State aid scheme applied by Spain to certain newly established firms in Vizcaya; Decyzja KE C/48/1999 (ex NN 129/1998), State aid scheme implemented by Spain for firms in Alava;

⁴⁶ Decyzja KE N 838/2006 Soporcel, pkt 42.

⁴⁷ Zgodnie z pkt 38 WR, „Istotne jest zagwarantowanie, aby pomoc regionalna stanowiła zachętę do podejmowania inwestycji, które w przeciwnym razie nie zostałyby zrealizowane w regionach objętych pomocą.”

Roboty budowlane

Wydaje się logiczne utożsamienie słowa „podjęcie prac budowlanych” z podobnym – „rozpoczęcie budowy” w znaczeniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. z 2010 r. Dz. U. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.). Zgodnie z art. 41 ust. 1 Prawa budowlanego, rozpoczęcie budowy następuje z chwilą podjęcia prac przygotowawczych na terenie budowy. Pracami przygotowawczymi są zaś: wytyczenie geodezyjne obiektów w terenie, wykonanie niwelacji terenu, zagospodarowanie terenu budowy wraz z budową tymczasowych obiektów, wykonanie przyłączy do sieci infrastruktury technicznej na potrzeby budowy. Uogólniając można zatem powiedzieć, że roboty budowlane rozpoczynają się wraz z dokonaniem pierwszego wpisu do dziennika budowy. Przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego czy podpisanie umowy z wykonawcą robót nie będzie więc traktowane jako rozpoczęcie inwestycji, w przeciwieństwie do rozpoczęcia przez niego prac budowlanych.

Zamówienie urządzeń

Inaczej sprawa przedstawia się w sytuacji zamówienia urządzeń. Pierwsze zobowiązanie w tym przypadku powstaje już z chwilą podpisania umowy na ich dostawę. Dopuszczalne więc będzie wszczęcie i przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na dostawę urządzeń, ale już zawarcie umowy z dostawcą należy traktować jako rozpoczęcie inwestycji. Przed rozpoczęciem inwestycji zawsze można natomiast zamówić i wykonać dokumentację niezbędną dla potrzeb przygotowywanej inwestycji, taką jak: koncepcje techniczne, studium wykonalności, projekt budowlany, projekty wykonawcze itp.

Skutkiem braku spełnienia efektu zachęty jest konieczność odmówienia udzielenia pomocy regionalnej.

Efekt zachęty w rozporządzeniu Komisji 800/2008 został sformułowany odmiennie. Co więcej, dokonano rozróżnienia pomiędzy MŚP⁴⁸ a dużymi przedsiębiorcami.

W przypadku **MŚP** efekt zachęty uznaje się za spełniony, jeżeli przedsiębiorca złoży wniosek o dofinansowanie przed rozpoczęciem realizacji inwestycji. Nie ma konieczności wydawania potwierdzenia o zasadniczej zgodności pomocy, a zatem przedsiębiorca nie musi oczekiwać na takie potwierdzenie.

W przypadku **dużych przedsiębiorców** oprócz złożenia wniosku przed rozpoczęciem inwestycji oczekuje się również wykazania, iż dzięki otrzymaniu pomocy nastąpi:

- a) znaczące zwiększenie rozmiaru projektu, lub
- b) znaczące zwiększenie zasięgu projektu, lub
- c) znaczące zwiększenie całkowitej kwoty wydanej przez beneficjenta na projekt, lub
- d) znaczące przyspieszenie zakończenia projektu, bądź, iż
- e) w przypadku braku pomocy projekt nie zostałby zrealizowany w danym regionie (województwie).

Powyższe zapisy znalazły odzwierciedlenie w programie pomocy obowiązującym dla działania 9.1 POIiŚ [Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 stycznia 2009 r. w sprawie udzielania pomocy publicznej na inwestycje w zakresie budowy lub przebudowy jednostek wysokosprawnego wytwarzania energii (Dz. U. Nr 21, poz. 111)].

Spełnienie warunków określonych w literach a) – e) wnioskodawca powinien wykazać porównując zakładany wariant realizacji inwestycji (przy założeniu udzielenia pomocy) z wariantem, jaki zostałby zrealizowany bez pomocy publicznej.

1.4 Koszty kwalifikowane

Koszty kwalifikowane to te kategorie wydatków, które składają się na całość kosztów nowej inwestycji i kwalifikują się do pokrycia z pomocy regionalnej.

Do kosztów kwalifikowanych zalicza się koszty poniesione bezpośrednio na:

1) grunty, budynki i budowle oraz maszyny/urządzenia, przy czym:

- a) koszty związane z nabyciem aktywów objętych najmem/dzierżawą gruntów, budynków i budowli, pod warunkiem, że okres najmu/dzierżawy wynosi co najmniej 5 lat, a w przypadku MŚP – co najmniej 3 lata,
- b) koszty związane z nabyciem aktywów objętych najmem/dzierżawą, innych niż grunty, budynki i budowle tylko w przypadku, gdy najem/dzierżawa ma postać leasingu finansowego z zobowiązaniem zakupu aktywów po upływie okresu leasingu;

⁴⁸ MŚP – małe i średnie przedsiębiorstwa. Kategoria „małych i średnich przedsiębiorstw” jest zdefiniowana w załączniku I do rozporządzenia Komisji 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. w uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (Dz. Urz. UE L 214 z 9.08.2008, str. 3). W wielu aktach prawa polskiego dokonuje się również wyróżnienia kategorii mikroprzedsiębiorcy, zasadniczo nie ma to jednak przełożenia (przynajmniej w ramach wsparcia NFOŚiGW) na bardziej uprzywilejowane traktowanie takich podmiotów przy udzielaniu im pomocy publicznej.

2) w odniesieniu do MŚP – pełne koszty inwestycji w aktywa niematerialne i prawne obejmujące transfer technologii poprzez nabycie praw patentowych, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej (po spełnieniu szczegółowych warunków). W odniesieniu do dużych przedsiębiorstw koszty w aktywa niematerialne i prawne nie mogą przekraczać równowartości 50% całkowitych kosztów kwalifikowanych;

3) dokumentację przygotowawczą (patrz tabela poniżej).

Nabywane aktywa powinny być nowe, jakkolwiek zasada ta nie dotyczy MŚP.

Poszczególne krajowe programy pomocowe mogą wskazywać listę kosztów kwalifikowanych zawężoną w stosunku do kategorii określonych powyżej.⁴⁹

Chociaż katalog kosztów kwalifikowanych w programach pomocowych jest dość jasno sprecyzowany, to budzi on czasami wątpliwości interpretacyjne. W 2010 r. w wyniku spotkania z Komisją Europejską zostały doprecyzowane zasady kwalifikowalności kosztów w przypadku pomocy regionalnej.

Zapoznanie się z poniższymi zasadami umożliwi właściwe stosowanie przepisów, choćby rozporządzenia z dnia 22 grudnia 2006 r. Na uwagę zasługują przede wszystkim prace przedrealizacyjne i usługi niezbędne do realizacji inwestycji:

Rodzaje kosztów	Kwalifikowalność
Nadzór inwestorski oraz nadzór autorski	TAK
Koszt inwestora zastępczego oraz inżyniera kontraktu	TAK, przy założeniu, że koszt ten nie obejmuje kategorii niekwalifikowanych wymienionych poniżej np. przygotowania SIWZ, przeprowadzania przetargów czy sporządzenia dokumentacji powykonawczej.
Koszty planów i projektów	TAK, pod warunkiem, że dotyczą wykonywania prac, a nie ogólnej wykonalności inwestycji. Kwalifikowany jest więc koszt projektu budowlanego lub wykonawczego, ale już nie koszt np. koncepcji technicznych, studium wykonalności, czy biznesplanu. ⁴⁹
Koszty uzyskania decyzji administracyjnych	NIE
Koszty raportu oddziaływania na środowisko	NIE
Koszty poniesione na informację i promocję projektu	NIE
Koszty sporządzenia dokumentacji powykonawczej	NIE
Koszty związane z wyłonieniem wykonawcy (przygotowanie SIWZ, przeprowadzanie przetargów)	NIE
Prace geodezyjne i konserwatorskie	TAK
Szkolenia pracowników	NIE ⁵⁰

Inną kategorią wymagającą doprecyzowania jest uruchomienie urządzeń oraz całego obiektu. Otóż rozruch w zasadzie można uznać za kwalifikowany. Wyjątkowo natomiast, jeżeli uruchomienie urządzeń i całego obiektu nowej inwestycji oznacza pełną fazę rozruchu, w której dochodzi już do rzeczywistej produkcji (tzn. powstaje produkt, który jest następnie sprzedawany), koszty takich działań nie mogą zostać uznane za kwalifikowane.

Kwalifikowane są również obiekty i infrastruktura związane z inwestycją, w tym zaopatrzenie w wodę, energię elektryczną, ciepło, gaz oraz przyłączenie do systemu odprowadzania ścieków, ogrodzenie, oświetlenie, zagospodarowanie terenu i strefy ochronnej, urządzenia automatyki i sterowania, aparaturę kontrolno-pomiarową, zaplecze techniczne i laboratoryjne (przy czym koszty adaptacji pomieszczeń do potrzeb pracowników uczestniczących w przygotowaniu bądź realizacji projektu nie są kwalifikowane).

⁴⁹ Dopuszczalność wsparcia na pokrycie kosztów analiz przygotowawczych oraz usług doradczych związanych z inwestycją dla MŚP może być natomiast rozważana w ramach pomocy na doradztwo.

⁵⁰ Dopuszczalność wsparcia na pokrycie kosztów szkoleń może być natomiast rozważana w ramach pomocy na szkolenia.

1.5 Maksymalna intensywność regionalnej pomocy inwestycyjnej

Zasadą jest, że pomocy publicznej nie udziela się w celu dofinansowania 100% kosztów kwalifikowanych. Każdorazowo przedsiębiorca musi być również finansowo zaangażowany w realizację projektu. Podstawową zasadą w przypadku pomocy regionalnej jest, iż beneficjent musi wnieść wkład własny odpowiadający co najmniej 25% kosztów kwalifikowanych pochodzący ze środków własnych lub zewnętrznych źródeł finansowania w formie wolnej od jakiegokolwiek wsparcia publicznego. Innymi słowy, co najmniej 25% kosztów kwalifikowanych przedsiębiorca musi wyłożyć z budżetu prywatnego (mogą to być środki własne, kredyt bankowy, pożyczka od innego podmiotu z grupy kapitałowej itp.), ale do wkładu własnego nie wlicza się już przykładowo uzupełniającego do wsparcia NFOŚiGW dofinansowania ze środków wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Dodatkowo jednak określone zostały limity procentowe wartości pomocy, jaka może być przyznana. Wielkość limitu zależy od miejsca realizacji inwestycji. Ponieważ celem pomocy regionalnej jest wyrównywanie poziomu życia oraz rozwoju regionów, zasadą jest, że realizując inwestycję w regionach gorzej rozwiniętych przedsiębiorca może otrzymać wyższą pomoc, niż realizując inwestycję w regionach bogatszych (bierze się przy tym pod uwagę zasadniczo wskaźnik PKB na jednego mieszkańca dla danego regionu w porównaniu do średniego PKB na jednego mieszkańca dla państw członkowskich zaliczanych do UE-25).

Ostatecznie, procent dofinansowania, jaki można otrzymać w konkretnym regionie zatwierdza KE wydając tzw. mapę pomocy regionalnej dla każdego państwa. Mapy pomocy regionalnej przyjmowane są na czas obowiązywania WR.

Mapa pomocy regionalnej dla Polski została przyjęta decyzją KE w sprawie Pomocy państwa N 531/2006 – Polska Mapa pomocy regionalnej 2007-2013 z dnia 13 września 2006 K(2006)4010. W przepisach prawa polskiego mapa została opisana w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej (Dz. U. Nr 190, poz. 1402) (dalej – „Rozporządzenie w sprawie mapy pomocy regionalnej”).

Graficznie mapę można przedstawić następująco:

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie mapy pomocy regionalnej maksymalna intensywność pomocy nie może przekroczyć:

- 1) 50% — na obszarach należących do województw: lubelskiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, świętokrzyskiego, opolskiego, małopolskiego, lubuskiego, łódzkiego, kujawsko-pomorskiego;
- 2) 40% — na obszarach należących do województw: pomorskiego, zachodniopomorskiego, dolnośląskiego, wielkopolskiego, śląskiego;
- 3) 30% — na obszarze należącym do województwa mazowieckiego.

W okresie od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. na obszarze należącym do województwa mazowieckiego, z wyłączeniem miasta stołecznego Warszawy, obowiązywała intensywność 40%. Od dnia 1 stycznia 2011 uległa ona obniżeniu. Obecnie całe województwo mazowieckie objęte jest intensywnością pomocy na poziomie 30%.

Zmodyfikowane pułapy intensywności stosuje się do MŚP oraz do tzw. dużych projektów inwestycyjnych.

W przypadku pomocy regionalnej uznano, że wyższe dofinansowanie przysługuje małym i średnim przedsiębiorcom. Maksymalną intensywność regionalnej pomocy inwestycyjnej udzielanej MŚP, z wyłączeniem pomocy przyznawanej w sektorze transportu, podwyższa się mianowicie o 20 punktów procentowych w przypadku małych przedsiębiorców oraz o 10 punktów procentowych – w przypadku średnich przedsiębiorców, w stosunku do maksymalnej intensywności określonej powyżej dla poszczególnych obszarów.

Obniżenie zaś dopuszczalnej intensywności pomocy następuje w przypadku tzw. **dużego projektu inwestycyjnego**. Przez duży projekt inwestycyjny należy rozumieć nową inwestycję, podjętą w okresie trzech lat przez jednego lub więcej przedsiębiorców, w przypadku której środki trwale są połączone ze sobą w sposób ekonomicznie niepodzielny oraz której koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą **przekraczają równowartość 50 mln euro**.

Ocena czy dane przedsięwzięcie jest elementem dużego projektu inwestycyjnego nie jest proste, gdyż rozumienie słowa „projekt” w tym przypadku okazuje się być bardzo szerokie.

W pkt 60 zd. 2 WR stwierdza się, że duży projekt inwestycyjny należy uznać za jednostkowy projekt inwestycyjny, jeśli inwestycja początkowa podjęta przez jedną lub kilka firm, na przestrzeni trzech lat, składa się ze środków trwałych połączonych w sposób ekonomicznie niepodzielny. Chodzi tu o podzielność lub niepodzielność w sensie ekonomicznym (choć w praktyce bada się również powiązania o charakterze przestrzennym czy fizycznym). Dla potrzeb oceny dużych projektów inwestycyjnych przyjmuje się, że projekt inwestycyjny obejmuje wszystkie trwałe inwestycje, dokonane przez jedno przedsiębiorstwo lub większą ich liczbę w okresie trzech lat. Poniżej przedstawione zostały kryteria, którymi należy się posługiwać w celu oceny przedsięwzięcia w kontekście tego, czy jest ono elementem dużego projektu inwestycyjnego.

Kryteria niepodzielności projektu

Można wyróżnić kilka kryteriów niepodzielności projektu, które pomimo nieco odmiennych sformułowań, są zasadniczo podobnie ujęte zarówno w WR jak i rozporządzeniu Komisji 1628/2006 oraz rozporządzeniu Komisji 800/2008.⁵¹ W celu stwierdzenia niepodzielności projektu zawsze konieczne jest wystąpienie powiązań o charakterze technicznym, funkcjonalnym lub strategicznym, opisanych poniżej. Nie jest przy tym konieczne, aby wystąpiły wszystkie te kryteria łącznie. Mogą wystąpić sytuacje, w których o uznaniu projektu za niepodzielny może zadecydować np. łączność o charakterze funkcjonalnym i strategicznym.⁵² Kryterium bliskości geograficznej ma w tym zakresie charakter bardziej pomocniczy.

- 1) **Powiązania techniczne** – niepodzielność techniczna oznacza istnienie pewnej minimalnej wielkości inwestycji infrastrukturalnych, która warunkuje ich użyteczność. Niepodzielność ta powinna być odnoszona do cech technicznych obiektów, które je determinują (np. dwutorowej drogi kołowej,

⁵¹ Zob. szczegółowo na ten temat: Zalecenia Nr 13/2010 Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym „Infrastruktura i Środowisko” w sprawie sposobu oceny i postępowania odnośnie dzielenia projektów w kontekście przepisów dot. wydatkowania środków unijnych i pomocy publicznej w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2007-2013. http://www.pois.gov.pl/Wiadomosci/Documents/2010_12_22_zalecenia_dot_dzielenia_proj_POIS.pdf

⁵² Decyzja Komisji N 170/2008, Deutche Sollar GmbH, pkt 36-39.

kanału o określonej głębokości i szerokości). Niepodzielność techniczna oznacza także konieczność stworzenia minimalnej liczby różnych, powiązanych urządzeń infrastrukturalnych, która warunkuje ich użyteczność. Należy w tym zakresie badać występowanie fizycznej styczności i technologicznego powiązania elementów inwestycji. O istnieniu takiego powiązania może świadczyć np. korzystanie z transportu wewnętrznego za pomocą przenośników taśmowych itp.⁵³ Takie powiązania techniczne można też wykazać w związku z umieszczeniem urządzeń lub instalacji w ramach jednego zakładu.⁵⁴ Istnienie powiązań technicznych może się także wyrażać na płaszczyźnie produktu lub usługi, tzw. wytwarzania produktu lub usługi, które z technicznego punktu widzenia są współzależne, tzn. jeden jest potrzebny do korzystania z drugiego.

- 2) **Powiązania funkcjonalne** – mogą się wyrażać w istnieniu części projektu, które mają służyć wytwarzaniu (świadczeniu) produktów (usług), które są w rzeczywistości elementem zasadniczego procesu produkcyjnego (usługowego) stanowiąc półprodukt lub powiązaną usługę towarzyszącą.⁵⁵ Istnieją jednak inwestycje powiązane do pewnego stopnia we wskazany sposób, w odniesieniu do których można przyjąć brak powiązań funkcjonalnych, gdy inwestycje te jednocześnie i zasadniczo służą wytwarzaniu również produktów samodzielnych, które mogą być sprzedawane podmiotom niebiorącym udziału w ww. inwestycjach.⁵⁶
- 3) **Powiązania strategiczne** – istnienie relacji strategicznych wyraża się w wyraźnie określonym, wspólnym dla wszystkich części projektu, celu gospodarczym. Relacjom takim mogą towarzyszyć powiązania pomiędzy podmiotami wspólnie realizującymi projekt na podstawie odpowiednich porozumień, czy w związku z istniejącymi pomiędzy nimi zależnościami kapitałowymi lub osobowymi. Tego typu powiązania świadczą o niepodzielności projektu, jeśli wskazują na istnienie jednego ośrodka decyzyjnego w odniesieniu do całej badanej inwestycji.⁵⁷
- 4) **Powiązania finansowe** – mogą polegać na finansowaniu części projektu z jednego źródła lub na współdziałaniu stron finansujących poszczególne części projektu. Aspekt finansowy ma charakter jedynie pomocniczy przy analizowaniu niepodzielności projektu.
- 5) **Bliskość geograficzna** – to kryterium ma raczej charakter pomocniczy, w tym sensie, że może wskazywać na określone powiązania techniczne, strategiczne czy finansowe. Brak przy tym wskázówek, jakie odległości komponentów składających się na projekt wskazują na ich „bliskość”. Z drugiej strony, możliwe są też sytuacje, w których inwestycje, pomimo że realizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie, nie będą traktowane jako jeden projekt inwestycyjny.⁵⁸

Jak wynika z powyższego, w konkretnych okolicznościach, kilka zadań może tworzyć jeden projekt inwestycyjny. W konsekwencji zdarzyć się może, że kilka złożonych wniosków o dofinansowanie, z punktu widzenia przepisów regulujących udzielanie pomocy publicznej ocenianych będzie łącznie, jako wiążące się z jednym dużym projektem inwestycyjnym.

Pułap pomocy regionalnej dla dużego projektu inwestycyjnego (którego koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą przekraczają równowartość 50 mln euro).

Maksymalną wartość regionalnej pomocy inwestycyjnej udzielanej na realizację dużego projektu inwestycyjnego ustala się zgodnie z wzorem:

⁵³ Decyzja Komisji N 245/2006, Pomoc dla LG Philips, pkt.70-71.

⁵⁴ Decyzja Komisji N 836/2006, Avancis,(Realizacja projektu polegającego na uruchomieniu, w dwóch etapach, dwóch linii produkcyjnych paneli solarnych, ulokowanych w jednej fabryce).

⁵⁵ Decyzja Komisji N 810/2006, AMD-Dresden, pkt 49. W tej sprawie Komisja przyjęła niepodzielność projektu na podstawie istnienia silnego funkcjonalnego i technicznego powiązania między projektem polegającym na wybudowaniu dwóch, należących do jednej firmy, fabryk płytek półprzewodnikowych, a następną inwestycją polegającą na modernizacji technologii produkcji starszej z tych fabryk i rozszerzeniu mocy produkcyjnych w nowszej fabryce.

⁵⁶ Decyzja Komisji N 245/2006, Pomoc dla LG Philips, pkt.67.

⁵⁷ Decyzja Komisji N 245/2006, Pomoc dla LG Philips, pkt.58, gdzie pomimo powiązań kapitałowych istniejących między niektórymi spółkami realizującymi inwestycje w ramach klastra, przyjęto, że istnieje między tymi spółkami rozdzielnosc decyzyjna.

⁵⁸ Decyzja Komisji N 907/2006, Matrai Eromu Zrt, pkt 32-35. W tej sprawie Komisja przyjęła istnienie rozdzielnosci między projektem budowy, na terenie jednej elektrowni, bloku produkującego energię z gazu, a projektem budowy nowego bloku wykorzystującego do produkcji energii węgiel brunatny.

$$I = R \times (50 \text{ mln euro} + 0,5 \times B + 0,34 \times C)$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- I – maksymalną wartość pomocy dla dużego projektu inwestycyjnego,
- R – intensywność pomocy — w zależności od obszaru, na którym ma być zlokalizowana inwestycja,
- B – wielkość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą powyżej równowartości 50 000 000 euro – nieprzekraczającą równowartości 100 000 000 euro,
- C – wielkość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą przekraczającą równowartość 100 000 000 euro.

PRZYKŁAD 10

Duży przedsiębiorca występuje do NFOŚiGW z wnioskiem o udzielenie pomocy publicznej (pomoc regionalna) na budowę bloku kogeneracyjnego w województwie mazowieckim.

Wartość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą to: 850 000 000 zł.

Kurs euro z dnia udzielenia pomocy to 1 euro=4 zł.

Koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą wynoszą zatem 212 500 000 euro, tj. przekraczają 50 mln euro – zgłoszone przedsięwzięcie należy uznać za duży projekt inwestycyjny.

Intensywność pomocy właściwa dla woj. mazowieckiego⁵⁹ to 30%.

Gdyby nie było przepisów regulujących szczególnie pułapy pomocy regionalnej dla dużych projektów inwestycyjnych, wnioskodawca mógłby otrzymać pomoc w kwocie 255 000 000 zł (850 000 000 zł x 30%).

Mając jednak na uwadze istnienie takich szczególnych pułapów, maksymalna wartość pomocy powinna zostać wyliczona w sposób następujący:

$$30\% \times (50\,000\,000 \text{ euro} + 0,5 \times 50\,000\,000 \text{ euro} + 0,34 \times 112\,500\,000 \text{ euro}) = 33\,975\,000 \text{ euro} = \mathbf{135\,900\,000 \text{ zł}}$$

Ważne jest również pamiętać o konieczności zapewnienia wniesienia tzw. wkładu własnego – odpowiadającego co najmniej 25% kosztów kwalifikowanych (niezdyskontowanych) – pochodzącego ze środków własnych wnioskodawcy lub zewnętrznych źródeł finansowania w formie wolnej od jakiegokolwiek wsparcia publicznego (przez środki własne należy rozumieć środki, które nie zostały uzyskane przez przedsiębiorcę w ramach udzielonego mu wsparcia ze środków publicznych).

W przypadku pożyczki (np. ze środków NFOŚiGW) powyższy warunek dotyczy kwoty pożyczki a nie wartości pomocy (EDB), tzn. kwota pożyczki nie może przekraczać 75% kosztów kwalifikowanych. Co więcej nie może wystąpić przekroczenie nawet minimalne – zatem trzeba zachować szczególną ostrożność zwłaszcza przy zaokrągleniach (pożyczka stanowiąca 75,000005% kosztów kwalifikowanych jest pożyczką za wysoką). Matematyka ma swoje zasady mówiące kiedy zaokrąglać należy w górę a kiedy w dół. Tymczasem w przypadku pomocy publicznej zaokrąglenia w górę często są jednoznaczne z przekroczeniem limitów dopuszczalności pomocy.

PRZYKŁAD 11

Duży przedsiębiorca występuje o udzielenie pożyczki, która zostanie częściowo umorzona. Inwestycja zlokalizowana zostanie na terenie województwa dolnośląskiego. Dopuszczalna intensywność pomocy w województwie dolnośląskim dla dużego przedsiębiorcy wynosi 40% (EDB/koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą). Wsparcie zakwalifikowano jako pomoc regionalną na nową inwestycję.

Koszty kwalifikowane (niezdyskontowane) – 3 520 032,37 zł (75% kosztów kwalifikowanych wynosi 2 640 024,2775 zł)

Wnioskodawca występuje o pożyczkę w wysokości 2 640 024,28 zł

Zakłada się, że intensywność pomocy nie przekracza 40% (pominięto w przykładzie właściwe wyliczenia), a zatem pomoc mogłaby być udzielona we wnioskowanej wielkości, gdyby nie dodatkowy warunek dotyczący wkładu własnego. Otóż wkład publiczny przekracza 75% kosztów kwalifikowanych (o 1 grosz) (albo inaczej mówiąc wkład własny jest niższy niż 25% kosztów kwalifikowanych) i dlatego pożyczka musi zostać obniżona o 1 grosz.

Pewne sektory z natury swojej są traktowane jako wrażliwe, np. sektor węglowy, budownictwa okrętowego, żelaza i stali, włókien syntetycznych, produkcja rolna, rybołówstwo, akwakultura. Pomoc w tych sektorach udzielana jest na szczególnych zasadach ustalonych specjalnie dla tych sektorów. Ponadto, możliwość uzyskania pomocy publicznej może być uzależniona np. od sytuacji ekonomicznej wnioskodawcy. Więcej na ten temat w Rozdziale IV. Pomoc publiczna zgodna z rynkiem wewnętrznym (dopuszczalna) podrozdział 5. Wykluczenia spod zastosowania niektórych przepisów o pomocy publicznej.

⁵⁹ Punktem wyjścia dla obliczenia limitu pomocy dla dużego projektu inwestycyjnego jest zawsze maksymalna intensywność pomocy dopuszczalna dla dużego przedsiębiorcy w danym województwie. Duże projekty inwestycyjne nie otrzymują premii dla MŚP.

2. Pomoc horyzontalna na ochronę środowiska

Pomoc horyzontalna służy realizacji celów, które leżą w interesie Unii Europejskiej i z zasady może być skierowana do wszystkich sektorów działalności gospodarczej.

Jednym z takich podstawowych priorytetów Unii Europejskiej jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska.

Art. 191 ust. 2 TFUE

Polityka Unii w dziedzinie środowiska naturalnego stawia sobie za cel wysoki poziom ochrony, z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w różnych regionach Unii. Opiera się na zasadzie ostrożności oraz na zasadach działania zapobiegawczego, naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła i na zasadzie „zanieczyszczający płaci”.

Przeszkodą w osiągnięciu tak sformułowanego celu są istniejące nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku. Polegają one na tym, że przedsiębiorstwa nie ponoszą pełnych kosztów związanych ze skutkami zewnętrznymi ich działalności dla środowiska, przez co obciążają nimi całe społeczeństwo. Obserwowana tendencja jest niezgodna z zasadą „zanieczyszczający płaci”, czyli zasadą odpowiedzialności za szkody generowane w środowisku naturalnym. Pomoc horyzontalna może być instrumentem zachęcającym podmioty gospodarcze do pełniejszej internalizacji kosztów zewnętrznych w prowadzonej przez nie działalności. Zasady udzielania przez państwa członkowskie UE pomocy na ochronę środowiska określone zostały w:

1. Wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska – **obowiązują do końca 2014 r.**
2. Rozporządzeniu Komisji 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. w uznającym niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) – **obowiązuje do końca 2013 r.**

Dopuszczalność pomocy horyzontalnej wynika z przepisów art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE. Dały one podstawę dla zdefiniowania szczegółowych warunków udzielania takiej pomocy w Wytycznych i rozporządzeniu, o których mowa wyżej.

W przypadku natomiast, gdy planowana do udzielenia pomoc nie wpisuje się ani w Wytyczne wspólnotowe ani rozporządzenie Komisji 800/2008, może zostać wyjątkowo uznana przez Komisję za dopuszczalną bezpośrednio na podstawie art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE (tzw. potocznie „notyfikacja bezpośrednio na Traktacie”). Dokonując oceny zgodności takiej pomocy z rynkiem wewnętrznym Komisja kieruje się w szczególności kryteriami scharakteryzowanymi w Rozdziale IV. Pomoc publiczna zgodna z rynkiem wewnętrznym (dopuszczalna) podrozdział 4. Pomoc dopuszczalna bezpośrednio na podstawie przepisów Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. W ten sposób została zatwierdzona m.in. udzielana przez NFOŚiGW w działaniu 9.2 POIiŚ pomoc horyzontalna na modernizację sieci dystrybucji energii elektrycznej i ciepłej (programy pomocowe N56/2009 i N54/2009).

Przeznaczenia pomocy określone w Wytycznych i rozporządzeniu Komisji 800/2008 są w znacznej części tożsame, nieznacznie różnią się natomiast szczegółowe warunki jej udzielania wskazane w każdym z powyższych dokumentów. Komisja Europejska określiła w nich zasady dopuszczalności pomocy w taki sposób, aby z jednej strony zapewnić, że dzięki utrzymanemu wsparciu przedsiębiorstwo osiągnie wyższy poziom ochrony środowiska w stosunku do tego jaki osiągnięto by bez pomocy, a z drugiej strony, aby zagwarantować, że korzyści wynikające z udzielenia wsparcia będą przeważały nad negatywnym wpływem tego wsparcia na konkurencję na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej i pomoc będzie ograniczona do niezbędnego minimum. Znajduje to odzwierciedlenie (a) w celach, na jakie pomoc może być udzielana, (b) w metodzie określania kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą, (c) w wysokości limitów wsparcia, (d) we wprowadzeniu wymogu spełnienia efektu zachęty oraz (e) w ustanowieniu wymogu szczegółowego badania przez Komisję każdego przypadku pomocy przekraczającej określony próg.

Wskazane wyżej aspekty zostały scharakteryzowane poniżej z uwzględnieniem specyfiki pomocy udzielanej przez NFOŚiGW.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, iż istnieją dwa szczególne przypadki, gdy NFOŚiGW udziela pomocy horyzontalnej nie na podstawie Wytycznych ani rozporządzenia Komisji 800/2008 – ale pomocy dopuszczalnej bezpośrednio na podstawie TFUE. Jest to pomoc na modernizację sieci dystrybucji energii

elektrycznej i ciepłej⁶⁰ (programy pomocowe N54/2009 i N56/2009). Opisane zostały one w Rozdziale V. Pomoc publiczna w poszczególnych dziedzinach wspieranych przez NFOŚiGW części 4.2 Dystrybucja energii elektrycznej lub ciepłej. Oba środki pomocowe mają zastosowanie wyłącznie do określonego rodzaju inwestycji podejmowanych w sektorze energetycznym a warunki udzielenia takiej pomocy znacznie odbiegają od pozostałych przypadków pomocy horyzontalnej udzielanej przez NFOŚiGW.

2.1 Cele ochrony środowiska na jakie pomoc może być udzielana

W zakresie, w jakim zastosowanie mają Wytyczne wspólnotowe lub rozporządzenie Komisji 800/2008, NFOŚiGW udziela pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska zgodnie z istniejącymi krajowymi programami pomocowymi (opracowanymi zgodnie z przepisami ww. aktów). Szczegółowe warunki udzielania pomocy określone zostały mianowicie w aktach prawnych rangi rozporządzeń. Rozporządzenia ustanowiono odrębnie dla pomocy udzielanej na poszczególne cele istotne z punktu widzenia ochrony środowiska, tj.:

- redukcja emisji do powietrza ze źródeł spalania paliw
 - > Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi redukcji emisji ze źródeł spalania paliw (Dz. U. Nr 209, poz. 1517 z późn. zm.) – **obowiązuje do końca 2012 r.**
- ograniczenie emisji lotnych związków organicznych
 - > Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi ograniczeniu emisji lotnych związków organicznych (Dz. U. Nr 62, poz. 392 z późn. zm.) – **obowiązuje do końca 2012 r.**
- produkcja energii ze źródeł odnawialnych
 - > Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami związanymi z odnawialnymi źródłami energii (Dz. U. Nr 14, poz. 89, z późn. zm.) – **obowiązuje do końca 2012 r.**
- poprawa jakości paliw i technologii silnikowych
 - > Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi poprawie jakości paliw i technologii silnikowych (Dz. U. Nr 89, poz. 547 z późn. zm.) – **obowiązuje do końca 2012 r.**
- czystsza i energooszczędna produkcja oraz oszczędzanie surowców, w tym termomodernizacja budynków
 - > Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędną produkcję oraz oszczędzanie surowców (Dz. U. Nr 61, poz. 385, z późn. zm.) – **obowiązuje do końca 2012 r.**
- poszukiwanie i rozpoznawanie złóż wód termalnych
 - > Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia związane z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych (Dz. U. Nr 97, poz. 814) – **obowiązuje do końca 2013 r.**
- produkcja energii w wysokosprawnej kogeneracji
 - > Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 stycznia 2009 r. w sprawie udzielania pomocy publicznej na inwestycje w zakresie budowy lub przebudowy jednostek wysokosprawnego wytwarzania energii (Dz. U. Nr 21, poz. 111) – ma zastosowanie do dofinansowania udzielanego w ramach działania 9.1 POIiŚ – **obowiązuje do końca 2013 r.**
 - > Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi redukcji emisji ze źródeł spalania paliw (Dz. U. Nr 209, poz. 1517 z późn. zm.) – ma zastosowanie do pozostałych przypadków dofinansowania – **obowiązuje do końca 2012 r.**

⁶⁰ Pomoc udzielana w ramach Działania 9.2 POIiŚ.

Rozporządzenie Ministra Środowiska dotyczące poszukiwania i rozpoznawania złóż wód termalnych oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki dotyczące wysokosprawnego wytwarzania energii oparte są na rozporządzeniu Komisji 800/2008. Pozostałe rozporządzenia oparte są na Wytycznych wspólnotowych, z uwzględnieniem derogacji wynegocjowanych przez Polskę na etapie przystępowania do Unii Europejskiej i zapisanych w Traktacie Akcesyjnym.

Przewiduje się, że rozporządzenia, które wygasają z końcem 2012 r. zostaną zastąpione jednym programem pomocowym, który obecnie jest przygotowywany do notyfikowania go Komisji Europejskiej. Zestawiwszy wyżej wskazane cele z postanowieniami Wytycznych wspólnotowych oraz rozporządzenia Komisji 800/2008, zwrócić należy uwagę na poszczególne przeznaczenia pomocy, dla których na poziomie prawa unijnego zdefiniowano szczegółowe reguły w zakresie pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska. Są to:

- I. **Pomoc na badania środowiska** (w przypadku NFOŚiGW jest to pomoc, o której mowa w rozporządzeniu dotyczącym poszukiwania i rozpoznawania złóż wód termalnych)
- II. **Pomoc inwestycyjna na oszczędność energii w przedsiębiorstwie**
- III. **Pomoc inwestycyjna na wysokosprawne wytwarzanie energii w kogeneracji**
- IV. **Pomoc inwestycyjna na odnawialne źródła energii**
- V. **Pomoc inwestycyjna związana ze standardami ochrony środowiska lub udzielaną przy braku takich standardów** (dotyczy inwestycji, które zgodnie z przepisami ww. rozporządzeń mogą być objęte pomocą, ale nie służą realizacji celów wymienionych w pkt II-IV).

Szczególną uwagę należy zwrócić na pomoc inwestycyjną związaną ze standardami ochrony środowiska lub udzielaną przy braku standardów (pkt V). Nie wszystkie inwestycje tego rodzaju mogą bowiem zostać objęte pomocą.

Po pierwsze, należy pamiętać, że punktem wyjścia dla pomocy o takim przeznaczeniu jest stwierdzenie czy istnieją unijne standardy ochrony środowiska (nie krajowe). Ilekroć mówi się o standardach ochrony środowiska należy rozumieć przez to opublikowaną (co nie znaczy obowiązującą przedsiębiorcę w danym momencie) normę unijną określającą poziom, jaki należy osiągnąć w zakresie ochrony środowiska przez pojedyncze przedsiębiorstwo.

W przypadku instalacji, których eksploatacja wymaga uzyskania pozwolenia zintegrowanego, właściwa norma oznacza obowiązek stosowania przez pojedyncze przedsiębiorstwa wymogów najlepszych dostępnych technik (BAT), zgodnie z odpowiednimi najnowszymi informacjami publikowanymi przez Komisję Europejską.

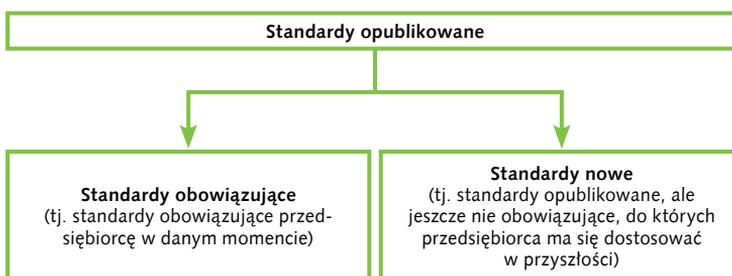
Unijny standard ochrony środowiska istnieje od dnia jego ogłoszenia. Tradycyjnie będzie to dzień publikacji, np. ustanawiającej go dyrektywy, w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Nie musi się ona zatem pokrywać z dniem, w którym taka dyrektywa lub określona w niej norma wchodzi w życie, a tym bardziej z dniem jej implementacji do przepisów prawa krajowego. Trzeba też podkreślić, że z punktu widzenia przepisów o pomocy publicznej norma unijna, o której mowa, to norma ochrony środowiska, którą musi osiągnąć pojedyncze przedsiębiorstwo, a nie norma skierowana do państw członkowskich.

PRZYKŁAD 12

Zgodnie z przepisami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE, państwa członkowskie mają obowiązek zapewnić do 2020 r. określony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Z obowiązku tego mają wywiązać się państwa członkowskie, a nie przedsiębiorstwa, tak więc przedmiotowy wymóg nie jest unijnym standardem ochrony środowiska (z punktu widzenia przepisów dotyczących pomocy publicznej). Załóżmy następnie, że w celu wywiązania się z ww. obowiązku dane państwo członkowskie ustanowiłoby dla każdego producenta energii obowiązkowy minimalny poziom produkcji energii odnawialnej w całkowitej ilości wytwarzanej przez nie energii. Wprowadzone obowiązkowe poziomy produkcji energii, z punktu widzenia pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska, nie byłyby traktowane jako unijne standardy ochrony środowiska (byłyby to standardy krajowe ustanowione w sytuacji braku standardów unijnych). Obowiązkowe poziomy produkcji energii nie zostałyby bowiem nałożone w takim przypadku na producentów energii przepisami prawa unijnego. Stanowiłyby one jedynie instrument realizacji ciężącego na państwie członkowskim obowiązku ustanowionego w przepisach prawa unijnego (dyrektywie 2009/28/WE).

Przykładem unijnego standardu w rozumieniu pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska są np. dopuszczalne poziomy emisji gazów i pyłów do powietrza określone dla obiektów energetycznego spalania przepisami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola). Dyrektywa została ogłoszona w oficjalnym publikatorze Unii Europejskiej dnia 17 grudnia 2010 r. i jest to dzień, w którym – z punktu widzenia przepisów dotyczących pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska – stają się one unijnym standardem ochrony środowiska.

Po drugie, zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” przedsiębiorstwa zobligowane są dotrzymać obowiązujących standardów ochrony środowiska i udzielanie pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska na dotrzymanie standardów, do przestrzegania których przedsiębiorstwa są obecnie i tak zobowiązane, byłoby z tą zasadą niezgodne. Zasadniczo, za niespójne z zasadą „zanieczyszczający płaci” należałoby również uznać wspieranie w ramach pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska inwestycji służących spełnieniu standardów nowych (tj. opublikowanych, ale jeszcze nieobowiązujących), do których przedsiębiorstwo zobowiązane jest się dopiero dostosować w związku ze zbliżającym się terminem jego wejścia w życie. Przyjęto więc, że przedsiębiorstwa, które i tak przecież zobowiązane są do podjęcia niezbędnych inwestycji dostosowawczych, mogą otrzymać na nie pomoc publiczną, ale tylko pod warunkiem, że zakończą je odpowiednio wcześniej w stosunku do terminu wejścia w życie standardów (wcześniejsze dostosowanie).

Ostatecznie, jeśli chodzi o inwestycje związane ze standardami ochrony środowiska lub realizowane przy braku standardów, to pomoc horyzontalna może zostać udzielona wyłącznie w następującym zakresie:

- na podwyższenie poziomu ochrony środowiska w przypadku braku standardów ochrony środowiska UE lub
- na podwyższenie poziomu ochrony środowiska w stopniu wykraczającym ponad obowiązujące standardy ochrony środowiska UE, niezależnie od ewentualnego istnienia bardziej rygorystycznych norm krajowych, lub
- na wcześniejsze dostosowanie do nowych standardów ochrony środowiska UE, ale pod warunkiem, że inwestycja zostanie zakończona co najmniej 1 rok przed datą wejścia tego standardu w życie⁶¹ oraz w drodze wyjątku
- na dostosowanie do wybranych standardów ochrony środowiska UE na warunkach określonych w Traktacie o przystąpieniu Polski do UE (Traktacie Akcesyjnym)⁶².

Jak wskazano, pomoc na dostosowanie do wybranych standardów ochrony środowiska UE na warunkach określonych w Traktacie Akcesyjnym jest dozwolona w drodze wyjątku. Otóż w ramach ne-

⁶¹ W świetle przepisów UE, tj. Wytycznych wspólnotowych i rozporządzenia Komisji 800/2008, pomoc na wcześniejsze dostosowanie jest dopuszczalna dla wszystkich przedsiębiorców, bez względu na ich wielkość. Jednakże zgodnie z programami pomocowymi stosowanymi przez NFOŚiGW pomocy takiej udziela się jedynie MŚP i tylko w zakresie w jakim zastosowanie mają poniższe rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi ograniczeniu emisji lotnych związków organicznych,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi poprawie jakości paliw i technologii silnikowych,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędną produkcję oraz oszczędzanie surowców.

⁶² Jako wyjątek od zasad określonych w Wytycznych wspólnotowych oraz rozporządzeniu Komisji 800/2008.

gocjacji związanych z przystąpieniem do Unii Europejskiej, Polska wynegocjowała tzw. „rozwiązania przejściowe”, które pozwalają udzielać pomocy na dostosowanie do już obowiązujących (wiążących przedsiębiorstwa) standardów ochrony środowiska UE, o ile pomoc będzie spełniała szczegółowe warunki określone w Załączniku XII do Traktatu Akcesyjnego, w części dotyczącej polityki konkurencji oraz w części dotyczącej środowiska naturalnego. Określono w nich w szczególności objęte derogacją standardy ochrony środowiska, podmioty uprawnione do skorzystania z derogacji, maksymalne dopuszczalne limity pomocy publicznej oraz wskazano na konieczność wyliczania kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą zgodnie z zasadami pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska. W praktyce jednak również pozostałe warunki dopuszczalności pomocy horyzontalnej, za wyjątkiem konieczności wykazania efektu zachęty, mają tu zastosowanie.

Przyjęcie tak wyraźnych odstępstw od ogólnych reguł pomocy publicznej uzasadniono potrzebą zapewnienia odpowiedniego czasu na dostosowanie się naszego przemysłu do unijnego prawa ochrony środowiska w zakresie standardów, których osiągnięcie wiąże się z wysokimi kosztami. Część wynegocjowanych okresów przejściowych na udzielanie pomocy o takim przeznaczeniu już wygasło.

Na dzień dzisiejszy obowiązuje jeszcze derogacja dotycząca pomocy na inwestycje służące redukcji emisji ze źródeł spalania paliw o mocy powyżej 50 MW ustanowionych dyrektywą 2001/80/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania. Dyrektywa ta traci moc obowiązującą od dnia 1 stycznia 2016 r., kiedy to zastąpi ją dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola). Derogacja ta wygasa w odniesieniu do standardów dotyczących dwutlenku siarki z dniem 31 grudnia 2015 r. oraz w odniesieniu do standardów dotyczących tlenków azotu i pyłu z dniem 31 grudnia 2017 r., z tym, że w każdym przypadku do skorzystania z pomocy uprawnione są jedynie wybrane przedsiębiorstwa wskazane w Traktacie Akcesyjnym, a dodatkowo, jeżeli zostało to określone, pomoc może dotyczyć tylko wymienionych w Traktacie kotłów. Warunki udzielania takiej pomocy określają przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska dotyczące inwestycji służących redukcji emisji ze źródeł spalania paliw.

PRZYKŁAD 13

Przedsiębiorstwo zamierza w 2012 r. ubiegać się o dofinansowanie inwestycji związanej ze spełnieniem standardów ochrony środowiska określonych we wspomnianej już dyrektywie 2010/75/UE w sprawie emisji przemysłowych. Standard, o którym mowa, to dopuszczalny poziom emisji pyłów do powietrza, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2016 r. Jak już jednak ustaliliśmy, w rozumieniu przepisów pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska, stał się on obowiązującym z dniem 17 grudnia 2010 r. (dzień publikacji Dyrektywy).

Możliwość ubiegania się o pomoc w tej sytuacji zależy przede wszystkim od efektu ekologicznego, jaki ma zostać osiągnięty dzięki realizacji inwestycji.

Jeżeli efekt ekologiczny będzie równoznaczny osiągnięciu poziomu ochrony środowiska wyższego, niż jest to wymagane przepisami dyrektywy, pomoc może być udzielona, ale pod warunkiem spełnienia pozostałych kryteriów jej dopuszczalności. Jeżeli jednak dzięki inwestycji przedsiębiorstwo jedynie dostosuje się do wskazanego standardu, możliwość ubiegania się o pomoc będzie zależała od dodatkowych czynników – terminu jej ukończenia oraz postanowień Traktatu Akcesyjnego.

W przypadku gdy przedsiębiorstwo nie zostało uwzględnione w Traktacie jako uprawnione do otrzymania pomocy w okresie derogacyjnym, wówczas mogłoby starać się o dofinansowanie zgodnie z opisanymi powyżej przepisami unijnymi regulującymi udzielanie pomocy horyzontalnej, o ile inwestycja zostanie zakończona najpóźniej do dnia 31 grudnia 2014 r. (na rok przed datą wejścia standardu w życie).⁶³

Jeżeli natomiast przedsiębiorstwo zostało uwzględnione w Traktacie Akcesyjnym, inwestycja będzie mogła zostać objęta pomocą pod warunkiem, że zostanie zrealizowana do dnia 31 grudnia 2017 r.

⁶³ W świetle przepisów UE, tj. Wytycznych wspólnotowych i rozporządzenia Komisji 800/2008, pomoc na wcześniejsze dostosowanie jest dopuszczalna dla wszystkich przedsiębiorców, bez względu na ich wielkość. Jednakże zgodnie z programami pomocowymi stosowanymi przez NFOŚiGW pomocy takiej udziela się jedynie MŚP i tylko w zakresie w jakim zastosowanie mają poniższe rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi ograniczeniu emisji lotnych związków organicznych,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi poprawie jakości paliw i technologii silnikowych,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędna produkcję oraz oszczędzanie surowców.
- W konsekwencji, w omawianym przykładzie NFOŚiGW nie udzieliłby, zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami, pomocy horyzontalnej we wskazanej sytuacji.

Na koniec, w nawiązaniu do tego co zostało powiedziane w powyższym przykładzie, należy zwrócić uwagę, na pewną istotną rozbieżność pomiędzy stosowanymi przez Narodowy Fundusz programami pomocowymi a przepisami unijnymi określającymi zasady udzielania pomocy horyzontalnej. Zgodnie z Wytycznymi wspólnotowymi i rozporządzeniem Komisji 800/2008 udzielenie pomocy horyzontalnej nie zależy od wielkości przedsiębiorstwa (beneficjenta pomocy).⁶⁴ Tymczasem w programach pomocowych dostęp do wsparcia został nieco ograniczony, ale tylko w odniesieniu do pomocy na wcześniejsze dostosowanie do opublikowanych standardów ochrony środowiska UE. Zgodnie bowiem z przepisami:

- > rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi ograniczeniu emisji lotnych związków organicznych,
- > rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi poprawie jakości paliw i technologii silnikowych,
- > rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędną produkcję oraz oszczędzanie surowców

pomoc o takim przeznaczeniu mogą otrzymać wyłącznie małe i średnie przedsiębiorstwa. Nie mogą z niej natomiast skorzystać duże przedsiębiorstwa. Z kolei, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi redukcji emisji ze źródeł spalania, pomoc taka w ogóle jest niedopuszczalna.

2.2 Koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą

W przypadku pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska kwota pomocy musi zostać ograniczona do minimum niezbędnego dla osiągnięcia pożądanego poziomu ochrony środowiska. Z tego powodu koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą ogranicza się do tzw. kosztów dodatkowych. Zasada ta nie dotyczy pomocy na badania środowiska, w przypadku których uznaje się, że pomocą mogą zostać objęte pełne koszty badań.

Pomoc horyzontalna na ochronę środowiska winna również uwzględniać zasadę „zanieczyszczający płaci” i nie finansować działań, które przedsiębiorca musi wykonać tak czy inaczej, bo wymagają tego przepisy prawa. Powyższe czyni metodę wyliczania kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą bardziej skomplikowaną.

Dla zrozumiałego opisanie metodologii identyfikacji kosztów warto rozróżnić koszty kwalifikowane inwestycji oraz koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą⁶⁵.

Na **koszty kwalifikowane inwestycji** składają się koszty, które w ramach złożonego wniosku mogą zostać objęte dofinansowaniem i są ponoszone zgodnie z mającym zastosowanie programem pomocy horyzontalnej. W poszczególnych, stosowanych przez NFOŚiGW, rozporządzeniach w sprawie pomocy horyzontalnej określono szczegółowe rodzaje kosztów inwestycji, jakie mogą zostać objęte pomocą.

Wartość **kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą** natomiast to ostateczna kwota, w odniesieniu do której określa się maksymalną wartość możliwej do udzielenia pomocy (wyrażonej jako EDB). Punktem wyjścia dla wyliczenia wartości kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą jest właśnie wartość kosztów kwalifikowanych inwestycji.

Zasadniczo, koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą odpowiadają kosztom kwalifikowanym inwestycji pomniejszonym o koszt tzw. inwestycji referencyjnej oraz korzyści wynikające z eksploatacji obiektu objętego pomocą (przy uwzględnieniu dyskontowania wszystkich wielkości na dzień udzielenia pomocy). Poszczególne pojęcia zostały omówione poniżej.

⁶⁴ Abstrahując od zróżnicowanych zasad szczegółowych odnoszących się do MŚP i pozostałych przedsiębiorców.

⁶⁵ Podział ten nie jest szczególnie często wskazywany w literaturze dotyczącej pomocy publicznej, jest on jednak bardzo pomocny przy wyliczaniu kosztów, które ostatecznie zostaną objęte pomocą horyzontalną.

Inwestycja referencyjna

W przypadku, gdy planowana inwestycja przynosi efekty nie tylko dla środowiska lub przykładowo częściowo stanowi dostosowanie do obowiązkowych standardów, jej koszt nie może być w całości uznany za koszt kwalifikujący się do objęcia pomocą horyzontalną na ochronę środowiska. W takiej sytuacji należy odjąć koszt inwestycji referencyjnej.

Inwestycja referencyjna to taka inwestycja, która pozwoliłaby przedsiębiorstwu osiągnąć zakładane efekty techniczne, ale bez korzyści dla środowiska, ewentualnie z uwzględnieniem dostosowania do obowiązującego standardu (ponieważ jak wskazano wcześniej, pomoc zasadniczo nie może finansować kosztów związanych z takim dostosowaniem).

Dla ułatwienia spróbujmy roz�isać, co należy rozumieć przez pojęcie inwestycji referencyjnej w odniesieniu do poszczególnych przeznaczeń pomocy horyzontalnej:

1. W **przypadku pomocy na odnawialne źródła energii** – jest to koszt wybudowania konwencjonalnego źródła energii o porównywalnej mocy. Efektem wybudowania instalacji do produkcji energii ze źródeł odnawialnych jest nie tylko korzyść dla środowiska (wyeliminowanie potencjalnej emisji zanieczyszczeń do środowiska oraz uniknięcie zużycia nieodnawialnych źródeł energii, takich jak węgiel czy gaz ziemny), ale przede wszystkim produkcja i sprzedaż energii. Wszystkie koszty inwestycji w odnawialne źródła energii są więc nierozzerwalnie związane zarówno z osiągnięciem efektu ekologicznego, jak i gospodarczego (wytwarzanie energii na sprzedaż bądź na potrzeby własne). W tej sytuacji, najbardziej optymalnym sposobem ograniczenia kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą wyłącznie do kosztów związanych z ochroną środowiska, jest pomniejszenie kosztów planowanej inwestycji właśnie o koszt inwestycji w źródło konwencjonalne.
2. W **przypadku pomocy związanej ze spełnianiem standardów ochrony środowiska UE** lub udzielanej przy braku takich standardów koszt inwestycji referencyjnej określa się etapowo.
 - a. W pierwszej kolejności należy rozstrzygnąć, czy inwestycja służy wyłącznie ochronie środowiska. Jeżeli odpowiedź jest negatywna (bo dzięki inwestycji zwiększą się np. także zdolności produkcyjne przedsiębiorstwa), już z samych kosztów kwalifikowanych należy wyłączyć wszystkie koszty nie wiążące się z ochroną środowiska (w rozpatrywanym przypadku będą to koszty służące wyłącznie zwiększeniu zdolności produkcyjnych). Jeżeli jednak wyodrębnienie takich kosztów jest trudne bądź niemożliwe (może mieć to miejsce np. w przypadku realizowanej przez elektrownię inwestycji polegającej na przebudowie kotła, która pozwoli zwiększyć ilość wytwarzanej energii, ale jednocześnie podwyższy sprawność spalania, a zatem wpłynie na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz racjonalizowanie zużycia surowców energetycznych), jako koszt inwestycji referencyjnej należy uwzględnić koszt wiarygodnej ekonomicznie inwestycji, jaka zostałaby zrealizowana bez pomocy publicznej. Przyjmuje się, że będzie to koszt inwestycji porównywalnej pod względem technicznym, tzn. o analogicznych zdolnościach produkcyjnych i wszystkich innych parametrach technicznych, która jednak nie przynosi efektu ekologicznego.
 - b. W następnej kolejności należy określić, czy inwestycja podejmowana jest w sytuacji, gdy standardy ochrony środowiska UE istnieją.

Jeżeli standardy takie istnieją, możemy mieć do czynienia z następującymi przypadkami:

- Przedsiębiorstwo nie dotrzymuje obowiązujących go unijnych standardów ochrony środowiska (np. zgodnie z przepisami unijnymi dopuszczalne stężenie emisji NO_x do powietrza, dla źródeł spalania o mocy nominalnej przekraczającej 500 MW_{th}, wynosi obecnie 200 mg/Nm₃, podczas gdy przedsiębiorstwo emituje 250 mg/Nm₃). Pomoc ma zostać udzielona na inwestycję, która nie tylko dostosuje go do tych standardów, ale dodatkowo pozwoli na wykroczenie ponad te standardy (w rezultacie przedsiębiorstwo będzie emitować np. 150 mg/Nm₃). Zakładamy przy tym, że przepisy unijne nie przewidują nowych standardów – ostrzejszych, do których przedsiębiorstwo byłoby zmuszone się dostosować w przyszłości (np. standardu 100 mg/Nm₃ od 2016 r.). Wówczas inwestycja referencyjna powinna uwzględniać także⁶⁶ koszt inwestycji pozwalającej zapewnić poziom ochrony środowiska wymagany przez obowiązujące standardy ochrony środowiska UE. Uwzględnienie takiego kosztu w inwestycji referencyjnej jest niezbędne, ponieważ koszt dostosowania do obowiązujących

⁶⁶ Obok ewentualnego wcześniejszego uwzględnienia kosztu inwestycji porównywalnej pod względem technicznym (patrz: lit. a).

standardów nie może się kwalifikować do pomocy horyzontalnej – kwalifikować się będą jedynie te koszty, które będą pozwalały na wykroczenie ponad te standardy.

- Przedsiębiorca występuje o pomoc na dostosowanie⁶⁷ do nowych standardów ochrony środowiska UE – wówczas inwestycja referencyjna powinna uwzględniać także koszt inwestycji pozwalającej zapewnić poziom ochrony środowiska wymagany przez obowiązujące go standardy (Jeżeli przedsiębiorca jest dostosowany do obowiązujących standardów, wówczas ten koszt inwestycji będzie zerowy). Uwzględnienie takiego kosztu w inwestycji referencyjnej jest niezbędne, ponieważ koszt dostosowania do obowiązujących standardów nie kwalifikuje się do pomocy horyzontalnej – kwalifikują się jedynie te koszty, które pozwalają na wykroczenie ponad obowiązujące standardy⁶⁸.
- Przedsiębiorca występuje o pomoc na dostosowanie do opublikowanych unijnych standardów ochrony środowiska, przy czym pomoc jest dopuszczalna na podstawie Traktatu Akcesyjnego – wówczas, ponieważ kwalifikowany do pomocy może być koszt dostosowania do opublikowanych standardów, ewentualną końcową inwestycją referencyjną będzie wyłącznie ta wykazana w lit. a) powyżej.

Jeżeli natomiast odpowiednie standardy ochrony środowiska UE nie zostały ustanowione (tzn. inwestycja podejmowana jest w sytuacji braku standardów unijnych), inwestycja referencyjna powinna obejmować także koszt inwestycję przynoszącą mniejsze korzyści dla środowiska (lub bez takich korzyści), a która zostałaby podjęta bez pomocy.

Określenie wartości inwestycji referencyjnej może więc w ogóle nie być wymagane, jeżeli dofinansowywana inwestycja wiąże się wyłącznie ze zwiększeniem stopnia ochrony środowiska, a przedsiębiorca występujący o pomoc przestrzega obowiązujących go standardów unijnych, bądź też gdy pomoc ma zostać udzielona z uwzględnieniem derogacji ustanowionych w Traktacie Akcesyjnym. Wówczas do dalszych wyliczeń kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą uwzględnia się całkowite koszty kwalifikowane inwestycji. W pozostałych przypadkach koszty inwestycji wymagają pomniejszenia o koszt wiarygodnej ekonomicznie inwestycji referencyjnej. Jeżeli inwestycja wiąże się wyłącznie z ochroną środowiska, inwestycję referencyjną określamy jak w lit. b) powyżej. Jeżeli inwestycja przyniesie przedsiębiorstwu także inne korzyści, inwestycję referencyjną należy określić zgodnie z warunkami określonymi w lit. a) i b), które muszą zostać spełnione łącznie.

3. **W przypadku pomocy na oszczędność energii** w przedsiębiorstwie, inwestycję referencyjną określa się jak wskazano w pkt 2 powyżej (należy pamiętać, że wymogi najlepszych dostępnych technik (BAT) również należy traktować jako standard ochrony środowiska UE).

PRZYKŁAD 14

Przedsiębiorstwo Stora Enso Langerbrugge NV ubiegało się o pomoc na inwestycję polegającą na budowie linii produkcyjnej papieru drukarskiego, o wyjątkowo wysokich parametrach oszczędności energii (wyjątkowo małe zużycie energii). Pomoc ta została zatwierdzona przez Komisję jako pomoc na oszczędność energii. Inwestycją referencyjną była linia produkcyjna papieru drukarskiego o takiej samej wydajności i jakości produkowanego papieru, z tą różnicą, że zużycie energii było na średnim poziomie jak na tego typu urządzenia.

Decyzja Komisji C 73/2003, Environmental aid in favour of Stora Enso Langerbrugge NV, OJ 2005 L 53/66.

⁶⁷ W świetle przepisów UE, tj. Wytycznych wspólnotowych i rozporządzenia Komisji 800/2008, pomoc na wcześniejsze dostosowanie jest dopuszczalna dla wszystkich przedsiębiorców, bez względu na ich wielkość. Jednakże zgodnie z programami pomocowymi stosowanymi przez NFOŚiGW pomocy takiej udziela się jedynie MŚP i tylko w zakresie, w jakim zastosowanie mają poniższe rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi ograniczeniu emisji lotnych związków organicznych,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi poprawie jakości paliw i technologii silnikowych,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystszą i energooszczędną produkcję oraz oszczędzanie surowców.

⁶⁸ Należy przypomnieć o trochę odmiennych rozwiązaniach w tym zakresie w prawie polskim, o czym szerzej pod koniec podrozdziału 2.1.

4. W przypadku pomocy na wysokosprawne wytwarzanie energii, inwestycja referencyjna to inwestycja analogiczna do realizowanej pod względem technicznym, która nie pozwoli osiągnąć takiego samego stopnia ochrony środowiska, gdyż polega na rozdzielnej produkcji energii elektrycznej i ciepłej.

PRZYKŁAD 15

Przedsiębiorstwo **Verbund Austrian Thermal Power GmbH** ubiegało się o pomoc na inwestycję polegającą na budowie nowego źródła wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji. Nowe źródło energii miało zastąpić kilka zamkniętych już elektrowni oraz istniejącą ciepłownię. Pomoc ta została zatwierdzona przez Komisję jako pomoc na wysokosprawne wytwarzanie energii w kogeneracji. Za wiarygodną ekonomicznie i porównywalną technicznie inwestycję referencyjną uznano przedsięwzięcie polegające na budowie nowej elektrowni oraz przebudowie istniejącej ciepłowni. Inwestycja referencyjna zapewniłaby produkcję takiej samej ilości energii elektrycznej i ciepłej co inwestycja objęta pomocą.

Decyzja Komisji N 295/2008, Investment Aid for co-generation of electricity and heat (CHP) – Mellach of Verbund Austrian Thermal Power GmbH and Co KG.

PRZYKŁAD 16

Celem austriackiego programu pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska jest m.in. wspieranie, w formie dotacji, budowy instalacji wytwarzania energii w wysokosprawnej kogeneracji. Komisja Europejska, za koszt inwestycji referencyjnej, uznała w tym przypadku sumę kosztów inwestycji w źródło ciepła (o analogicznej wydajności produkcji ciepła) oraz pięcioletnich kosztów zakupu energii elektrycznej z sieci (jako ekwiwalent inwestycji w wytwarzanie energii elektrycznej).

W decyzji, inwestycja referencyjna jak i objęte pomocą inwestycje, zostały opisane dość ogólnie. Należy jednak zwrócić uwagę, że inwestycja referencyjna musi być wiarygodna. Tym samym przedstawiony w przedmiotowej decyzji model inwestycji referencyjnej nie ma uniwersalnego zastosowania. Trudno bowiem byłoby uznać za logiczne zastosowanie analogicznej inwestycji referencyjnej przez przedsiębiorcę budującego instalację wytwarzania energii w kogeneracji w celu sprzedaży takiej energii na rynek (producenta energii). Uwzględnienie w wyliczeniach inwestycji referencyjnej kosztów zakupu energii elektrycznej wydaje się wiarygodne tylko w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo zamierza wykorzystywać wytwarzaną w wysokosprawnej kogeneracji energię elektryczną tylko na potrzeby własne (bez jej dalszej odsprzedaży).

Decyzja Komisji N 809/06, Investment aid for the construction of Combined Heat and Power Stations (CHP) and Hydro Electric Power Stations.

Corzyści wynikające z eksploatacji obiektu będącego przedmiotem inwestycji

W przypadku udzielanej przez NFOŚiGW pomocy opartej na Wytycznych horyzontalnych, koszty kwalifikowane inwestycji pomniejsza się nie tylko o koszt inwestycji referencyjnej, ale dodatkowo również o korzyści – mające wymiar finansowy – wynikające z eksploatacji obiektu będącego przedmiotem inwestycji. Wytyczne wskazują tu na konieczność uwzględnienia w odpowiednich wyliczeniach oszczędności w kosztach eksploatacyjnych, przychodów z dodatkowej produkcji, przychodów ze świadectw pochodzenia energii elektrycznej z różnych źródeł, ale również np. dodatkowych kosztów produkcji wynikających z realizacji inwestycji.

Corzyści należy wyliczyć dla pierwszych pięciu lat eksploatacji obiektu będącego przedmiotem inwestycji. Okres pięciu lat wyjątkowo ulega skróceniu do lat trzech lub czterech w przypadku inwestycji na oszczędność energii.

Przyjmuje się, że korzyści związane z realizacją inwestycji przedstawia się w ujęciu netto, tzn. jako przychody (a także oszczędności) pomniejszone o ewentualne dodatkowe koszty eksploatacyjne.

W pierwszej kolejności oblicza się korzyści netto dla inwestycji objętej wnioskowaną pomocą (stan końcowy wobec stanu przed inwestycją; oznaczmy je **K_i**) oraz korzyści netto wynikające z realizacji inwestycji referencyjnej (stan po realizacji hipotetycznej inwestycji referencyjnej wobec stanu przed inwestycją; oznaczmy je **K_{ir}**). Otrzymane wyniki porównuje się, a otrzymaną różnicę (**K_i – K_{ir}**) odejmuje⁶⁹ od kosztów kwalifikowanych inwestycji pomniejszonych o koszt inwestycji referencyjnej. Dopiero otrzymany wynik daje nam ostateczną wartość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą.

⁶⁹ W przypadku, gdy koszty eksploatacyjne przewyższają będą przychody eksploatacyjne, wówczas generują się nie korzyści ale raczej koszty (tj. korzyści ujemne). W tej sytuacji działanie odejmowania oznacza tu de facto działanie dodawania.

Obliczanie kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą – podsumowanie

PRZYKŁAD 17

Przedsiębiorstwo produkcyjne X planuje zrealizować inwestycję polegającą na przebudowie istniejącej w zakładzie oczyszczalni ścieków. Przyczyną podjęcia inwestycji jest niedotrzymywanie obecnie obowiązujących unijnych standardów jakości zrzucanych ścieków. Inwestycja pozwoli osiągnąć poziom ochrony środowiska wyższy niż wymagany przez te standardy. Nie istnieją nowe standardy ochrony środowiska UE, do których przedsiębiorstwo zmuszone byłoby się dostosować w przyszłości. Dodatkowo w ramach inwestycji wprowadzony zostanie w przedsiębiorstwie zamknięty obieg wody. Inwestycja podyktowana jest wyłącznie chęcią kompleksowego racjonalizowania gospodarki wodno-ściekowej w zakładzie produkcyjnym. Koszt inwestycji wynosi 10 000 000 zł.

Przedsiębiorstwo X zamierza ubiegać się o pomoc horyzontalną na ochronę środowiska.

Inwestycja referencyjna:

Dla części inwestycji polegającej na przebudowie oczyszczalni ścieków inwestycją referencyjną jest inwestycja polegająca na dostosowaniu do standardów ochrony środowiska UE. Przedsiębiorstwo X rozpatrywało już wcześniej możliwość realizacji takiej inwestycji czysto dostosowawczej, gdyż bez pomocy podjęłoby inwestycję tylko w takim zakresie. Jej koszt wyniósłby 3 000 000 zł. Dla pozostałej części przedsięwzięcia (wprowadzenie zamkniętego obiegu wody) jako referencyjną należałoby przyjąć inwestycję, która byłaby mniej korzystna dla środowiska i jednocześnie zostałaby podjęta bez udziału pomocy publicznej (zakłada się, że przedsiębiorstwo X podejmuje tę część inwestycji w sytuacji, gdy nie ustanowiono standardów ochrony środowiska UE). Przedsiębiorstwo X dokonało dogłębnej analizy swoich możliwości finansowych, z których jednoznacznie wynika, że w świetle pozostałych potrzeb inwestycyjnych zakładu, istniejący sposób zaopatrzenia w wodę nie jest problemem, który musi zostać rozwiązany, a sama inwestycja nie jest wystarczająco rentowna, aby podjąć ją z własnych środków. W konsekwencji wykazano, iż bez udziału pomocy w ogóle nie zrealizowałoby omawianej części przedsięwzięcia. Koszt inwestycji referencyjnej w tym przypadku wynosi więc 0 zł. Ostateczny koszt inwestycji referencyjnej dla całego podejmowanego przedsięwzięcia wynosi 3 000 000 zł.

5-letnie korzyści:

Z uwagi na charakter planowanej inwestycji w oczyszczalni ścieków przedsiębiorstwo X odnotuje przychody wyłącznie w formie oszczędności wynikających z obniżenia opłat za korzystanie ze środowiska. 5-letnie oszczędności w tym zakresie wynikające z całej inwestycji wyniosą 100 000 zł, natomiast przy realizacji wyłącznie inwestycji referencyjnej wyniosłyby one 20 000 zł.

Planowana inwestycja, w stosunku do stanu istniejącego, generowałaby jednocześnie dodatkowe koszty eksploatacyjne w wysokości 50 000 zł w okresie 5-ciu lat. Natomiast inwestycja referencyjna nie wiąże się ze wzrostem kosztów eksploatacyjnych.

Podsumowując:

Koszt inwestycji planowanej do objęcia pomocą: 10 000 000 zł

Koszt inwestycji referencyjnej: 3 000 000 zł

Korzyści 5-letnie dla inwestycji planowanej do objęcia pomocą: 100 000 zł – 50 000 zł

Korzyści 5-letnie dla inwestycji referencyjnej: 20 000 zł – 0 zł

Wartość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą: $10\,000\,000\text{ zł} - 3\,000\,000\text{ zł} - ((100\,000\text{ zł} - 50\,000\text{ zł}) - (20\,000\text{ zł} - 0\text{ zł})) = 10\,000\,000\text{ zł} - 3\,000\,000\text{ zł} - 30\,000\text{ zł} = 6\,970\,000\text{ zł}$

Podsumowując, w odniesieniu do pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska udzielanej przez NFOŚiGW można wyróżnić trzy przypadki, które pojawią się przy wyliczaniu kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą:

- I. Są one równe kosztom kwalifikowanym przedsięwzięcia, jakie ma zostać objęte pomocą – jeżeli pomoc ma zostać udzielona na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia związane z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych. Jak już wcześniej zaznaczono, Komisja uznaje, że w przypadku pomocy na badania środowiska wsparciem mogą zostać objęte całe koszty badań, bez konieczności ich pomniejszania.
- II. Są one równe kosztom kwalifikowanym inwestycji (jaka ma zostać objęta pomocą) pomniejszonym o koszt inwestycji referencyjnej – jeżeli pomoc ma zostać udzielona na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 stycznia 2009 r. w sprawie udzielania pomocy publicznej na inwestycje w zakresie budowy lub przebudowy jednostek wysokosprawnego wytwarzania energii. Jak wcześniej wskazano w niniejszym podrozdziale, w przypadku pomocy zgodnej z rozporządzeniem Komisji 800/2008, korzyści generowane przez inwestycję nie mają wpływu na wartość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą.
- III. Są one równe kosztom kwalifikowanym inwestycji (jaka ma zostać objęta pomocą) pomniejszonym o koszt inwestycji referencyjnej oraz o korzyści pięcioletnie (ew. cztero- lub trzyletnie w przypadku inwestycji służących oszczędności energii) wynikające z realizacji inwestycji – jeżeli pomoc ma zostać udzielona na warunkach określonych przepisami:

- > rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędną produkcję oraz oszczędzanie surowców,
- > rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi redukcji emisji ze źródeł spalania paliw,
- > rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi ograniczeniu emisji lotnych związków organicznych,
- > rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami związanymi z odnawialnymi źródłami energii, lub
- > rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi poprawie jakości paliw i technologii silnikowych.

2.3 Intensywność pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska

Maksymalną dopuszczalną intensywność pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska udzielaną przez NFOŚiGW (zgodnie z warunkami przyjętych programów pomocowych) określa tabela poniżej.

Przeznaczenie pomocy	Mikro/Małe przedsiębiorstwa	Średnie przedsiębiorstwa	Duże przedsiębiorstwa
<ul style="list-style-type: none"> • Na spełnienie wymogów surowszych niż standardy ochrony środowiska UE lub podniesienie poziomu ochrony środowiska w przypadku gdy nie zostały one ustanowione • Na podniesienie poziomu ochrony środowiska w przypadku gdy nie ustanowiono standardów ochrony środowiska UE • Na badania środowiska 	70%	60%	50%
<ul style="list-style-type: none"> • Na wcześniejsze dostosowanie do przyszłych standardów ochrony środowiska UE 	25% (jeżeli dostosowanie nastąpi wcześniej niż trzy lata przed datą wejścia standardów w życie) 20% (nie później niż rok i nie wcześniej niż trzy lata przed datą wejścia standardów w życie)	20% (jeżeli dostosowanie nastąpi wcześniej niż trzy lata przed datą wejścia standardów w życie) 15% (nie później niż rok i nie wcześniej niż trzy lata przed datą wejścia norm w życie)	Nie dotyczy ¹¹
<ul style="list-style-type: none"> • Na dostosowanie składowisk odpadów do standardów ochrony środowiska UE dotyczących składowania odpadów – pomoc dopuszczona na podstawie Traktatu Akcesyjnego 	Podwyższona o 15 pkt proc. w stosunku do intensywności dopuszczalnej dla dużych przedsiębiorstw	Podwyższona o 15 pkt proc. w stosunku do intensywności dopuszczalnej dla dużych przedsiębiorstw	Jak dla pomocy regionalnej, ale jeżeli inwestycja realizowana jest na wybranych obszarach, zastosowanie znajdują szczególne limity: 1) miasto Poznań – 30%; 2) miasto Kraków – 40%.
<ul style="list-style-type: none"> • Na dostosowanie niektórych instalacji energetycznego spalania paliw do standardów ochrony środowiska UE dotyczących emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza – pomoc dopuszczona na podstawie Traktatu Akcesyjnego 	50%	50%	50%

<ul style="list-style-type: none"> • Na oszczędzanie energii • Na odnawialne źródła energii • Na produkcję energii w wysokosprawnej kogeneracji (rozporządzenie Ministra Środowiska dotyczące redukcji emisji z obiektów energetycznego spalania) 	80%	70%	60%
<ul style="list-style-type: none"> • Na produkcję energii w wysokosprawnej kogeneracji (rozporządzenie Ministra Gospodarki dotyczące wysokosprawnej kogeneracji) 	65%	55%	45%

2.4 Efekt zachęty

Jak zaznaczono już wcześniej, przyznanie pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska powinno zachęcać beneficjenta do działania bardziej przyjaznego środowisku niż miałyby to miejsce bez wsparcia publicznego. Dofinansowanie inwestycji, która i bez pomocy zostałaby zrealizowana, czy to z uwagi na wymogi środowiskowe, czy też w związku z opłacalnością przedsięwzięcia, jest nieuzasadnione. Odzwierciedleniem tej idei jest sformułowanie efektu zachęty, którego wypełnienie jest niezbędne dla otrzymania pomocy horyzontalnej. Inwestycja objęta pomocą nie może więc zostać rozpoczęta przed złożeniem wniosku o dofinansowanie, a w przypadku dużych przedsięwzięć oraz każdego przypadku pomocy wymagającej indywidualnej notyfikacji (więcej na ten temat w części 2.5) należy ponadto wykazać się spełnieniem dodatkowych kryteriów uzasadniających przyznanie publicznego wsparcia.

Wyjątkowo, obowiązek wykazania efektu zachęty nie dotyczy pomocy na dostosowanie do wybranych standardów ochrony środowiska UE, uznanej za dopuszczalną na podstawie Traktatu Akcesyjnego. Warto zwrócić również uwagę, iż sposób wykazania efektu zachęty w przypadku pomocy opartej na Wytocznych wspólnotowych oraz pomocy opartej na rozporządzeniu Komisji 800/2008 jest różny.

Konieczność wykazania efektu zachęty		
<p>Pomoc na dostosowanie do wybranych standardów ochrony środowiska UE dopuszczalna na podstawie Traktatu Akcesyjnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi redukcji emisji ze źródeł spalania paliw – dla wybranych przypadków określonych w tym rozporządzeniu. 	NIE DOTYCZY	-----
<p>Pomoc dopuszczona w oparciu o Wytoczne wspólnotowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi redukcji emisji ze źródeł spalania paliw), • Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi ograniczeniu emisji lotnych związków organicznych, • Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami związanymi z odnawialnymi źródłami energii, • Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi poprawie jakości paliw i technologii silnikowych, • Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędną produkcję oraz oszczędzanie surowców, 	TAK	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kryterium podstawowe <ul style="list-style-type: none"> • inwestycja nie może zostać rozpoczęta przed złożeniem wniosku o dofinansowanie 2. Kryteria dodatkowe (jeśli dotyczy) mają odzwierciedlać niezbędność pomocy: <ul style="list-style-type: none"> • Wnioskodawca musi wykazać, że inwestycja alternatywna (referencyjna) jest wiarygodna i stanowi racjonalną alternatywę dla inwestycji, • Wnioskodawca winien wykazać, że inwestycja nie jest wystarczająco rentowna, aby podjął się jej realizacji bez pomocy.

<p>Pomoc dopuszczona w oparciu o rozporządzenie Komisji 800/2008:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 stycznia 2009 r. w sprawie udzielania pomocy publicznej na inwestycje w zakresie budowy lub przebudowy jednostek wysokosprawnego wytwarzania energii, •Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia związane z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych 	<p>TAK</p>	<p>1. Kryterium podstawowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> •inwestycja nie może zostać rozpoczęta przed złożeniem wniosku o dofinansowanie <p>2. Kryteria dodatkowe (jeśli dotyczy) mają odzwierciedlać niezbędność pomocy: Wnioskodawca winien wykazać, że dzięki pomocy nastąpi:</p> <ul style="list-style-type: none"> •znaczące zwiększenie rozmiaru inwestycji lub •znaczące zwiększenie jej zasięgu, lub •znaczące zwiększenie całkowitej kwoty wydanej przez beneficjenta na inwestycję, lub •znaczące przyspieszenie zakończenia projektu. <p>Musi zostać spełnione co najmniej jedno kryterium z powyższych dodatkowych.</p>
--	------------	--

Komentarz do powyższej tabeli

Pomoc dopuszczona w oparciu o Wytyczne wspólnotowe:

Wytyczne wspólnotowe nie wprowadzają definicji rozpoczęcia inwestycji, można się jedynie w pewnym stopniu posłużyć definicją wypracowaną na potrzeby oceny pomocy regionalnej na nowe inwestycje. W rozumieniu programów pomocowych stosowanych przez NFOŚiGW, przez rozpoczęcie realizacji inwestycji należy rozumieć rozpoczęcie robót budowlanych albo zaciągnięcie pierwszego zobowiązania do zamówienia urządzeń albo zaciągnięcie pierwszego zobowiązania na roboty budowlane.

Wykazanie kryteriów dodatkowych ogranicza się natomiast *de facto* do konieczności wykazania braku rentowności inwestycji bez pomocy. Spełnienie dwóch pozostałych kryteriów dodatkowych zapewnione jest bowiem poprzez prawidłowe wyliczenie kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą. Wykazanie kryteriów dodatkowych konieczne jest jedynie w przypadku dużych przedsiębiorstw oraz w każdym przypadku (tj. niezależnie od wielkości przedsiębiorstwa), gdy pomoc przekracza 7 500 000 euro.

Pomoc dopuszczona w oparciu o rozporządzenie Komisji 800/2008:

W tym przypadku, dla zdefiniowania pojęcia rozpoczęcia inwestycji, w programach pomocowych stosowanych przez NFOŚiGW również posłużyło się przepisami dotyczącymi pomocy regionalnej. Jednakże, o ile w przypadku pomocy na badania środowiska definicja rozpoczęcia inwestycji pokrywa się ze wskazaną powyżej (w odniesieniu do pomocy dopuszczonej w oparciu o Wytyczne wspólnotowe), to w przypadku pomocy na wytwarzanie energii w wysokosprawnej kogeneracji nie do końca. Rozpoczęcia inwestycji nie stanowi tu bowiem zawarcie umowy z wykonawcą robót budowlanych. Wykazanie kryteriów dodatkowych konieczne jest jedynie w przypadku dużych przedsiębiorstw.⁷⁰ Spełnienie kryteriów dodatkowych wnioskodawca powinien wykazać porównując zakładany wariant realizacji inwestycji (przy założeniu udzielenia pomocy) z wariantem, jaki zostałby zrealizowany w przypadku podjęcia inwestycji referencyjnej (uwzględnianej w celu wyliczenia kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą).

2.5 Obowiązek zgłoszenia i test bilansujący

W odniesieniu do każdego przypadku planowanej do udzielenia pomocy przekraczającej równowartość 7 500 000 euro na inwestycję, Komisja Europejska zastrzegła konieczność uprzedniej notyfikacji takiej pomocy (bez względu na to, czy planowana pomoc spełnia warunki określone w programie

⁷⁰ Rozporządzenie Komisji 800/2008 nie ma zastosowania do pomocy przekraczającej 7 500 000 euro, planowana pomoc wymaga wówczas notyfikacji Komisji Europejskiej, która ocenia jej dopuszczalność w świetle Wytycznych wspólnotowych.

pomocowym). Wymóg ten wprowadzono uznając, że pomoc we wskazanej wysokości może mieć znaczący niekorzystny wpływ na warunki wymiany handlowej pomiędzy państwami członkowskimi UE. Stąd konieczność dokonania szczegółowej oceny zgodności takiej pomocy z rynkiem wewnętrznym w oparciu o postanowienia Wytycznych wspólnotowych.

Oceniając zgłoszony środek, Komisja, obok badania standardowych warunków dopuszczalności pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska przewidzianych w Wytycznych wspólnotowych, przeprowadza również tzw. test bilansujący. Obejmuje on analizę pozytywnych i negatywnych skutków pomocy. Przeprowadzenie testu wymaga w szczególności dokładnego rozpoznania struktury rynku i pozycji rynkowej podmiotu, który ubiega się o pomoc. Tylko w ten sposób można uprawdopodobnić, że korzyści dla środowiska naturalnego wynikające z udzielenia pomocy przeważają nad negatywnym wpływem jej udzielenia na warunki konkurencji na rynku wewnętrznym UE, a w dalszej kolejności – stwierdzić dopuszczalność pomocy.

Pomoc podlegająca indywidualnej notyfikacji może zostać udzielona dopiero po uzyskaniu akceptacji Komisji Europejskiej.

Pewne sektory z natury swojej są traktowane jako wrażliwe, np. rybołówstwo i akwakultura. Pomoc w tych sektorach udzielana jest na szczególnych zasadach ustalonych specjalnie dla tych sektorów. Ponadto, możliwość uzyskania pomocy publicznej może być uzależniona np. od sytuacji ekonomicznej wnioskodawcy. Więcej na ten temat w Rozdziale IV. Pomoc publiczna zgodna z rynkiem wewnętrznym (dopuszczalna) podrozdział 5. Wykluczenia spod zastosowania niektórych przepisów o pomocy publicznej.

3. Pomoc *de minimis*

Pomoc publiczna to taka pomoc, której udzielenie skutkuje zakłóceniem lub groźbą zakłócenia konkurencji oraz która wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

Częstym argumentem wskazywanym przez wnioskodawców na poparcie, iż w ich przypadku nie mamy do czynienia z pomocą publiczną, jest argument niewielkiej wysokości wsparcia. Mylnie wskazują oni, że ze względu na nieznaczną wartość dofinansowania czwarta (przywołana powyżej) przesłanka występowania pomocy publicznej nie jest spełniona, a zatem pomoc publiczna nie występuje, w konsekwencji – dodatkowe obowiązki związane z udzielaniem pomocy publicznej nie powinny mieć zastosowania. Rozumowanie takie jest błędne. Nawet wsparcie o niewielkiej wartości nie zwalnia z konieczności stosowania zasad, które regulują udzielanie pomocy publicznej, pod warunkiem oczywiście, że dla danego przypadku wsparcia spełnione zostaną wszystkie przesłanki występowania pomocy.

Pomoc publiczna nie przekraczającą pewnych limitów może być udzielana jako pomoc *de minimis*, niezależnie od możliwości zastosowania innych rodzajów pomocy publicznej (tj. pomoc regionalna, horyzontalna itp.). Ponieważ z punktu widzenia możliwości zakłócenia konkurencji na rynku wewnętrznym jest to tzw. pomoc bagatelna, warunki jej udzielania nie są tak rygorystyczne, jak ma to miejsce w przypadku tych innych rodzajów pomocy.

Oczywiście dla każdego przypadku ocena, czy wsparcie jest już „wysokie” czy jeszcze „odpowiednio niskie”, byłaby bardzo subiektywna. Dlatego należało wprowadzić obiektywne i jednolite kryterium pomocy bagatelnej. Kryterium to może wyjątkowo różnić się w zależności od rodzaju działalności gospodarczej, w związku z którą pomoc *de minimis* ma zostać wykorzystana.

Przyjęto ogólnie obowiązujący limit dopuszczalnej pomocy *de minimis*, przy czym dla sektora produkcji rolnej oraz dla sektora rybołówstwa ustalono ten limit na znacznie niższym poziomie. Niższy limit pomocy *de minimis* obowiązuje także dla sektora transportu drogowego. O szczegółowych różnicach mowa będzie poniżej.

Zasadniczo jednak większość pomocy *de minimis* udzielanej przez NFOŚiGW, udzielana jest poza sektorem produkcji rolnej, rybołówstwa czy sektorem transportu drogowego.

Warunki udzielania pomocy *de minimis* zostały określone w:

- rozporządzeniu Komisji 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis* (pomoc *de minimis* w sektorze innym niż sektor produkcji rolnej i sektor rybołówstwa) – **obowiązuje do końca 2013 r.**,

- rozporządzeniu Komisji 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy *de minimis* w sektorze produkcji rolnej – **obowiązuje do końca 2013 r.**, oraz
- rozporządzeniu Komisji 875/2007 w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady *de minimis* dla sektora rybołówstwa – **obowiązuje do końca 2013 r.** Komisja wprowadziła w życie powyższe regulacje, aby zmniejszyć obciążenia administracyjne ciężące zarówno na państwach członkowskich jak i na samej Komisji oraz, aby umożliwić jej skupienie się na sprawach o rzeczywiście dużym znaczeniu z punktu widzenia UE.

Rozporządzenia Komisji o pomocy *de minimis* mają **bezpośrednie zastosowanie w państwach członkowskich**. Nie ma konieczności tworzenia krajowych programów pomocowych, a przedsiębiorstwo może otrzymać niewielką (z punktu widzenia rynku UE) pomoc i nie musi tej pomocy zgłaszać do Komisji Europejskiej. Nie ma też konieczności przenoszenia zapisów powyższych rozporządzeń do polskiego systemu prawnego (np. w formie rozporządzeń).

Jedną z cech wspólnych ww. rozporządzeń jest jednak wyłączenie możliwości udzielania pomocy *de minimis* **przedsiębiorstwom zagrożonym**⁷¹ w rozumieniu „Wytycznych wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji przedsiębiorstw” (Dz. Urz. U.E. C 244 z dnia 1.10.2004 r., str. 2).

Pomoc *de minimis* różni się od pozostałych przeznaczeń pomocy (np. pomocy regionalnej czy horyzontalnej), ponieważ:

- zasadniczo nie ma ograniczeń procentowych intensywności pomocy⁷²,
- zasadniczo nie ma ograniczeń co do rodzajów kosztów kwalifikowanych (tzn. pomoc może zostać przeznaczona na dowolny cel oprócz nabycia pojazdów do drogowego transportu towarowego),
- nie ma konieczności wykazywania efektu zachęty,
- pomoc ta udzielana jest potocznie mówiąc „przedsiębiorcy” a nie „na przedsięwzięcie”, tzn. kumuluje się pomoc udzielona danemu przedsiębiorcy bez względu, czy dotyczy ona tych samych kosztów kwalifikowanych, czy też nie.

Pamiętać należy jednak o ograniczeniu kwotowym pomocy *de minimis*, tzn. po przekroczeniu we wskazanym okresie progu pomocy (próg podstawowy to równowartość 200 000 euro na przedsiębiorstwo w okresie trzech lat obrotowych⁷³) nie możemy dostać kolejnej pomocy *de minimis* do czasu, aż limit ten (przynajmniej częściowo) ponownie się nie „zwolni” (patrz przykład nr 18). Dlatego pomoc *de minimis* zasadniczo udzielana jest w sytuacjach, kiedy z jakiegoś powodu nie można udzielić pomocy o innym zdefiniowanym przeznaczeniu (np. inwestycja została już rozpoczęta, koszty nie kwalifikują się do innej pomocy itp.)⁷⁴.

Sumowaniu podlegają wielkości ekwiwalentu dotacji brutto (EDB), a nie wartości nominalne pomocy.

Jeżeli na te same koszty kwalifikowane udzielana jest pomoc *de minimis* i pomoc o innym przeznaczeniu, to łączna wartość pomocy nie może przekroczyć odpowiedniego limitu intensywności (np. limitu intensywności pomocy regionalnej, gdy pomoc *de minimis* jest łączona z pomocą regionalną).

Kiedy pomoc *de minimis* inna niż w sektorze produkcji rolnej i w sektorze rybołówstwa a kiedy w tych sektorach?

Oceniając w jakim sektorze pomoc będzie udzielona należy stosować podejście przedmiotowe a nie podmiotowe. Oznacza to, że ocena zależy od przeznaczenia pomocy, a nie od tego w jakim sektorze wnioskodawca prowadzi działalność podstawową. Wnioskodawca może prowadzić bowiem wiele rodzajów działalności gospodarczej, z których jeden lub więcej może mieć charakter dominujący, natomiast pozostałe marginalny. W każdym zatem przypadku należy sprawdzić, jakiego rodzaju działalności dotyczy przedsięwzięcie, na realizację którego wnioskuje o wsparcie dany podmiot.

Przykładowo podmiot działający w zakresie produkcji pierwotnej produktów rolnych może również świadczyć usługi agroturystyczne. Jeżeli ubiegać się będzie o dofinansowanie modernizacji infrastruktury związanej z usługami agroturystycznymi, wówczas pomoc nie będzie udzielana w sektorze rolnym i zastosowanie będzie miało ogólne rozporządzenie Komisji 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis* (pomoc *de minimis* inna niż w sektorze produkcji rolnej i w sektorze rybołówstwa).

⁷¹ Niektóre dokumenty w polskiej wersji językowej posługują się terminem „znajdującym się w trudnej sytuacji”.

⁷² Ewentualne procentowe limity w odniesieniu do określonej pomocy (udzielanej właśnie w ramach pomocy *de minimis*) mogą zostać przewidziane w programach priorytetowych Narodowego Funduszu, co nie ma jednak związku z zasadami udzielania pomocy *de minimis*, ale priorytetami Funduszu.

⁷³ Zasadniczo NFOŚiGW przyjmuje, że lata obrotowe odpowiadają latom kalendarzowym.

⁷⁴ Oczywiście przy założeniu, że dana pomoc jest zgodna z innymi niż regulacje pomocowe zasadami udzielania dofinansowania oraz że organ jest skłonny udzielić takiej pomocy.

3.1 Pomoc *de minimis* inna niż w sektorze produkcji rolnej i w sektorze rybołówstwa

W przypadku pomocy *de minimis* innej niż w sektorze produkcji rolnej oraz rybołówstwa łączna wartość pomocy *de minimis* otrzymanej przez przedsiębiorcę w okresie trzech lat obrotowych nie może przekroczyć równowartości 200 000 euro⁷⁵.

Przedsiębiorca składa wniosek do NFOŚiGW w marcu 2012 r. i stara się o uzyskanie wsparcia w ramach pomocy *de minimis*. Dla celów oszacowania dopuszczalnej wartości takiej pomocy, badaniu podlegają zatem lata 2010, 2011 i 2012.

Przedsiębiorca uzyskał w 2010 r., od innych podmiotów udzielających pomocy, pomoc *de minimis* w łącznej wysokości 68 560 euro z tytułu:

- dokonania jednorazowego odpisu amortyzacyjnego,
- zwolnienia z podatku od nieruchomości,
- dotacji na wdrożenie systemu EMAS w ramach działania 4.1 PO IiŚ.

W roku 2011, przedsiębiorca otrzymał pomoc *de minimis* w łącznej wysokości 28 630 euro, z tytułu:

- zwolnienia z podatku od nieruchomości,
- odroczenia płatności kary za korzystanie ze środowiska.

W roku 2012 przedsiębiorca może więc ubiegać się o wsparcie w ramach pomocy *de minimis* w maksymalnej wysokości 102 810 euro (jest to wartość pomocy wyrażona jako ekwiwalent dotacji brutto (EDB), a nie wartość nominalna dofinansowania; więcej na ten temat w Rozdziale III. Forma i wartość pomocy publicznej (EDB) 2. Wartość pomocy publicznej (ekwiwalent dotacji brutto) a intensywność pomocy. Zakładając, że w 2012 r., do dnia podpisania umowy z NFOŚiGW, przedsiębiorca nie otrzyma żadnej pomocy *de minimis*, ze środków Narodowego Funduszu można mu udzielić pomoc (wyrażoną jako EDB) do równowartości wskazanej wyżej kwoty w złotych.

Jeżeli z kolei ten sam przedsiębiorca dostałby w 2012 roku pomoc *de minimis* wyczerpującą pełen przysługujący mu limit (102 810 euro), wówczas w roku 2013 będzie się mógł ubiegać o 68 560 euro (EDB), która zwolniła się z roku 2010 (inaczej mówiąc – wartość pozostająca do wykorzystania po zsumowaniu pomocy otrzymanej w latach 2011 i 2012). W 2013 r. bowiem pomocy udzielonej w 2010 nie bierze się już pod uwagę

Odstępstwo od wskazanego limitu 200 000 euro dotyczy przedsiębiorców **działających w sektorze transportu drogowego**⁷⁶ dla których próg jest niższy i wynosi 100 000 euro przez okres trzech lat obrotowych.⁷⁷

Jeżeli przedsiębiorca prowadzi działalność w sektorze transportu drogowego oraz działalność w innym sektorze, oraz jednocześnie zapewnia rozdzielność rachunkową w odniesieniu do tych działalności, wówczas może on otrzymać wsparcie w ramach pomocy *de minimis* do maksymalnej wysokości 200 000 euro (w okresie 3 lat), z czego 100 000 euro może zostać przeznaczony na działalność w zakresie transportu drogowego.

⁷⁵ Równowartość pomocy w euro ustala się według kursu średniego walut obcych, ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego w dniu udzielenia pomocy.

⁷⁶ **Transport** – przewóz rzeczy i osób drogami lądowymi, śpławnymi drogami wodnymi, transport, kolejowy, morski i lotniczy. W szczególności, transport drogowy **nie obejmuje** niezarobkowego transportu drogowego, który jest wykonywany pomocniczo w stosunku do jego podstawowej działalności gospodarczej i spełnia łącznie następujące warunki:

- a) pojazdy samochodowe używane do przewozu są prowadzone przez przedsiębiorcę lub jego pracowników,
- b) przedsiębiorca legitymuje się tytułem prawnym do dysponowania pojazdami samochodowymi,
- c) rzeczy przewożone są własnością przedsiębiorcy lub zostały przez niego sprzedane, kupione, wynajęte, wydzierżawione, wyprodukowane, wydobyte, przetworzone lub naprawione albo celem przejazdu jest przewóz osób lub rzeczy z przedsiębiorstwa lub do przedsiębiorstwa na jego własne potrzeby, a także przewóz pracowników i ich rodzin,
- d) nie jest przewozem w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie usług turystycznych.

⁷⁷ Za wyjątkiem pomocy na zakup środka transportu przez przedsiębiorcę prowadzącego działalność w sektorze drogowego transportu towarowego, która to pomoc jest w ogóle niedopuszczalna w ramach pomocy *de minimis*.

PRZYKŁAD 19

Przedsiębiorca prowadzi jednocześnie działalność w sektorze transportu drogowego oraz w innym sektorze (w tym stacją demontażu).

Składa wnioski do NFOŚiGW w marcu 2012 r. i stara się o uzyskanie wsparcia (dopłaty do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji za rok 2011) w ramach pomocy de minimis. Dla celów oszacowania dopuszczalnej wartości takiej pomocy, badaniu podlegają lata 2010, 2011 i 2012 oraz przeznaczenie otrzymanej pomocy de minimis.

Przedsiębiorca uzyskał w 2010 r., od innych podmiotów udzielających pomocy, pomoc de minimis w łącznej wysokości 70 000 euro z tytułu:

- dokonania jednorazowego odpisu amortyzacyjnego (pomoc udzielona w ramach działalności innej niż transportowa),
- odroczenie terminu płatności podatku od środków transportowych (pomoc udzielona bezpośrednio w sektorze transportu drogowego w wysokości 1 000 euro).

W roku 2011, od tego samego lub innych podmiotów udzielających pomocy, przedsiębiorca otrzymał pomoc de minimis w łącznej wysokości 29 000 euro, z tytułu:

- dokonania jednorazowego odpisu amortyzacyjnego (pomoc udzielona w ramach działalności innej niż transportowa),
- dopłaty do demontażu pojazdów.

Czy przedsiębiorca może w roku 2012 otrzymać dopłatę do demontażu pojazdów, a jeśli może to w jakiej wysokości? Odpowiedź na to pytanie zależy od ustalenia, czy prowadzi on rozdzielną rachunkowość dla działalności w sektorze transportu drogowego i innej.

1. Jeżeli przedsiębiorca prowadzi rozdzielną rachunkowość, wówczas przy założeniu, że: dopłata do demontażu pojazdów wykorzystana jest w działalności innej niż transportowa, oraz że w 2012 r., do dnia podpisania umowy z NFOŚiGW, przedsiębiorca nie otrzyma żadnej pomocy de minimis, może on wówczas otrzymać dopłatę do demontażu pojazdów do maksymalnej wysokości 101 000 euro (ponieważ dopuszczalny limit na przedsiębiorcę wynosi 200 000 euro).
2. Jeżeli przedsiębiorca nie prowadzi rozdzielną rachunkowość prowadzonych przez siebie działalności, a zatem nie może zapobiec ewentualnym przypadkom przepływu środków w ramach tych działalności, wówczas może on ubiegać się o dopłatę do demontażu pojazdów do maksymalnej wysokości 1 000 euro (ponieważ dopuszczalny limit na przedsiębiorcę wynosi 100 000 euro)

3.2 Pomoc de minimis w sektorze produkcji rolnej

W przypadku, gdy efekty przedsięwzięcia, o dofinansowanie którego wnioskodawca występuje do NFOŚiGW, będą wykorzystywane na potrzeby produkcji pierwotnej produktów rolnych, wsparcie może być udzielone jako pomoc *de minimis* w sektorze produkcji rolnej zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu Komisji 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy *de minimis* w sektorze produkcji rolnej.

Produkty rolne oznaczają produkty wymienione w załączniku I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dawny Załącznik I do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską):

Kod nomenklatury scalonej	Opis produktów
DZIAŁ 1	Zwierzęta żywe
DZIAŁ 2	Mięso i podroby jadalne
DZIAŁ 3	Ryby, skorupiaki, mięczaki i inne bezkręgowce wodne
DZIAŁ 4	Produkty mleczarskie; jaja ptasie; miód naturalny; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone
DZIAŁ 5	
05.04	Jelita, pęcherze i żołądki zwierząt (z wyjątkiem rybich), całe lub w kawałkach, świeże, chłodzone, mrożone, solone, w solance, suszone lub wędzone
05.15	Produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone; martwe zwierzęta objęte działami 1 lub 3, nienadające się do spożycia przez ludzi
DZIAŁ 6	Żywe drzewa i inne rośliny; bulwy, korzenie i podobne; cięte i ozdobne liście
DZIAŁ 7	Warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy jadalne
DZIAŁ 8	Owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów
DZIAŁ 9	Kawa, herbata i przyprawy, z wyjątkiem herba mate (pozycja Nr 09.03)
DZIAŁ 10	Zboża
DZIAŁ 11	Produkty przemysłu młynarskiego; sól; skrobie; inulina; gluten pszenny
DZIAŁ 12	Nasiona i owoce oleiste; ziarna, nasiona i owoce różne; rośliny przemysłowe i lecznicze; słoma i pasza
DZIAŁ 13	
ex 13.03	Pektyna

DZIAŁ 15	
15.01	Słonina i inny przetworzony tłuszcz wieprzowy; przetworzony tłuszcz drobiowy
15.02	Nieprzetworzone tłuszcze wołowe, owcze i koźle; łój (łącznie z "premier jus") wytwarzany z tych tłuszczów
15.03	Stearyna z tłuszczu, oleju i łożu; olej z tłuszczu, oliwy i łożu, nieemulgowany, niemieszany i niepreparowany
15.04	Tłuszcze i oleje z ryb i ssaków morskich, oczyszczane lub nie
15.07	Tłuszcze roślinne, płynne lub stałe, surowe, rafinowane lub oczyszczane
15.12	Tłuszcze i oleje zwierzęce oraz roślinne, uwodorniane, rafinowane lub nie, ale bez dalszej przeróbki
15.13	Margaryna, sztuczna słonina i inne preparowane tłuszcze jadalne
15.17	Pozostałości po oczyszczaniu substancji tłuszczowych i wosków zwierzęcych lub roślinnych
DZIAŁ 16	Przetwory z mięsa, ryb lub skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców wodnych
DZIAŁ 17	
17.01	Cukier trzcinowy lub buraczany i chemicznie czysta sacharoza, w postaci stałej
17.02	Inne rodzaje cukru; syropy cukrowe; miód syntetyczny (zmieszany z naturalnym lub nie); karmel
17.03	Melasa, odbarwiona lub nie
17.05	Cukry, syropy, aromatyzowana melasa lub z dodatkiem barwników (w tym cukier waniliowy lub wanilina), z wyjątkiem soków owocowych z dodatkiem cukru w jakichkolwiek proporcjach
DZIAŁ 18	
18.01	Ziarna kakaowe, całe lub łamane, surowe lub palone
18.02	Kakaowe łuski, łupiny, osłonki i inne odpady z kakao
DZIAŁ 20	Przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin
DZIAŁ 22	
22.04	Moszcz winogronowy, fermentujący lub z fermentacją zatrzymaną w inny sposób niż przez dodanie alkoholu
22.05	Wino ze świeżych winogron; moszcz winogronowy z fermentacją zatrzymaną przez dodanie alkoholu
22.07	Inne napoje na bazie fermentacji (np. jablecznik, wino z gruszek i miód pitny)
ex 22.08 ex 22.09	Alkohol etylowy, denaturowany lub nie, o jakiegokolwiek mocy, otrzymywany z produktów rolnych, o których mowa w załączniku I do Traktatu, z wyłączeniem wódek, likierów i innych napojów spirytusowych, złożone preparaty alkoholowe (znane jako „skoncentrowane ekstrakty”) do wyrobu napojów
ex 22.10	Ocet i jego substytuty
DZIAŁ 23	Pozostałości i odpady przemysłu spożywczego; gotowa pasza dla zwierząt
DZIAŁ 24	
24.01	Tytoń nieprzetworzony; odpady tytoniowe
DZIAŁ 45	
45.01	Korek naturalny surowy; odpady korka; korek kruszony, granulowany lub mielony
DZIAŁ 54	
54.01	Len surowy lub przetworzony ale nieprzędzony; pakuły i odpady lniane (w tym skrawki workowe lub rozwióknianie)
DZIAŁ 57	
57.01	Konopie naturalne (<i>Cannabis sativa</i>), surowe lub przetworzone ale nieprzędzone; pakuły i odpady z konopi naturalnych (w tym liny oraz skrawki workowe lub rozwiókniane)

Łączna kwota pomocy *de minimis* przyznana jednemu przedsiębiorstwu w sektorze produkcji rolnej nie może przekraczać **7 500 euro** w okresie trzech lat obrotowych.

Wspomnieć należy również, iż w przypadku pomocy *de minimis* w rolnictwie oprócz limitów pomocy dotyczących pojedynczego przedsiębiorstwa obowiązują również limity dla poszczególnych państw członkowskich. Maksymalna skumulowana kwota pomocy *de minimis* przyznanej przez Polskę w sektorze produkcji rolnej w okresie trzech kolejnych lat nie może przekroczyć 119 542 500 euro.

Informacje o wysokości wykorzystanego krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy *de minimis* w rolnictwie ogłasza, co najmniej raz na kwartał, minister właściwy do spraw rolnictwa, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Informacja ta ma znaczenie przede wszystkim dla podmiotów udzielających pomocy, to one bowiem muszą czuwać, aby limit ten nie został przekroczony.

3.3 Pomoc *de minimis* w sektorze rybołówstwa

Podobnie jak w przypadku sektora produkcji rolnej, tak i w sektorze rybołówstwa, jeżeli efekty przedsięwzięcia, o dofinansowanie którego wnioskodawca występuje do NFOŚiGW, będą wykorzystywane w rybołówstwie, stosuje się odrębne regulacje dotyczące dopuszczalności pomocy *de minimis*.

Zasadnicza różnica polega na kwocie dopuszczalnego limitu pomocy. Ogólna kwota pomocy *de minimis* przyznana dowolnemu przedsiębiorstwu nie może przekraczać **30 000 euro** w okresie trzech lat obrotowych. Tu również, oprócz limitów pomocy dotyczących pojedynczego przedsiębiorstwa, obowiązują limity dla poszczególnych państw członkowskich. Maksymalna skumulowana kwota pomocy *de minimis* przyznanej w sektorze rybołówstwa przez Polskę w okresie trzech kolejnych lat nie może przekroczyć 21 125 000 euro.

Informacje o wysokości wykorzystanego krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie ogłasza, co najmniej raz na kwartał, minister właściwy do spraw rolnictwa, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Informacja ta ma znaczenie przede wszystkim dla podmiotów udzielających pomocy, to one bowiem muszą czuwać, aby limit ten nie został przekroczony.

Skąd wiemy, że otrzymana pomoc to pomoc *de minimis*?

Podmiot udzielający pomocy *de minimis* jest zobowiązany do wydania beneficjentowi **zaświadczenia** stwierdzającego, że udzielona pomoc jest pomocą *de minimis* albo pomocą *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie⁷⁸.

Wzory zaświadczeń określone są rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 marca 2007 r. w sprawie zaświadczeń o pomocy *de minimis* i pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie.

(uwaga: zmiana rozporządzenia w dniu 26 stycznia 2011 r., Dz. U. Nr 34, poz. 174, wprowadziła zmodyfikowany wzór zaświadczenia, który obowiązuje w przypadku pomocy *de minimis* udzielanej od 19 marca 2011 r.)

Aktualne wzory zaświadczeń przedstawiono w załączniku nr 4

Zaświadczenie o pomocy *de minimis* i zaświadczenie o pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie wydaje się z urzędu w dniu udzielenia pomocy publicznej (w przypadku NFOŚiGW – w dniu podpisania umowy lub wydania decyzji).

W przypadku nieotrzymania takiego zaświadczenia beneficjent powinien zwrócić się o jego wydanie.

Często się zdarza, iż beneficjenci zgłaszają utratę otrzymanego zaświadczenia o pomocy *de minimis*. Przypomina się o **konierności przechowywania zaświadczeń o otrzymanej w okresie trzech lat pomocy *de minimis* i zaświadczeń o pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie**. W zaświadczeniach podana jest bowiem wartość otrzymanej pomocy *de minimis*, którą przedsiębiorca przedstawia podmiotowi udzielającemu pomocy przy ubieganiu się o kolejną pomoc *de minimis*.

Dlaczego zaświadczenie wystawione jest na kwotę niższą niż nominalna wartość dofinansowania?

W zaświadczeniu o pomocy *de minimis* wskazuje się wartość pomocy wyrażoną jako ekwiwalent dotacji brutto (EDB) a nie wartość nominalną. Dla określenia właściwej wielkości, wartość nominalną pomocy (w szczególności wartość dotacji, wartość pożyczki itd.) należy zatem odpowiednio przeliczyć, w zależności od formy pomocy i jej rozłożenia w czasie (więcej o obliczaniu EDB w Rozdziale III. Forma i wielkość pomocy publicznej).

⁷⁸ Art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (T. jedn. Dz. U. z 2007 r., Nr 59, poz. 404 z późn. zm.)

4. Pomoc dopuszczalna bezpośrednio na podstawie przepisów Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej

Zdarza się wyjątkowo, że Komisja Europejska zatwierdza notyfikowaną przez państwo członkowskie pomoc publiczną powołując się nie na wytyczne czy rozporządzenie, ale bezpośrednio na wyłączenia spod zakazu udzielania pomocy określone w art. 107 ust. 2 lub 3 TFUE. Komisja zatwierdza pomoc bezpośrednio na podstawie Traktatu, gdy 1) można zaliczyć ją do wyłączeń określonych w art. 107 ust. 2 lub 3 TFUE i jednocześnie 2) nie mają do tej pomocy zastosowania szczegółowe warunki udzielania pomocy określone w innych niż Traktat dokumentach unijnych (wytycznych lub rozporządzeniach).⁷⁹

Należy podkreślić, że z zasady notyfikacji nie dokonuje beneficjent pomocy.⁸⁰ Jej przygotowanie należy do organu, który opracowuje projekt pomocy indywidualnej (w takim przypadku jednak większość informacji niezbędnych do oceny dopuszczalności pomocy pochodzić musi od beneficjenta) lub programu pomocowego (tu: NFOŚiGW), zaś przeprowadzenie notyfikacji odbywa się zgodnie z procedurą określoną w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej i należy, co do zasady, do kompetencji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W zakresie pomocy na ochronę środowiska kluczowe znaczenie ma bezpośrednie zastosowanie art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE.⁸¹

Komisja oceniając projekty bezpośrednio na podstawie art. 107 ust. 3 Traktatu bierze pod uwagę tzw. **test bilansujący**.⁸² Test ten składa się z trzech kryteriów, które dana pomoc – aby została dopuszczona – powinna spełniać: 1) pomoc leży w interesie Unii jako całości, 2) istnieje konieczność udzielenia pomocy oraz 3) planowana pomoc jest proporcjonalna do założonego celu.⁸³

Rozwijając temat, aby pomoc była zgodna z art. 107 ust. 3 TFUE, musi ona w sposób konieczny i proporcjonalny służyć realizacji celu leżącego we wspólnym interesie Unii. Komisja uważa, że w tym zakresie należy ocenić następujące aspekty:

- (1) Czy środek pomocy jest ukierunkowany na wyraźnie określony cel leżący we wspólnym interesie?
- (2) Czy pomoc została zaplanowana w odpowiedni sposób, aby zapewnić realizację celu leżącego we wspólnym interesie? W szczególności:
 - a. Czy wsparcie ze środków publicznych jest odpowiednim instrumentem, tj. czy faktycznie nie istnieją inne bardziej stosowne instrumenty?
 - b. Czy pomoc wypełnia efekt zachęty, tj. czy powoduje zmianę zachowania beneficjenta?
 - c. Czy środek pomocowy jest proporcjonalny, tj. czy tej samej zmiany zachowania faktycznie nie można byłoby uzyskać przy mniejszej pomocy?
- (3) Czy wywołane udzieleniem pomocy zakłócenie konkurencji i wpływ na wymianę handlową są na tyle ograniczone, aby ogólny bilans był dodatni?⁸⁴

Tak jak zostało powiedziane już we wcześniejszych częściach niniejszego podręcznika, NFOŚiGW udziela pomocy na podstawie przygotowanych programów pomocowych a indywidualna notyfikacja pomocy rozpatrywana może być jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

⁷⁹ Decyzja N 55/2009 – Polska, Pomoc na budowę i modernizację sieci elektroenergetycznych umożliwiających przyłączenie i przesył energii ze źródeł odnawialnych w Polsce (pkt 37-38)

⁸⁰ Wyjątek dotyczy pomocy na restrukturyzację.

⁸¹ Patrz Załącznik nr 3.

⁸² Wytyczne wspólnotowe w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska, Dz. Urz. UE C 82/1 z 1.4.2008, pkt 16.

⁸³ A.Sinnaeve, State Aid Control: Objectives and Procedures [w:] S.Bilal, P.Nicolaides (eds.) Understanding State Aid Policy in the European Community. Perspectives on Rules and Practice, Kluwer Law International, The Hague 1999, s. 16.

⁸⁴ Komisja zastosowała ten test np. w następujących decyzjach – Decyzja Komisji, Pomoc państwa nr N 594/2009, Pomoc dla Gaz-System S.A. na inwestycje w sieci przesyłowe gazu ziemnego w Polsce, pkt 46; Decyzja Komisji, Pomoc państwa nr N 56/2009 – Polska, Pomoc na modernizację i wymianę sieci dystrybucji energii elektrycznej w Polsce, pkt 37; Decyzja Komisji, Pomoc państwa nr N 54/2009 – Polska, Modernizacja sieci dystrybucji ciepła, pkt 37.

5. Wykluczenia spod zastosowania niektórych przepisów o pomocy publicznej (dotyczy wszystkich przeznaczeń pomocy)

Przed wszystkim należy zauważyć, że art. 107 ust. 1 TFUE nie zawiera odniesienia do jakichkolwiek sektorów. W związku z tym ogólna zasada o zakazie udzielania nienotyfikowanej pomocy publicznej stosuje się do wszystkich sektorów. Zasadniczo jednak istnieją pewne sektory, które z natury swojej są wrażliwe – tj. sektor węglowy, budownictwa okrętowego, żelaza i stali, włókien syntetycznych, produkcji rolnej, rybołówstwa, akwakultury czy transportu. Pomoc w tych sektorach, o ile w ogóle jest dopuszczalna, udzielana jest na szczególnych zasadach przygotowanych specjalnie dla tych sektorów. Dlatego przedsiębiorca działający w sektorze wrażliwym powinien każdorazowo sprawdzić możliwość otrzymania określonego przeznaczenia pomocy publicznej. Obok wyłączeń sektorowych bardzo istotny jest zakaz udzielania pomocy podmiotom zagrożonym (znajdującym się w trudnej sytuacji ekonomicznej) w rozumieniu Wytocznych wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw (Dz. Urz. C 244 z dnia 1.10.2004 r., str. 2).

Z punktu widzenia pomocy publicznej udzielanej przez NFOŚiGW istotne znaczenie mają wykluczenia zawarte w:

- 1) Rozporządzeniu Komisji 1998/2006 w sprawie pomocy *de minimis*;
- 2) Rozporządzeniu Komisji 1535/2007 w sprawie *de minimis* w sektorze produkcji rolnej;
- 3) Rozporządzeniu Komisji 875/2007 w sprawie *de minimis* dla sektora rybołówstwa;
- 4) Rozporządzeniu Komisji 1628/2006 w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej;
- 5) Rozporządzeniu Komisji 800/2008 w sprawie wyłączeń blokowych;
- 6) Wytocznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska.

Wykluczenia	Rozporządzenie 1628/2006 regionalna pomoc inwestycyjna	Rozporządzenie 1998/2006 <i>de minimis</i>	Rozporządzenie 1535/2007 <i>de minimis</i> w rolnictwie	Rozporządzenie 875/2007 <i>de minimis</i> w rybołówstwie	Rozporządzenie 800/2008 wyłączenia grupowe	Wytoczne w sprawie pomocy na ochronę środowiska
SEKTOROWE						
rybołówstwo	-	-	-	+	- (z wyjątkami)	
rolnictwo - produkcja pierwotna - przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu	- +	- +	+ +	- -	- (z wyjątkami)	
sektor węglowy	-	-	-	-	- (z wyjątkami)	
hutnictwo	-	+	-	-	+ - (p. regionalna)	
sektor stoczniowy	-	+	-	-	+ - (p. regionalna)	
sektor włókienniczy	-	+	-	-	+ - (p. regionalna)	
POZOSTAŁE						
Przewóz rzeczy/towarów (podmioty działające w sektorze transportu)	-	-	-	-	-	
podmioty w trudnej sytuacji ekonomicznej	+	-	-	-	-	+

(-) nie można udzielać pomocy

(+) można udzielać pomocy

Rozdział V. Pomoc publiczna w poszczególnych dziedzinach wspieranych przez NFOŚiGW

Poniżej opisane zostały wybrane dziedziny ochrony środowiska i gospodarki wodnej wspierane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w kontekście występowania oraz dopuszczalności pomocy publicznej.

W tekście znajdują się również odniesienia do programów priorytetowych i działań Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, w ramach których można otrzymać dofinansowanie z NFOŚiGW.

Lista oraz pełne informacje na temat programów priorytetowych (z rozróżnieniem na środki krajowe i System Zielonych Inwestycji – GIS) oraz działań POLiŚ dostępne są w wersji elektronicznej na stronie Funduszu:

<http://www.nfosigw.gov.pl/srodki-krajowe/programy-priorytetowe/>

<http://www.nfosigw.gov.pl/system-zielonych-inwestycji---gis/>

<http://pois.nfosigw.gov.pl/>

W ramach środków krajowych można ubiegać się także o częściowe umorzenie pożyczki otrzymanej wcześniej od NFOŚiGW. Jeżeli równowartość umorzenia musi zostać przeznaczona na przedsięwzięcie ekologiczne inne niż to, na które udzielono pożyczki,⁸⁵ dla każdego takiego wniosku o umorzenie przeprowadza się, indywidualnie, ocenę występowania i dopuszczalności udzielenia pomocy publicznej (analogicznie, jak w przypadku wniosku o dofinansowanie). Warunki dopuszczalności pomocy publicznej zależą od charakteru przedsięwzięcia ekologicznego, na które ma zostać udzielone umorzenie. Zastosowanie może mieć w szczególności pomoc regionalna, pomoc horyzontalna lub pomoc *de minimis*.

1. Pomoc na ochronę powierzchni ziemi

1.1 Pomoc w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi

Rozważając temat finansowania gospodarki odpadami w kontekście pomocy publicznej, należy przypomnieć, iż kwestia udzielenia pomocy publicznej pojawić się musi, gdy wspierane działanie nosi znamiona działalności gospodarczej, bez względu na to, czy podmiotem zaangażowanym w tę działalność jest typowy podmiot prywatny, czy też podmiot sektora publicznego.

Gospodarka odpadami komunalnymi uregulowana została w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm.) oraz w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 391). Zgodnie z zapisami ustawy o odpadach, do zadań własnych gmin należy: zapewnianie warunków funkcjonowania systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, jak również zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami lub przedsiębiorcami instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych albo zapewnienie warunków do budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych przez przedsiębiorców.

Gmina może zatem wypełniać wskazane zadania poprzez samodzielne realizowanie inwestycji i operowanie wytworzoną infrastrukturą, ale również poprzez zapewnienie warunków dla podjęcia takich działań przez podmioty zewnętrzne (w tym podmioty prywatne, niewykluczone że z udziałem kapitału zagranicznego).

Można przy tym wyróżnić elementy systemu gospodarki odpadami komunalnymi, które ograniczają w pewnym stopniu konkurencję na tym rynku. Działalność taka wymaga m.in. uzyskania stosowne-

⁸⁵ Ma to miejsce dla umów pożyczek zawartych przed 1 stycznia 2009 r. oraz dla pożyczek udzielonych w ramach niektórych programów priorytetowych obowiązujących w późniejszym czasie.

go zezwolenia. Konieczność wybudowania instalacji do zagospodarowania odpadów i jej lokalizacja musi wynikać z gminnych planów gospodarki odpadami. Podjęcie zatem działalności przez instalację nie uwzględnione w planach może zostać uznane za bezprawne. Dodatkowo, w jakiegokolwiek formie zapewniony byłby system gospodarki odpadami, wymogiem koniecznym jest, aby odpady w pierwszej kolejności poddawane były odzyskowi lub unieszkodliwianiu w miejscach ich powstania lub jeśli nie jest to możliwe, by odpady były przekazywane do najbliższych położonych miejsc, w których mogą być poddane tym procesom (tzw. zasada bliskości). Bliskość ta może jednak oznaczać zarówno województwo, w którym odpady zostały wytworzone, jak również inne województwo, o ile odległość od miejsca wytworzenia odpadów lub miejsc odzysku lub unieszkodliwienia zlokalizowanych w tym województwie jest mniejsza niż do podobnych instalacji zlokalizowanych na terenie województwa wytworzenia odpadów. Takie rozwiązanie wskazuje na pewien stopień otwartości rynku gospodarki odpadami i możliwość wystąpienia na nim konkurencji. Co więcej, w chwili obecnej podmioty zajmujące się odbiorem i transportem odpadów komunalnych do miejsc ich odzysku lub unieszkodliwienia, mogą mieć w zezwoleniu na prowadzenie swojej działalności wskazane więcej niż jedno takie miejsce. Oznacza to dopuszczenie do konkurowania między sobą poszczególnych podmiotów prowadzących działalność w zakresie gospodarowania odpadami w jako takiej bliskości.

Warto również zauważyć, iż odpady komunalne mogą być, choć również w dość ograniczonym zakresie związanym z koniecznością przeprowadzania procedury powiadomienia i uzyskania zgody państwa, transportowane do innego państwa członkowskiego.

Powyżej opisany, zorganizowany w polskim porządku prawnym, system gospodarowania odpadami wskazuje, iż pomimo istnienia pewnych obostrzeń administracyjnych i lokalizacyjnych, działalność we wskazanym zakresie prowadzona jest w warunkach wprawdzie ograniczonej, ale jednak konkurencji. Zasadniczo zatem dofinansowanie wskazanej działalności ze środków NFOŚiGW stanowiło będzie pomoc publiczną.

Co więcej, działalność w zakresie zagospodarowania odpadów łączy się bardzo często – choćby ze względów dbałości o ochronę środowiska – z działalnością spoza tego sektora, np. z oferowaniem na sprzedaż surowców wtórnych, bądź też energii cieplnej lub elektrycznej, wytworzonej przy okazji unieszkodliwiania lub odzysku odpadów. Wspomniane rynki charakteryzuje większa presja konkurencyjna niż działalność ograniczoną tylko do zagospodarowania odpadów.

Konieczność uwzględniania tych rynków, które bardziej kojarzą się z konkurencją, lepiej unaocznia konieczność przyjęcia dodatkowych warunków właściwych udzielaniu pomocy publicznej.

Praktyka decyzyjna Komisji Europejskiej wskazuje również, że stwierdzano już występowanie pomocy publicznej w przypadku dofinansowania przedsięwzięć w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi.⁸⁶

NFOŚiGW dofinansowuje gospodarkę odpadami komunalnymi w ramach programu priorytetowego „Gospodarowanie odpadami komunalnymi”. Wsparcie prowadzić ma do zmniejszenia ilości nieprzetworzonych odpadów komunalnych unieszkodliwianych przez składowanie.

W ramach ww. programu finansowane mogą być projekty polegające m.in. na: budowie nowych oraz modernizacji i rozbudowie istniejących instalacji do przygotowania do odzysku lub instalacji do samego odzysku, w tym recyklingu, odpadów komunalnych; termicznym przekształcaniu odpadów z odzyskiem energii, unieszkodliwianiu odpadów komunalnych w procesach innych niż składowanie; budowie lub dostosowaniu istniejących składowisk do wymogów prawa, jeżeli stanowiłoby to elementy funkcjonalnie powiązane z poprzednimi przedsięwzięciami, jak również na budowie wzorcowego centrum selektywnego zbierania odpadów.

Beneficjentami przedmiotowego wsparcia mogą być zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak również pozostałe podmioty prowadzące działalność w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Wobec występowania pomocy publicznej w działaniach przewidzianych w programie priorytetowym, ich finansowanie musi być poprzedzone oceną z punktu widzenia zgodności z właściwymi przepisami.

⁸⁶ Zob. Decyzja C 21/03 (ex N 474/02) – United Kingdom – „Waste resources action programme”; Decision of 11 November 2003 – United Kingdom – „On the State aid which the United Kingdom is planning to provide under the WRAP, environmental grant funding and WRAP lease guarantee fund”; Decyzja N 312/2004 – Sweden – „Support for establishment of waste sorting facilities”; Decyzja N 196e/2005 – Czech Republic – „Programme for support of utilization of waste”; Decyzja N 412/2005 – United Kingdom – „Waste Resources Action Programme, Extension and Prolongation”; Decyzja Komisji z dnia 28.6.2007 – Pomoc państwa N/2007 – Polska. Przedłużenie sprawy PL 17/2004 – „Pomoc horyzontalna na inwestycje służące dostosowaniu składowisk odpadów do wymogów ochrony środowiska”.

W związku z charakterem podejmowanych przedsięwzięć, ocenę w tym zakresie przeprowadza się zgodnie z przepisami następujących rozporządzeń:

- 1) rozporządzenia Komisji 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*;
- 2) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska.

Istnieją jednak specyficzne sytuacje, w których wsparcie budowy infrastruktury służącej zagospodarowaniu odpadów nie będzie pomocą publiczną. Przykładowo pomoc publiczna nie wystąpi, gdy beneficjentem wsparcia i właścicielem wybudowanej infrastruktury będzie gmina, która udostępni ją następnie podmiotowi wybranemu w drodze otwartej procedury konkursowej. Wyłonienie operatora powinno odbywać się na zasadzie otwartości, niedyskryminacji i odpowiedniego upublicznienia procedur przetargowych. Kryteria wyboru powinny być jasne, obiektywne i z góry określone. Dokonany na takich zasadach wybór operatora zapewnia, że infrastruktura będzie mu udostępniona na warunkach rynkowych, a zatem nie dojdzie do jego faworyzowania. Podobnie pomoc nie wystąpi w przypadku, gdy operatorem infrastruktury będzie partner (który będzie również uczestniczył lub współuczestniczył w jej budowie) wybrany w trybie ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym lub ustawy o koncesji na roboty budowlane lub usługi, pod warunkiem, że wkład publiczny zostanie uwzględniony w ramach ww. procedur.

Pomoc w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w działaniu 2.1 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

W ramach działania 2.1 POIiŚ przewidziane jest wsparcie, ze środków UE (pozostających w dyspozycji NFOŚiGW), przeznaczone na kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych. Zgodnie ze „Szczegółowym opisem priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko” wsparcie to jest udzielane, jako rekompensata za świadczenie usług w ogólnym interesie gospodarczym (usług publicznych).

W dniu 20 grudnia 2011 r. Komisja Europejska przyjęła nowy pakiet unijnych zasad pomocy publicznej w odniesieniu do oceny rekompensaty ze środków publicznych za usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym (UOIG).

Nowy pakiet składa się z czterech instrumentów:

- nowego komunikatu wyjaśniającego podstawowe pojęcia pomocy państwa mające znaczenie w przypadku UOIG, takie jak pojęcie pomocy, UOIG, działalności gospodarczej, ujednoczenia procedur zamówień publicznych i braku pomocy itd.,

Komunikat Komisji w sprawie stosowania reguł Unii Europejskiej w dziedzinie pomocy państwa w odniesieniu do rekompensaty z tytułu usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE C 8 z dnia 11.01.2012, str. 4);

- zmienionej decyzji zwalniającej państwa członkowskie z obowiązku zgłaszania Komisji rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych w przypadku pewnych kategorii UOIG,

Decyzja Komisji z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L 7 z dnia 11.01.2012, str. 3)

- zmienionych ram oceny dużych kwot rekompensat przyznanych podmiotom spoza sektora usług społecznych,

Komunikat Komisji Zasady ramowe Unii Europejskiej dotyczące pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych (Dz. Urz. UE C 8 z dnia 11.01.2012, str. 15)

- rozporządzenia *de minimis*, zgodnie z którym rekompensata poniżej pewnego progu nie podlega kontroli w kontekście pomocy państwa.

Rozporządzenie Komisji (UE) Nr 360/2012 z dnia 25.04.2012 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L 114 z dnia 26.04.2012, str. 8)

Pomoc w działaniu 2.1 POIiŚ udzielana jest zgodnie z warunkami określonymi w nowej Decyzji z dnia 20 grudnia 2011 r., bądź zastąpionej (starej) Decyzji Komisji z dnia 28 listopada 2005 r. w sprawie stosowania art. 86 ust. 2 Traktatu WE do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L 312 z dnia 29.11.2005 r., str. 67) – w zależności od tego kiedy została podpisana umowa o świadczenie usług publicznych (czytaj więcej: <http://www.nfosigw.gov.pl/pomoc-publiczna/rekompensata/>).

Koncepcja rekompensaty opiera się na założeniu, że świadczenie usług w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych, przy uwzględnieniu niezbędnych nakładów na wybudowanie infrastruktury, jest nierentowne lub rentowność jest na tyle niska, że przedsiębiorcy nastawieni na zysk nie podejmą takiej działalności. Zarazem gospodarka odpadami komunalnymi należy do zadań gminy i usługi w tym zakresie powinny być dostępne dla mieszkańców po przystępnej cenie. Gmina może w tej sytuacji powierzyć świadczenie usług w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi swojemu zakładowi budżetowemu, spółce komunalnej lub przedsiębiorcy zewnętrznemu i przyznać rekompensatę na pokrycie różnicy pomiędzy kosztami świadczenia powierzonych usług a przychodami. Rekompensata może pokrywać także tzw. rozsądny zysk stanowiący wynagrodzenie za zaangażowanie własnego kapitału.

Rekompensata nie musi pochodzić ze środków gminy. W przypadku działania 2.1 POIiŚ najważniejszym składnikiem rekompensaty jest dotacja ze środków UE. Innymi składnikami rekompensaty mogą być np. pożyczka preferencyjna NFOŚiGW, poręczenie pożyczki przez gminę (udzielone na zasadach korzystniejszych niż rynkowe), dotacja ze środków gminy, zwolnienie z podatku od nieruchomości. Przy ocenie dopuszczalności pomocy w formie rekompensaty wszystkie te składniki należy traktować łącznie.

Beneficjenci działania 2.1 POIiŚ otrzymują prawie całą lub nawet całą rekompensatę w okresie budowy infrastruktury, a więc z góry za cały okres, w którym zobowiązani są świadczyć usługi publiczne. W przypadku osiągnięcia wyników finansowych korzystniejszych od zakładanych w prognozie, udzielona rekompensata może okazać się nadmierna. Dlatego w całym okresie świadczenia powierzonych usług konieczne jest monitorowanie, czy nie występuje nadwyżka rekompensaty, a w razie jej wystąpienia – zwrot nadwyżki. Szczegółowe omówienie zasad udzielania wsparcia w ramach POIiŚ, jako rekompensaty za świadczenie usług publicznych zawierają „Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w gospodarce odpadami”. Wytyczne te, jak również dodatkowe wyjaśnienia⁸⁷ są dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego: http://www.mrr.gov.pl/fundusze/wytyczne_mrr/obowiazujace/horyzontalne/strony/lista.asp

Pomoc w zakresie zamykania i rekultywacji składowisk odpadów komunalnych

NFOŚiGW udziela dofinansowania na gospodarkę odpadami m.in. w ramach programu priorytetowego „Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych”.

Kwalifikacja wsparcia udzielanego w ramach tego programu, jako pomocy publicznej uzależniona jest od zakresu działalności gospodarczej prowadzonej przez beneficjenta, a mówiąc ściślej od tego, czy będzie on kontynuował działalność w zakresie składowania odpadów. Jeżeli beneficjent wraz z zamknięciem składowiska zakończył na nim prowadzenie działalności gospodarczej (i nie wykorzystuje składowiska np. do produkcji energii z biogazu) i jednocześnie nie prowadzi żadnych innych składowisk, to wsparcie udzielone na rekultywację nie będzie uprzywilejowywać działalności polegającej na składowaniu odpadów. W takiej sytuacji, w ocenie NFOŚiGW, dofinansowanie zamknięcia i rekultywacji składowiska nie stanowi pomocy publicznej.

W przypadku, gdy beneficjent kontynuuje działalność w zakresie składowania odpadów na innych kwaterach lub innych składowiskach, dofinansowanie ze środków NFOŚiGW wzmocni jego pozycję konkurencyjną, jako podmiotu aktywnego na rynku składowania odpadów. Z tego powodu wsparcie takich podmiotów należy uznać za pomoc publiczną. NFOŚiGW stosuje w takich przypadkach zasady dopuszczalności pomocy *de minimis*.

⁸⁷ „Najczęściej zadawane pytania dotyczące Wytycznych w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w gospodarce odpadami” oraz „Podstawowe elementy umowy o świadczenie usług publicznych (umowy wykonawczej) w zakresie gospodarki odpadami komunalnym”.

1.2 Pomoc w zakresie gospodarki odpadami innymi niż komunalne

NFOŚiGW udziela dofinansowania gospodarki odpadami tego rodzaju w ramach programu priorytetowego „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne”. W jego ramach wyróżniono następujące działania:

- usuwanie wyrobów zawierających azbest;
- międzynarodowe przemieszczanie odpadów;
- rozwój systemów gospodarowania odpadami innymi niż komunalne, w szczególności niebezpiecznymi.

W ramach usuwania wyrobów azbestowych, Narodowy Fundusz udostępnia środki wojewódzkim funduszom ochrony środowiska i gospodarki wodnej, a dopiero te wspierają konkretne przedsięwzięcia i dokonują oceny tego wsparcia z punktu widzenia przepisów regulujących udzielanie pomocy publicznej. Celem programu jest wzrost ilości unieszkodliwionych oraz zabezpieczonych odpadów zawierających azbest. W sytuacji, gdy odbiorcą korzyści będzie przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą na rynku otwartym na konkurencję, wsparcie będzie najprawdopodobniej nosiło znamiona pomocy publicznej. Ocena dopuszczalności należy jednak do WFOŚiGW.

Część programu związana z międzynarodowym przemieszczaniem odpadów jest skierowana do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz innych organów administracji publicznej wykonujących zadania publiczne związane z kontrolą i nadzorem nad międzynarodowym przemieszczaniem odpadów. Można zatem założyć, iż podejmowane projekty nie będą związane z działalnością gospodarczą, ale z realizacją prerogatyw państwa (patrz Rozdział I. Pojęcie pomocy publicznej i przesłanki jej występowania). Pomoc publiczna w takim działaniu nie wystąpi.

Odnosnie natomiast finansowania rozwoju systemów gospodarowania odpadami innymi niż komunalne, w szczególności niebezpiecznymi, celem programu jest racjonalizacja gospodarki zasobami naturalnymi i odpadami, w tym zwiększenie udziału odpadów innych niż komunalne podlegających odzyskowi i prawidłowemu unieszkodliwianiu. W ramach programu budowane/modernizowane będą instalacje: przygotowania odpadów innych niż komunalne do procesu odzysku (w tym recyklingu); odzysku (w tym recyklingu) odpadów innych niż komunalne; termicznego przekształcania odpadów innych niż komunalne, z odzyskiem energii; czy unieszkodliwiania odpadów innych niż komunalne w procesach innych niż składowanie. Działania takie będą realizowane przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą, a zatem ewentualne wsparcie objęte będzie przepisami regulującymi udzielanie pomocy publicznej. Program przewiduje zresztą, że pomoc udzielana będzie zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska.

Pomoc w zakresie demontażu pojazdów

Zgodnie z programem priorytetowym pn. „Dofinansowanie systemu recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji” NFOŚiGW wspiera działania mające na celu stworzenie systemu umożliwiającego zwiększenie liczby samochodów wycofanych z eksploatacji, które byłyby poddane demontażowi zgodnemu z wymaganiami prawa.

Na przedmiotowe dofinansowanie składają się trzy instrumenty wsparcia, tj.:

- 1) dopłata do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, przekazywana przedsiębiorcom prowadzącym stacje demontażu i uzyskującym wymagane poziomy odzysku i recyklingu;
- 2) pożyczka na sfinansowanie działań inwestycyjnych w zakresie demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz gospodarowania odpadami powstałymi w wyniku demontażu tych pojazdów, udzielana przedsiębiorcom realizującym powyższe zadania;
- 3) dotacja w związku z zebraniem porzuconych pojazdów wycofanych z eksploatacji, udzielana gminom i powiatom, które przekazały do demontażu zebrane pojazdy.

Dopłaty do demontażu pojazdów

Zgodnie z art. 410a ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska: Narodowy Fundusz udziela dopłat do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji przedsiębiorcy prowadzącemu stację demontażu, który łącznie spełnia następujące warunki:

- a) uzyskał wymagane poziomy odzysku i recyklingu, o których mowa w art. 28 ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji;
- b) posiada decyzje wymagane w związku z prowadzeniem stacji demontażu;
- c) złożył w terminie (tj. do dnia 15 marca roku następnego) sprawozdanie, o którym mowa w art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Warto zauważyć, iż ewentualny Beneficjent nie jest zobowiązany do realizacji jakiegokolwiek przedsięwzięcia, a dopłata jest niejako nagrodą za fakt zdemontowania w poprzednim roku określonej liczby pojazdów.

Dopłata do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji udzielana jest przedsiębiorcy w rozumieniu unijnego prawa konkurencji. Stacje demontażu pojazdów prowadzą działalność gospodarczą, ponieważ z jednej strony oferują usługę demontażu, natomiast z drugiej strony oferują towary w postaci surowców wtórnych oraz części pochodzących z demontażu pojazdów.

Pomimo, iż dopłaty pochodzą z wpłat podmiotów wprowadzających samochody na rynek, które gromadzone są na wyodrębnionym rachunku Narodowego Funduszu, zważyć należy, iż nie są to opłaty dobrowolne, ale nałożone przez państwo, jak również pozostają w dyspozycji Narodowego Funduszu stanowiąc tym samym środki publiczne. Dopłata może być udzielona wyłącznie przedsiębiorcy prowadzącemu stację demontażu, który posiada wszelkie wymagane decyzje i spełnia określone warunki. Wsparcie to nie jest więc kierowane do ogółu przedsiębiorców i należy uznać, iż ma ono charakter selektywny (sektorowy).

Analizując natomiast kwestię zakłócenia konkurencji podkreślić należy, iż pomoc udzielana jest stacjom demontażu działającym na rynku sprzedaży surowców wtórnych oraz części pochodzących z demontażu pojazdów. Ponieważ rynek ten jest rynkiem otwartym na konkurencję, wsparcie wybranych przedsiębiorców na nim działających może grozić zakłóceniem konkurencji i może mieć wpływ na handel między państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

Powyższym wykazano spełnienie wszystkich przesłanek z art. 107 ust. 1 TFUE, co oznacza, iż dopłata do demontażu pojazdów będzie stanowić pomoc publiczną i aby została udzielona, musi spełniać obowiązujące przepisy prawa UE. Zacytowany wyżej przepis art. 410a ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska przewiduje, iż spełnienie warunków w nim określonych daje prawo do otrzymania dopłaty. Bez względu jednakże na postanowienia przepisów krajowych pamiętać należy, że jeżeli środek wsparcia przewidziany w przepisach prawa krajowego spełnia jednocześnie przesłanki pomocy publicznej (a jak wykazano powyżej w przypadku przedmiotowych dopłat jest to zawsze spełnione), może ono zostać udzielone, pod warunkiem, że będzie ono dopuszczalne również zgodnie z przepisami pomocy publicznej.

Do chwili obecnej nie został opracowany żaden akt prawa UE określający szczegółowe warunki dopuszczalności udzielania pomocy publicznej jako dopłaty przyznawanej w związku z recyklingiem pojazdów wycofanych z eksploatacji. Stąd też wyłączenia od zakazu udzielania pomocy w tym przypadku szukać należy w innych dostępnych przepisach prawa UE, które mogłyby znaleźć zastosowanie w przedmiotowym przypadku. W tej sytuacji, dopłatę można przyznać albo w ramach pomocy *de minimis*, albo po uprzedniej notyfikacji planowanej pomocy Komisji i uzyskaniu zgody tejże na udzielenie wsparcia. W związku z faktem, iż nie podjęta została decyzja o notyfikacji przedmiotowego środka pomocowego, dopłatę poddaje się ocenie pod kątem jej zgodności z przepisami pomocy *de minimis*. Warunki dopuszczalności tej pomocy zostały określone w rozporządzeniu Komisji nr 1998/2006 r. z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis* (Dz. Urz. UE L 379 z dnia 28.12.2006 r., str. 5) i omówione w Rozdziale IV. Pomoc publiczna zgodna z rynkiem wewnętrznym (dopuszczalna) podrozdział 3. Pomoc *de minimis*.

Można podważać możliwość stosowania przedmiotowego rozporządzenia w zakresie udzielania dopłat z uwagi na treść art. 2 rozporządzenia Komisji. Przewiduje on mianowicie, iż jeśli łączna kwota pomocy przewidziana w ramach środka przekracza wymieniony pułap (tj. 200.000 euro w ciągu trzech lat), to do pomocy tej nie stosują się przepisy niniejszego rozporządzenia, nawet w odniesieniu do części, która nie przekracza tego pułapu. W konsekwencji, jeśli wyliczona dopłata przekroczyłaby dopuszczalny limit pomocy *de minimis*, taka dopłata nie może mieć charakteru pomocy *de mini-*

mis. Interpretacja Komisji – dotycząca wprowadzenia innego rozporządzenia Komisji (WE) nr 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy *de minimis* w sektorze produkcji rolnej – ale odnosząca się do analogicznego zapisu, wyraźnie wskazuje, iż przekroczenie przedmiotowego limitu uniemożliwia po prostu udzielenie pomocy *de minimis* ze względu na jej charakter bagatelny/nieznacznego przysporzenia (co może prowadzić do zakazu udzielenia pomocy publicznej w ogóle). Natomiast zawsze możliwe jest dopuszczenie danej pomocy, jako właśnie pomocy *de minimis* po ograniczeniu kwoty pomocy do wysokości, która nie przekraczaaby określonego pułapu.⁸⁸

Działania inwestycyjne w zakresie demontażu pojazdów

Ostatni natomiast środek – pożyczka – wspierająca system umożliwiający zagospodarowanie zdemontowanych pojazdów, finansować ma działania inwestycyjne w tym zakresie. Beneficjentami programu mogą być przedsiębiorcy prowadzący stacje demontażu pojazdów, strzępiarke lub inną instalację odzysku lub recyklingu odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Ponieważ odbiorcą wsparcia jest przedsiębiorca oraz prowadzi on działalność na rynku konkurencyjnym, również na rynku unijnym (o czym była mowa w akapicie dotyczącym dopłat do demontażu pojazdów), dofinansowanie udzielane w formie pożyczki na zadania inwestycyjne w ramach programu priorytetowego stanowi pomoc publiczną.

Pożyczki udziela się w związku z realizacją konkretnej inwestycji. W związku z tym oceny z zgodności wnioskowanej pomocy z przepisami regulującymi udzielanie pomocy publicznej, dokonać można według:

- reguł pomocy regionalnej na nową inwestycję (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska),
- zasad pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędną produkcję oraz oszczędzanie surowców), bądź w sytuacji, gdy wnioskowana pomoc nie będzie spełniać warunków pomocy regionalnej lub horyzontalnej według
- zasad pomocy *de minimis* (rozporządzenie Komisji nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*).

Dofinansowanie gmin i powiatów

W zakresie dofinansowania gmin w zakresie wymienionym w pkt 3 powyżej, nie zachodzi przypadek wsparcia przedsiębiorcy w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, w konsekwencji zatem przedmiotowe przysporzenie nie będzie stanowiło pomocy publicznej i nie będzie przedmiotem dalszych rozważań.

1.3 Pomoc na rekultywację terenów zdegradowanych

W ramach programu priorytetowego pn. „Rekultywacja terenów zdegradowanych i likwidacja źródeł szczególnie negatywnego oddziaływania na środowisko” występowanie pomocy publicznej zależeć będzie przede wszystkim od rodzaju beneficjenta.

Jeśli beneficjentem będzie przedsiębiorstwo, należy uznać, że dofinansowanie z zasady będzie je uprzywilejowywać w zakresie prowadzonej przez nie działalności gospodarczej i w sytuacji, gdy działa ono w sektorze, gdzie występuje konkurencja i handel pomiędzy państwami członkowskimi UE, będzie stanowiło pomoc publiczną.

Jeżeli wnioskodawcą i zarazem właścicielem rekultywowanego terenu (lub posiadaczem odpadów niebezpiecznych) jest jednostka samorządu terytorialnego i nie będzie wykorzystywał terenu, na którym realizowane jest przedsięwzięcie, do prowadzenia działalności gospodarczej, wsparcie działań rekultywacyjnych (lub usunięcia odpadów) nie będzie kwalifikować się jako pomoc publiczna.

⁸⁸ Pismo Komisji Europejskiej z dnia 29.08.2008 AGR 20883 (nr pisma: M.2/awo D(2008)25357).

W przypadku natomiast, gdy gmina wnioskuje o wsparcie, które zamierza przeznaczyć na pokrycie kosztów rekultywacji terenu należącego do przedsiębiorstwa (lub usunięcia odpadów przedsiębiorstwa), należy uznać, że ostatecznym odbiorcą korzyści wynikających z dofinansowania będzie to przedsiębiorstwo, a gmina jedynie pośredniczy w ich przekazywaniu. Zasady dotyczące pomocy publicznej powinny być wtedy stosowane w odniesieniu do przedsiębiorstwa, ponieważ to ono jest beneficjentem pomocy. Mamy wówczas do czynienia z tzw. pomocą pośrednią i obowiązki związane z udzielaniem pomocy publicznej, w tym w szczególności ocena jej dopuszczalności, spoczywają na gminie.

W przypadku gdy dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, stosowane mogą być zasady pomocy *de minimis* określone w rozporządzeniu Komisji nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis* albo w rozporządzeniu Komisji 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy *de minimis* w sektorze produkcji rolnej – w zależności od sektora, w którym działa beneficjent pomocy. Można też wyobrazić sobie sytuację, w której przedsiębiorstwo występuje do NFOŚiGW o dofinansowanie kosztów rekultywacji, stanowiącej – przynajmniej w pewnym stopniu – element przygotowania terenu do realizacji nowej inwestycji z zakresu ochrony środowiska. Wówczas możliwe jest dofinansowanie takiej rekultywacji na warunkach określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska.

NFOŚiGW może także udzielać pomocy na rekultywację terenów zdegradowanych ze środków UE, w ramach działania 2.2 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (Przywracanie terenom zdegradowanym wartości przyrodniczych i ochrona brzegów morskich). Jeśli jednak dofinansowanie udzielane w ramach tego działania byłoby pomocą publiczną, wymagana jest notyfikacja Komisji Europejskiej.

2. Pomoc dla przedsięwzięć w komunalnym sektorze wodno-ściekowym

Sieć wodociągowo-kanalizacyjna należy do infrastruktury, której budowa i utrzymanie jest wysoce kapitałochłonne. Transport wody na duże odległości jest nieracjonalny ekonomicznie (gros kosztów prowadzenia omawianej działalności generowana jest na sieci) i nieuzasadniony z punktu widzenia jakościowego (jakość wody obniża się w miarę zwiększenia odległości na jaką jest transportowana, w dużej mierze jest to spowodowane jakością sieci wodociągowej). Na zapewnienie jakości dystrybuowanej wody (która to jakość jest zasadnicza z punktu widzenia zdrowia odbiorców) negatywny wpływ mogłoby mieć również stosowanie w tym sektorze zasady dostępu trzeciej strony do sieci (TPA – ang. Third Party Access).

W efekcie przyjmuje się, że dostarczanie wody, ale również odprowadzanie ścieków, które zasadniczo realizowane jest jednocześnie z dostarczaniem wody, to domena monopolu naturalnych.⁸⁹ Pojęcie „monopol naturalny” nie jest zdefiniowane ani w prawie Unii Europejskiej ani w prawie polskim. Z tego powodu należy odwołać się do określenia ekonomicznego. Monopol naturalny polega na tym, że źródłem wyłączności na działalność danego podmiotu w danym zakresie są warunki prowadzenia racjonalnej działalności gospodarczej, sprawiające, że jest ona wyłącznością jednego podmiotu (przedsiębiorcy), gdyż działalność innego podmiotu gospodarczego na tzw. rynku relewantnym jest wyłączona w świetle przyjętych kryteriów wyznaczających racjonalność działalności gospodarczej.⁹⁰ W pewnym uproszeniu można stwierdzić, że monopol naturalny to taka sytuacja na określonym rynku, gdy produkcja lub świadczenie usług przez jednego przedsiębiorcę jest bardziej efektywne (dla społeczeństwa) niż prowadzenie tej działalności przez dwie lub więcej firm. Przyjmuje się, że przedsiębiorstwo prowadzące działalność w zakresie dostarczania wody lub odprowadzania ścieków prowadzi działalność w warunkach monopolu naturalnego. Taka działalność charakteryzuje się ponadto tym, że **wyraźny jest brak substytutu wody, jako produktu oraz brak usługi substytucyjnej w stosunku**

⁸⁹ Takie stanowisko zajmuje np. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w piśmie z dnia 8 września 2010 r. Zob. także A. Gee, Competition and the Water Sector, „Competition Policy Newsletter” 2004, nr 2, str. 38.

⁹⁰ K. Strzyczkowski, Monopol państwowy. Zagadnienia ustrojowe, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 3/2003, str. 2.

do usługi oczyszczania ścieków. Zasadniczo, sektor ten podlega władzy publicznej (gminnej) i jest realizowane w ramach zadania własnego tej władzy.

Można więc przyjąć, iż w przypadku dofinansowania działalności w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków (nawet jeśli dofinansowanie będzie pochodziło ze środków publicznych) nie ma możliwości zakłócenia konkurencji. Należy jednak uprzednio dokonać szczegółowej analizy działalności i zasięgu oddziaływania danego operatora i innych ewentualnych podmiotów działających na pobliskich rynkach lokalnych w celu upewnienia się, że ich aktywność ogranicza się do ściśle wyznaczonych obszarów (nie pokrywających się). Jeżeli powyższe zostanie wykazane, wówczas wsparcie to nie będzie mieć wpływu na konkurencję i na wymianę handlową pomiędzy Państwami Członkowskimi, nie będzie w konsekwencji stanowić pomocy publicznej.

Jeżeli natomiast podmiot prowadzący działalność wodno-ściekową (dostarczanie wody oraz odbieranie i oczyszczanie ścieków) prowadzi jednocześnie działalność na innym/dodatkovym rynku – poddanym już zasadom konkurencji, na którym oferuje produkty lub usługi, wówczas nie można wykluczyć, iż przekazanie wsparcia na działalność objętą monopolem nie wpłynie na działalność konkurencyjną. Konieczne jest zatem zbadanie, czy wykluczone jest subsydiowanie krzyżowe pomiędzy obiema działalnościami (poprzez prowadzenie ewidencji kosztów i przychodów dla każdej działalności odrębnie, patrz więcej Rozdział I. Pojęcie pomocy publicznej i przesłanki jej występowania 1. Wsparcie dla przedsiębiorstwa). W przypadku braku takiego zabezpieczenia, nie jest możliwe zapewnienie, iż środki wzmacniające pozycję przedsiębiorcy na rynku wodno-ściekowym (monopol naturalny) nie będą w żaden sposób oddziaływać na pozycję przedsiębiorcy na rynku, na którym występuje konkurencja. Przykładowo produktem ubocznym, w ramach prowadzonej przez przedsiębiorstwo z sektora wodno-kanalizacyjnego działalności, są osady ściekowe. W przypadku, gdy przedsiębiorca zdecyduje się na wybudowanie instalacji do produkcji energii z biogazu pochodzącego z fermentacji osadów, a następnie sprzedawałby tę energię do sieci, wówczas uznać by należało, iż prowadzi działalność nie tylko na rynku wodno-ściekowym, ale również na rynku sprzedaży energii, który jest otwarty na konkurencję.

Reasumując, w zasadniczej większości projektów finansowanych w ramach gospodarki wodno-ściekowej, ze względu na brak konkurencji na tym rynku, nie będzie również podstaw do badania wsparcia z punktu widzenia jego zgodności z przepisami o pomocy publicznej. Konieczność stosowania tych przepisów pojawić się może w szczególnych przypadkach, w tym w sytuacji, gdy beneficjent pomocy będzie dodatkowo prowadził działalność spoza sektora wodno-ściekowego. Jakże dokładnie przepisy zostaną wówczas zastosowane dla oceny dopuszczalności pomocy będzie już zależało od charakteru podejmowanych działań.

NFOŚiGW udziela wsparcia na przedsięwzięcia w sektorze wodno-ściekowym zarówno ze środków unijnych jak również z własnych środków.

Dysponując środkami UE, przekazuje je, w ramach działania 1.1 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, na wspieranie budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowy i modernizacji systemów kanalizacji zbiorczej w aglomeracjach.

W ramach własnych środków Fundusz finansuje przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w ramach programów priorytetowych:

- Współfinansowanie I osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – gospodarka wodno-ściekowa. (wspieranie tych samych inwestycji, o których mowa w PO IiŚ);
- Gospodarka ściekowa w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

3. Pomoc na przedsięwzięcia w zakresie budowni hydrotechnicznych

Budownia hydrotechniczna została zdefiniowana, choć pod inną nazwą – urządzenia wodnego, w ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 145). Będą to zatem urządzenia służące kształtowaniu zasobów wodnych oraz korzystaniu z nich. Katalog przykładowych budowli obejmuje między innymi: budowle piętrzące, upustowe, przeciwpowodziowe i regulacyjne, zbiorniki, obiekty zbiorników i stopni wodnych, jak również obiekty służące do ujmowania wód powierzchniowych oraz podziemnych, czy obiekty energetyki wodnej. Zasadniczym celem zarządzających budow-

lami hydrotechnicznymi jest zapewnienie właściwego gospodarowania zasobami wodnymi i ochrona przed suszą i powodzią (retencja i piętrzenie wody).

NFOŚiGW ze środków krajowych finansuje przedsięwzięcia związane z obiektami hydrotechnicznymi. Dofinansowanie skierowane jest przede wszystkim na podwyższenie poziomu bezpieczeństwa budowli hydrotechnicznych, których istnienie warunkuje właściwą ochronę przed powodzią i suszą. Beneficjentem pomocy w omawianym zakresie są zasadniczo regionalne zarządy gospodarki wodnej (RZGW). Główną rolą RZGW jest zarządzanie wodami na obszarze nadzorowanych zlewni. W tym, w ramach gospodarowania mieniem Skarbu Państwa, podmioty te realizują zadania związane z utrzymaniem wód lub urządzeń wodnych i pełnią funkcję inwestora w zakresie gospodarki wodnej – w imieniu Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Zasadniczo więc działania regionalnego zarządu uznać można za działania władzy publicznej w wykonywaniu swoich kompetencji, nie mających charakteru gospodarczego. Dodatkowo, infrastruktura, która jest budowana dla realizacji powyższych zadań, służy ogółowi społeczeństwa.

Dofinansowanie przez NFOŚiGW budowli hydrotechnicznych służy zatem zwiększeniu ochrony przeciwpowodziowej, ochronie środowiska naturalnego (poprzez przywrócenie poziomów wód gruntowych na przyległych terenach), czy zapewnieniu ogólnodostępnej infrastruktury transportowej (poprzez utrzymanie i rozwój żeglugi śródlądowej), a w konsekwencji wypełnianiu prerogatyw państwa. Wspieranie tego typu projektów nie prowadzi zatem do dofinansowania działalności gospodarczej, nie będzie więc związane z udzieleniem pomocy publicznej.

W wielu przypadkach natomiast, przy okazji realizacji prerogatywy państwa we wskazanym powyżej zakresie, RZGW tworzy również warunki dla energetycznego wykorzystania wód, którymi zarządza, w związku z czym buduje hydroelektrownie. W efekcie wchodzi na rynek produkcji energii elektrycznej, którą sprzedaje spółkom energetycznym. Działalność polegająca na produkcji i sprzedaży prądu elektrycznego jest działalnością gospodarczą w rozumieniu unijnego prawa konkurencji, a podmioty, które ją prowadzą, należy uznać za przedsiębiorców w rozumieniu tegoż prawa. Produkcja i sprzedaż energii elektrycznej prowadzona jest na rynku otwartym na konkurencję, dofinansowanie infrastruktury służącej powyższej działalności udzielane RZGW należy zatem traktować jako pomoc publiczną. W sytuacji, gdy możliwe jest rozróżnienie wsparcia infrastruktury na elementy – oddzielnie elektrownia i oddzielnie pozostała część służąca stricte wypełnianiu zadań państwa, jako pomoc potraktować można byłoby wyłącznie część związaną z działalnością gospodarczą.

RZGW jest państwową jednostką budżetową, finansowanym z budżetu państwa organem administracji niespolonej wykonującym zadanie państwa z zakresu gospodarki wodnej w imieniu Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Podmiot ten dysponuje środkami publicznymi i składnikami majątkowymi, których właścicielem jest Skarb Państwa. Pojawić się może zatem pytanie, czy można w tej sytuacji mówić o pomocy publicznej, skierowanej wszak do przedsiębiorców działających na rynku typowo komercyjnym. Zwrócić należy jednak uwagę, iż prawo unijne zasadniczo nie dopuszcza do dyskryminacji podmiotów prywatnych wobec publicznych, jeśli oba prowadzą analogiczną działalność gospodarczą i ze sobą konkurują. W omawianej sytuacji nie powinien mieć zatem znaczenia fakt, iż wsparcie ze środków NFOŚiGW otrzymuje jednostka, której powierzono realizację zadań państwa w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi, jeśli w ramach tej działalności wkracza na rynek objęty zasadami konkurencji.

NFOŚiGW finansuje budowle hydrotechniczne w ramach programu priorytetowego „Budowa, przebudowa i odbudowa obiektów hydrotechnicznych” – zgodnie z warunkami określonymi w:

- 1) rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska – pomoc regionalna na nową inwestycję;
- 2) rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami związanymi z odnawialnymi źródłami energii – pomoc horyzontalna na budowę lub przebudowę infrastruktury związanej z odnawialnymi źródłami energii.

Rozważyć można byłoby również ocenę przedmiotowej pomocy jako rekompensaty udzielanej w związku z realizacją zadań publicznych, wydaje się natomiast zasadne (wobec stopnia skompliko-

wania reguł dopuszczalności takiej pomocy) przeprowadzenie w takim przypadku uprzedniej notyfikacji dofinansowania Komisji Europejskiej i uzyskania jej akceptacji w tym zakresie.

Warto w tym miejscu także podkreślić, choć dotyczyć to może również innych dziedzin identyfikowanych z realizacją obowiązków państwa, że zadania pojawiające się niejako przy okazji wypełniania typowych funkcji publicznych, mogą nie być przejmowane bezpośrednio przez państwo czy jego organy, ale zlecone zostać mogą podmiotom zewnętrznym. Tak również operatorem hydroelektrowni może zostać podmiot zewnętrzny, zarówno publiczny, jak i prywatny. Zlecenie zarządzania infrastrukturą musi odbyć się zgodnie z procedurami zapewniającymi równe warunki konkurencji.

Jeśli udzielane wsparcie jest uwzględnione przy powierzaniu podmiotowi zewnętrznemu zadania zgodnie z właściwymi procedurami gwarantującymi równe prawa dla wszystkich ubiegających się o kontrakt, nie będzie wówczas powodu, by doszukiwać się elementów pomocy publicznej.

4. Pomoc na przedsięwzięcia w energetyce

4.1 Wytwarzanie energii elektrycznej, ciepłej lub chłodu

Z punktu widzenia udzielanej przez NFOŚiGW pomocy publicznej na ochronę środowiska związanej z wytwarzaniem energii, możemy wyróżnić:

1. inwestycje służące zmniejszeniu uciążliwości dla środowiska konwencjonalnej instalacji wytwarzania energii elektrycznej, ciepłej lub chłodu,
2. inwestycje w wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej w wysokosprawnej kogeneracji oraz
3. inwestycje w odnawialne źródła energii.

Wsparcie udzielone przedsiębiorstwom przez Narodowy Fundusz, na preferencyjnych warunkach, na realizację inwestycji tego rodzaju, będzie zasadniczo stanowiło pomoc publiczną. Na potwierdzenie powyższego można przywołać decyzje Komisji Europejskiej w sprawie programów pomocowych stosowanych przez Narodowy Fundusz, w których jednoznacznie zostało stwierdzone, że przedsiębiorstwa podejmujące inwestycje tego rodzaju prowadzą działalność na rynkach, na których panuje bezpośrednia konkurencja w UE. Preferencyjne, selektywne wsparcie publiczne wzmocni pozycję tych przedsiębiorstw w stosunku do ich konkurentów w UE, a zatem należy uznać, że będzie ono miało potencjalny wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi.⁹¹ Dla oceny występowania pomocy bez znaczenia pozostaje przykładowo fakt, że działalność z zakresu produkcji energii ciepłej prowadzona jest jedynie na potrzeby rynku lokalnego czy też, że przedsiębiorstwa energetyczne zobowiązane są z urzędu do zakupu energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych. Nośnikiem energii ciepłej mogą być różnego rodzaju surowce substytucyjne (jak węgiel, ropa, gaz), które same w sobie są przedmiotem wymiany handlowej w UE. W UE istnieje też silna konkurencja na rynku energii elektrycznej, która może być wytwarzana z różnych źródeł – zarówno konwencjonalnych jak i odnawialnych (powstawanie nowych źródeł energii odnawialnej będzie mieć więc wpływ na działalność prowadzoną na źródłach konwencjonalnych). W konsekwencji, należy uznać, że zarówno w ramach wytwarzania energii elektrycznej, jak i w ramach wytwarzania energii ciepłej i chłodu występuje konkurencja na rynku UE i nie można wykluczyć, że preferencyjne wsparcie udzielone przez NFOŚiGW podmiotom prowadzącym działalność tego rodzaju nie wpłynie na funkcjonowanie tego danego rynku (tj. także na warunki wymiany handlowej pomiędzy państwami członkowskimi UE na tym rynku).

Pomoc publiczna we wskazanym zakresie może być udzielana w ramach pomocy regionalnej, pomocy horyzontalnej na ochronę środowiska lub jako pomoc *de minimis*. Inwestycje związane z wytwarzaniem energii mogą być wspierane przez NFOŚiGW w ramach:

- Programu priorytetowego – Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i obiektów wysokosprawnej kogeneracji, Część 1)

⁹¹ Decyzja Komisji, Pomoc państwa N 6/2007 – Pomoc horyzontalna na inwestycje związane z odnawialnymi źródłami energii, pkt 24; Decyzja Komisji, Pomoc państwa N 10/2007 – Horyzontalna pomoc na inwestycje służące redukcji emisji ze źródeł spalania paliw, pkt 19;

Wsparcie może zostać udzielane jako pomoc regionalna na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska. Jednakże koszty prac przygotowawczych finansowane są w ramach pomocy *de minimis*, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Komisji 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*.

- Programu priorytetowego – System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme), Część 2) Biogazownie rolnicze

Wsparcie może zostać udzielane jako pomoc regionalna, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska. Jednakże koszty prac przygotowawczych (m.in. koncepcji technicznych, studium wykonalności, raportu o oddziaływaniu na środowisko) finansowane są w ramach pomocy *de minimis*, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Komisji 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*.

- Programu priorytetowego – System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme), Część 3) Elektrociepłownie i ciepłownie na biomasę

Wsparcie może zostać udzielane jako pomoc regionalna na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska. Jednakże koszty prac przygotowawczych (m.in. koncepcji technicznych, studium wykonalności, raportu o oddziaływaniu na środowisko), ponoszonych w ramach przedstawianych inwestycji, finansowane są w ramach pomocy *de minimis*, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Komisji 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*.

- Działania 4.3 POLiŚ (Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT), gdy dotyczy to przedsięwzięć związanych z wytwarzaniem energii) Wsparcie może zostać udzielane jako pomoc regionalna, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska lub jako pomoc horyzontalna, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędna produkcję oraz oszczędzanie surowców.

- Działania 4.5 POLiŚ (Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie ochrony powietrza)

Wsparcie może zostać udzielane jako pomoc regionalna, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska, lub jako pomoc horyzontalna, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi redukcji emisji ze źródeł spalania paliw.

- Działania 9.1 POLiŚ

Wsparcie może być udzielane, jako pomoc regionalna lub horyzontalna, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 stycznia 2009 r. w sprawie udzielania pomocy publicznej na inwestycje w zakresie budowy lub przebudowy jednostek wysokosprawnej wytwarzania energii.

Jeśli chodzi o program priorytetowy – Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i obiektów wysokosprawnej kogeneracji, to należy wyjaśnić jeszcze co następuje.

Część 2 Programu priorytetowego wdrażana jest przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które mogą starać się o pożyczkę ze środków Narodowego Funduszu w celu dalszego przeznaczenia jej na finansowanie przedsięwzięć z zakresu energetyki. Fundusze we własnym zakresie przeprowadzają wówczas nabór i ocenę składanych wniosków o dofinansowanie oraz zawierają z beneficjentami umowy o dofinansowanie. Wojewódzkie fundusze pełnią zatem obowiązki podmiotów udzielających pomocy publicznej.

Z kolei część 3 Programu priorytetowego obejmuje dopłaty na częściową spłatę kapitału kredytów bankowych skierowanych na zakup i montaż kolektorów słonecznych do ogrzewania wody użytkowej w budynkach. Wdrażana jest ona przez banki, które zawarły wcześniej z Narodowym Funduszem umowę o współpracy. Dopłaty nie stanowią pomocy publicznej, gdyż ich beneficjentami mogą być tylko osoby fizyczne lub wspólnoty mieszkaniowe, zaś efekty realizowanych przedsięwzięć nie mogą być wykorzystywane w działalności gospodarczej.

4.2 Dystrybucja energii elektrycznej lub ciepłej

Również wsparcie NFOŚiGW na inwestycje w budowę, przebudowę lub rozbudowę sieci do przesyłu energii elektrycznej lub ciepłej stanowi pomoc publiczną. Takie stanowisko wyraziła Komisja Europejska m.in. w dwóch decyzjach wydanych w sprawach polskich dotyczących środka pomocowego N 54/2009 – Modernizacja sieci dystrybucji ciepła oraz N 56/2009 – Pomoc na modernizację i wymianę sieci dystrybucji energii elektrycznej w Polsce. Wskazała w nich, że rynek dystrybucji energii jest z definicji ograniczony lokalizacją sieci, w związku z czym jest on z natury lokalny, a działalność prowadzona jest w warunkach zbliżonych do monopolu naturalnego. Powyższe mogłoby sugerować, że preferencyjne i selektywne wsparcie publiczne udzielane na inwestycje tego rodzaju nie spełnia przesłanek występowania pomocy publicznej dotyczących konkurencji i wymiany handlowej. Mimo to Komisja uznała planowane wsparcie za grożące zakłóceniem konkurencji oraz mające potencjalny wpływ na handel między państwami członkowskimi UE, gdyż, m.in.:

- (a) w przypadku przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo (wytwarzających i dostarczających energię oraz prowadzących inną działalność produkcyjną) potencjalna korzyść płynąca z inwestycji w modernizację sieci energetycznych może przenieść się z działalności dystrybucyjnej takich przedsiębiorstw na działalność produkcyjną i zakłócić konkurencję na rynkach, na których te przedsiębiorstwa prowadzą działalność;
- (b) beneficjenci mogą należeć do grup prowadzących działalność handlową w innych państwach członkowskich, w związku z czym wsparcie może wzmocnić pozycję finansową przedsiębiorstw prowadzących działalność w innych państwach członkowskich i zakłócić wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi UE.

Pomoc na inwestycje ochrony środowiska w sieci dystrybucji energii może być udzielana przez NFOŚiGW jako pomoc regionalna lub pomoc *de minimis*. Pomoc horyzontalna na ochronę środowiska ma ograniczone zastosowanie. Zgodnie bowiem z obecnie obowiązującą interpretacją postanowień Wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska, Wytyczne nie mają zastosowania do inwestycji w sieci przesyłu energii. Oznacza to, że pomoc o takim przeznaczeniu oceniana jest przez Komisję Europejską bezpośrednio na podstawie art. 107 ust 3 TFUE (bezpośrednio na Traktacie). Tym samym żadnego z rozporządzeń Ministra Środowiska w sprawie pomocy horyzontalnej, jako że oparte są one właśnie na postanowieniach Wytycznych wspólnotowych, nie stosuje się do inwestycji tego rodzaju.

Inwestycje związane z przesyłem energii mogą być wspierane przez NFOŚiGW w ramach:

- Programu priorytetowego – System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme), Część 4) Budowa i przebudowa sieci elektroenergetycznych w celu podłączenia odnawialnych źródeł energii wiatrowej.
Wsparcie może zostać udzielane jako pomoc regionalna, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska.
- Działania 9.2 PO IiŚ (Efektywna dystrybucja energii)
Wsparcie może zostać udzielane jako pomoc horyzontalna na ochronę środowiska, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 16 kwietnia 2010 r. w sprawie udzielania pomocy publicznej na inwestycje w zakresie budowy lub przebudowy sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej albo sieci ciepłowniczej. Rozporządzenie zostało opracowane na podstawie wcześniej wspomnianych decyzji KE w sprawach N 54/2009 i N 56/2009. Ponieważ warunki udzielania pomocy zgodnie z przepisami tego rozporządzenia nie były wcześniej opisane w niniejszym podręczniku, w tym miejscu należy wyjaśnić, że pomoc może zostać udzielona na

inwestycje przynoszące co najmniej 30% ograniczenie strat energii. Wielkość udzielanej pomocy obliczana jest w oparciu o metodę luki w finansowaniu a wielkość pomocy nie może przekroczyć 85% luki.

5. Pomoc na przedsięwzięcia w zakresie geologii

NFOŚiGW udziela wsparcia na badania geologiczne w ramach programów priorytetowych:

- poznanie budowy geologicznej kraju oraz gospodarka zasobami złóż kopalin i wód podziemnych;
- energetyczne wykorzystanie zasobów geotermalnych.

W zakresie geologii przedsięwzięcia badawcze dofinansowywane przez NFOŚiGW można podzielić na dwie grupy: (1) badania prowadzone w celu systematycznego gromadzenia informacji o budowie geologicznej kraju; (2) badania związane z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż geologicznych, które będą służyły określonemu podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą.

W pierwszym przypadku można wykluczyć występowanie pomocy publicznej, ponieważ efekty przedsięwzięć służą zaspokojeniu potrzeb państwa w zakresie rozpoznania budowy geologicznej i zasobów złóż podziemnych (państwo nie działa w tym zakresie na rynku). Beneficjentem przedmiotowego wsparcia nie będzie więc przedsiębiorca. W drugim przypadku, jeżeli badania będą wykorzystywane przez jakiegokolwiek przedsiębiorstwo do prowadzenia działalności gospodarczej na preferencyjnych warunkach (np. z wykorzystaniem wyników prac badawczych i naukowych oraz informacji o stanie środowiska, które nie są publicznie dostępne), to dojdzie do selektywnego uprzywilejowania przedsiębiorstwa, a więc dofinansowanie takich badań będzie trzeba uznać za pomoc publiczną. Typowym przykładem takiej pomocy jest wspieranie badań związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych, które docelowo będą wykorzystywane do celów energetycznych. NFOŚiGW udziela dofinansowania w tym zakresie w ramach rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia związane z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych.

Pomoc publiczna na badania geologiczne, zarówno dotyczące wód termalnych, jak i innych złóż (z wyjątkiem węgla kamiennego), może być również udzielana na zasadach określonych w rozporządzeniu Komisji nr 1998/2006 r. z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*.

6. Pomoc na przedsięwzięcia w zakresie termomodernizacji budynków

Termomodernizacja budynków wspierana jest ze środków unijnych w ramach działania 9.3 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko pn. „Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej” oraz ze środków krajowych w ramach programów priorytetowych: „Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej” i „Efektywne wykorzystanie energii”.

Kwalifikacja prawna dofinansowania termomodernizacji z punktu widzenia pomocy publicznej zależy w głównej mierze od tego, czy określony budynek (lub część budynku) wykorzystywany jest do prowadzenia działalności gospodarczej. Jeśli tak, to dofinansowanie powoduje selektywne uprzywilejowanie przedsiębiorstwa i stanowi pomoc publiczną, chyba że można wykazać, że działalność ta prowadzona jest na rynku ściśle lokalnym⁹². Jeśli zaś budynek nie jest wykorzystywany do prowadzenia działalności gospodarczej to dofinansowanie ze środków publicznych nie będzie pomocą publiczną. Zasady udzielania wsparcia w ramach działania 9.3 POIiŚ „Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej” wykluczają pomoc publiczną. Zgodnie z opisem tego działania wydatki dotyczące po-

⁹² Możliwość wykluczenia wpływu na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi UE w przypadku działalności na rynku lokalnym omówiono w Rozdziale I. Pojęcie pomocy publicznej i przesłanki jej występowania podrozdział 5. Zakłócenie lub zagrożenie zakłóceniem konkurencji oraz wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

wierzchni przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej lub na cele mieszkaniowe pomniejszają wysokość wydatków kwalifikowanych. Jeśli więc działalność gospodarcza będzie prowadzona na 5% powierzchni budynku, to wydatki kwalifikowane muszą zostać zmniejszone o 5%. Wprowadzono również dodatkowe ograniczenie, zgodnie z którym, gdy ponad 15% powierzchni budynku służy działalności gospodarczej lub celom mieszkaniowym, projekt taki nie kwalifikuje się do wsparcia.

Podobnie wykluczona jest pomoc publiczna w programie priorytetowym „Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej”. W programie tym wprowadzono pojęcie „działalności gospodarczej konkurencyjnej” tj. takiej, która spełnia łącznie poniższe kryteria:

- 1) polega na sprzedaży dóbr lub usług;
 - 2) prowadzona jest na rynku otwartym na konkurencję;
 - 3) dofinansowanie tej działalności wpływa na handel między państwami członkowskimi Unii Europejskiej.
- Wydatki dotyczące powierzchni, na której prowadzona jest działalność gospodarcza konkurencyjna pomniejszają wartość kosztów kwalifikowanych proporcjonalnie do udziału procentowego powierzchni, na której jest ona prowadzona. Dodatkowo, jeżeli działalność taka jest prowadzona na powierzchni przekraczającej 50% powierzchni danego obiektu, obiekt nie może być przedmiotem wniosku o dofinansowanie w ramach programu „Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej”. Z kolei, gdy ta sama powierzchnia jest wykorzystywana zarówno na działalność gospodarczą konkurencyjną, jak i na inną działalność, przy obliczaniu udziału powierzchni wykorzystywanej na działalność gospodarczą konkurencyjną uwzględnia się czas, w jakim służy ona tej działalności. Jeżeli natomiast ta sama powierzchnia jest wykorzystywana na oba rodzaje działalności w tym samym czasie, możliwe jest ustalenie wydatków niekwalifikowanych na podstawie udziału przychodów podmiotu z działalności gospodarczej konkurencyjnej w przychodach całkowitych. Tak sformułowane dla programu warunki umożliwiają niestosowanie przepisów pomocowych w jego ramach.

W programie priorytetowym „Efektywne wykorzystanie energii” pomoc publiczna występuje, ponieważ jest on skierowany do przedsiębiorstw. Pomoc na termomodernizację może być udzielana zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędna produkcję oraz oszczędzanie surowców.

Termomodernizacja w przypadku spółdzielni mieszkaniowych

Szczególny przypadek stanowi dofinansowanie (np. w formie przeznaczenia środków pochodzących z umorzenia pożyczki) przedsięwzięć termomodernizacyjnych realizowanych przez spółdzielnie mieszkaniowe. Zasadniczą działalnością spółdzielni mieszkaniowych jest budowa, wynajem i sprzedaż mieszkań oraz zarządzanie nieruchomościami. Jest to działalność gospodarcza, prowadzona na rynku otwartym na konkurencję, więc wsparcie udzielone spółdzielni może wpływać na wymianę handlową na rynku wewnętrznym. Stąd, co do zasady, dofinansowanie ze środków NFOŚiGW na przedsięwzięcia w zakresie termomodernizacji udzielone dla spółdzielni mieszkaniowych stanowi pomoc publiczną. Jednak przy łącznym spełnieniu warunków, które służą takiemu zdefiniowaniu projektu, aby korzyść ze wsparcia odnieśli jedynie właściciele wyodrębnionych lokali mieszkalnych a nie spółdzielnia mieszkaniowa, pomoc publiczną można wyeliminować. Są to następujące warunki:

- (1) W kosztach kwalifikowanych do objęcia dofinansowaniem uwzględnia się jedynie koszty związane z termomodernizacją lokali należących do osób fizycznych z tytułu spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu lub prawa odrębnej własności lokalu. W kosztach tych uwzględnia się także koszty termomodernizacji części wspólnych budynków, proporcjonalnie do udziału w powierzchni lokali mieszkalnych należących do osób fizycznych. Koszty kwalifikowane do objęcia dofinansowaniem nie obejmują kosztów związanych z termomodernizacją lokali należących do spółdzielni, w tym wynajmowanych przez spółdzielnię oraz zajmowanych przez osoby fizyczne z tytułu spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu.
- (2) W celu wykluczenia wsparcia podmiotów prowadzących w lokalach spółdzielni działalność gospodarczą, koszty kwalifikowane do objęcia dofinansowaniem pomniejsza się proporcjonalnie do udziału procentowego powierzchni wykorzystywanej do działalności gospodarczej w każdym z budynków w całkowitej powierzchni każdego z budynków podlegających termomodernizacji. Czyli, dla przykładu, jeżeli działalność gospodarcza prowadzona jest w lokalach stanowiących łącznie 15% powierzchni budynku, to koszty kwalifikowane do objęcia dofinansowaniem pomniejsza się o 15%.

(3) Spółdzielnia mieszkaniowa prowadzi – stosownie do art. 4 ust. 4(1) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (t.jedn. Dz. U. z 2003, Nr 119, poz. 1116, z późn. zm.) – odrębnie dla każdej nieruchomości ewidencję oraz rozliczenie przychodów i kosztów związanych z eksploatacją i utrzymaniem lokali oraz ewidencję wpływów i wydatków funduszu remontowego. Spółdzielnia mieszkaniowa ma ponadto obowiązek złożenia oświadczenia o wyodrębnieniu ewidencji wpływów i wydatków funduszu remontowego na poszczególne budynki przewidziane dofinansowaniem do termomodernizacji. Wymaganie to służy uniknięciu pośredniego wspierania działalności gospodarczej spółdzielni mieszkaniowej (np. budowy nowych budynków czy bieżącego zarządzania nieruchomościami).

W przypadku, gdy dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu termomodernizacji realizowanych przez spółdzielnie stanowi pomoc publiczną, NFOŚiGW udziela tej pomocy na warunkach określonych w:

- Rozporządzeniu Komisji nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*;
- Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędną produkcję oraz oszczędzanie surowców.

7. Pomoc na efektywne wykorzystanie energii

Program priorytetowy „Efektywne wykorzystanie energii” skierowany jest do przedsiębiorstw. Przyjmując, że beneficjenci działają na rynku otwartym na konkurencję, na którym występuje handel między państwami członkowskimi UE, należy uznać, że wsparcie stanowi pomoc publiczną.

Program składa się z dwóch części:

(1) Dofinansowanie audytów energetycznych i elektroenergetycznych.

(2) Dofinansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych.

Dofinansowanie audytów udzielane jest jako pomoc *de minimis*, na zasadach określonych w rozporządzeniu Komisji nr 1998/2006 r. z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*.

Przedsięwzięcia inwestycyjne, których celem jest wzrost efektywności energetycznej przedsiębiorstw mogą być objęte przede wszystkim pomocą horyzontalną w ramach rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędną produkcję oraz oszczędzanie surowców. W przypadku, gdy rozważane przedsięwzięcie spełnia warunki uznania go za inwestycję nową⁹³, możliwe jest udzielenie pomocy regionalnej, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska. Dofinansowanie przewidzianych w programie priorytetowym odnawialnych źródeł energii może być także udzielone w ramach Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami związanymi z odnawialnymi źródłami energii.

8. Pomoc dla sektora węglowego

Należy w tym miejscu wskazać, że pod pojęciem sektora węglowego należy tu rozumieć sektor węgla kamiennego.

W odniesieniu do przepisów unijnych regulujących udzielanie pomocy dedykowanej przedsiębiorcom prowadzącym działalność w sektorze węgla kamiennego, od dnia 1 stycznia 2011 r. obowiązuje

⁹³ Definicja inwestycji nowej (początkowej) została omówiona w Rozdziale IV. Pomoc publiczna zgodna z rynkiem wewnętrznym (dopuszczalna) podrozdział 1.2 Nowa inwestycja.

decyzja Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla.⁹⁴

W ramach przedmiotowej decyzji możliwa jest akceptacja przez Komisję pomocy na pokrycie kosztów powstających lub powstałych w związku z zamykaniem kopalń, które nie są związane z bieżącą produkcją. Do kategorii kosztów, jakie mogą być objęte pomocą, należą wyłącznie koszty wynikające z zamknięcia, określone w załączniku do decyzji Rady. Przykładowo można wskazać tu na: dodatkowe podziemne prace zabezpieczające, szkody górnicze, koszty rekultywacji powierzchni ziemi.

Do czasu wydania rozporządzenia (programu pomocowego) opartego na przepisach ww. decyzji Rady, Narodowy Fundusz nie jest uprawniony do udzielania wsparcia na zasadach w niej określonych.

9. Pomoc na edukację ekologiczną

W przypadku przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej autorami projektów, a zarazem wnioskodawcami mogą być zarówno państwowe jednostki budżetowe, organizacje non-profit jak i podmioty komercyjne. Krąg podmiotów uprawnionych do ubiegania się o dofinansowanie jest więc zasadniczo nieograniczony. Również zakres rzeczowy projektów, jakie mogą zostać objęte dofinansowaniem, jest bardzo szeroki.

W ramach programu priorytetowego dotyczącego edukacji ekologicznej tradycyjnie finansowane są:

- I. Realizacja filmów, cyklicznych programów telewizyjnych i radiowych,
- II. Promocja zagadnień związanych z ochroną środowiska oraz edukacja prowadzona na łamach prasy,
- III. Produkcja i dystrybucja pomocy dydaktycznych oraz działalność wydawnicza,
- IV. Projekty szkoleniowe dla wybranych grup społecznych i zawodowych, mające na celu podniesienie kwalifikacji i kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju,
- V. Organizacja konferencji i seminariów o zasięgu krajowym i międzynarodowym,
- VI. Rozwój bazy służącej edukacji ekologicznej,
- VII. Konkursy i przedsięwzięcia upowszechniające wiedzę ekologiczną,
- VIII. Programy w zakresie aktywnej edukacji ekologicznej oraz kampanie informacyjno – edukacyjne,
- IX. Działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej dzieci i młodzieży z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska lub wystąpiły klęski żywiołowe.

Elementy edukacji ekologicznej mogą się także pojawić we współfinansowanych przez NFOŚiGW projektach wspieranych przez Komisję Europejską w ramach Instrumentu Finansowego LIFE+.

Z uwagi na tak dużą rozpiętość merytoryczną projektów oraz konieczność szerokiego rozumienia pojęcia działalności gospodarczej, trudno mówić o jednej regule przesądzającej o występowaniu pomocy publicznej lub możliwości prostego jej wykluczenia z góry dla wszystkich składanych wniosków o dofinansowanie. O ewentualnych tendencjach można mówić tylko w odniesieniu do poszczególnych ww. obszarów tematycznych, ale nigdy w odniesieniu do formy prawnej podmiotów ubiegających się o dofinansowanie. Zasadniczo zatem każdy składany wniosek o dofinansowanie wymaga przeprowadzenia indywidualnej oceny, czy i w jakim zakresie wsparcie będzie stanowiło pomoc publiczną.

Pomoc publiczna na przedsięwzięcia z zakresu edukacji ekologicznej udzielana jest przez NFOŚiGW z reguły jako pomoc *de minimis*, na warunkach określonych przepisami rozporządzenia Komisji (WE) nr 1998/2006 r. z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*. Stosowanie w tym przypadku zasad pomocy *de minimis* uzasadnione jest faktem, że kwoty udzielanego przez Narodowy Fundusz wsparcia, są relatywnie niewielkie. Zauważyć też należy, iż na poziomie zasad prawa UE, z zastrzeżeniem wsparcia przeznaczonego na utwory audiowizualne⁹⁵, nie zostały stworzone przepisy szczególne regulujące dopuszczalność pomocy publicznej, które mogłyby mieć zastosowanie do projektów z zakresu edukacji ekologicznej dofinansowywanych przez NFOŚiGW.

⁹⁴ Decyzja Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla (Dz. Urz. UE L 336 z dnia 21.12.2010 r., str. 24), zastępująca poprzednio obowiązujące rozporządzenie Rady (WE) nr 1407/2002 z dnia 23 lipca 2002 r. w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego

⁹⁵ Komunikat Komisji skierowany do Rady, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Ekonomicznego i Społecznego oraz Komitetu Regionów na temat niektórych aspektów prawnych związanych z utworami filmowymi i innymi utworami audiowizualnymi (Dz. Urz. UE C 43 z dnia 16.02.2002 r.)

W kontekście oceny dopuszczalności pomocy, warto zwrócić uwagę, iż w ramach umowy o dofinansowanie zawartej z jednym podmiotem, może wystąpić kilku beneficjentów pomocy publicznej.

PRZYKŁAD 20

Wnioskodawcą jest organizacja non-profit, która stara się o dofinansowanie projektu związanego z działalnością gospodarczą w rozumieniu unijnego prawa konkurencji. Dla podniesienia jakości projektu oraz zwiększenia jego skali, wnioskodawca podjął współpracę, na zasadach partnerstwa, z firmą prywatną posiadającą doświadczenie w branży, której dotyczy projekt. Przeprowadzona ocena wniosku wykazała, że dofinansowanie dotyczy działalności gospodarczej w rozumieniu unijnego prawa konkurencji prowadzonej zarówno przez wnioskodawcę jak i podmiot partnerski. Działalność prowadzona jest przez nie w warunkach konkurencji na rynku wewnętrznym UE i nie można wykluczyć potencjalnego wpływu udzielanego dofinansowania na konkurencję i wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi UE. Mamy więc do czynienia z dwoma beneficjentami pomocy publicznej, mimo że umowa o dofinansowanie zostanie zawarta jedynie z organizacją non-profit (jako wnioskodawcą).

Taka sytuacja wymaga przyporządkowania – w odniesieniu do każdego z beneficjentów pomocy – części dofinansowania stanowiącej dla niego pomoc publiczną, a następnie dokonania – również odrębnie dla każdego z nich – oceny dopuszczalności udzielenia pomocy.

Może się też zdarzyć sytuacja, w której dofinansowanie nie będzie stanowiło pomocy publicznej dla wnioskodawcy, ale dla ostatecznych odbiorców dofinansowanego projektu. Jest to tzw. **pomoc pośrednia**. Możemy mieć z nią do czynienia w przypadku, gdy ostatecznym odbiorcą korzyści wynikającej z udzielenia dofinansowania przez NFOŚiGW (korzyści, jaka nie jest dostępna w warunkach rynkowych), jest podmiot trzeci, do którego skierowany jest projekt, o ile prowadzi on działalność gospodarczą w rozumieniu unijnego prawa konkurencji.

Jak wynika z praktyki NFOŚiGW pomoc pośrednia dotyczy najczęściej projektów, w ramach których przeprowadza się nieodpłatne lub częściowo odpłatne szkolenia, w których mogą brać udział przedsiębiorcy w rozumieniu unijnego prawa konkurencji, gdzie wiedza pozyskana przez uczestników będzie mogła zostać następnie wykorzystana w ramach prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. Przedsiębiorstwa uczestniczące w takich szkoleniach uzyskują w ten sposób korzyść, która nie ma charakteru rynkowego (tzn. są zwolnieni z ponoszenia pełnej opłaty z tytułu uczestnictwa w szkoleniu, którą normalnie, w przypadku uczestnictwa w analogicznym szkoleniu dostępnym na rynku, musieliby uiścić). Jeżeli więc w odniesieniu do tych ostatecznych odbiorców spełnione zostaną pozostałe przesłanki występowania pomocy publicznej, staną się oni beneficjentami pomocy publicznej (pomocy pośredniej). Pomoc może zostać udzielona w formule *de minimis*.

Pomoc pośrednia nie wystąpi natomiast w sytuacji, gdy wnioskodawca zamierza zlecić – na zasadach rynkowych – wykonanie niektórych zadań w ramach dofinansowywanego projektu podmiotom trzecim, np. zlecenie druku, zamówienie materiałów promocyjnych, koszty obsługi księgowej.

Pomocy pośredniej udziela wnioskodawca, a nie NFOŚiGW. Wnioskodawca wejdzie w obowiązki podmiotu udzielającego pomocy, gdyż z dniem zawarcia umowy o dofinansowanie staje się właścicielem i jedynym dysponentem środków publicznych, jakie otrzymał w ramach umowy zawartej z NFOŚiGW. Poprzez zawarcie umowy o dofinansowanie nałożone na niego zostają następujące zadania właściwe organowi udzielającemu pomocy, a wynikające z obowiązujących przepisów dotyczących pomocy publicznej:

- w zakresie weryfikacji występowania pomocy publicznej (NFOŚiGW na etapie oceny wniosku o dofinansowanie może stwierdzić jedynie wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia pomocy pośredniej, w szczególności poprzez analizę charakteru i zakresu planowanych w ramach projektu działań oraz kręgu podmiotów, do jakich będą one skierowane. Ocenę faktycznego wystąpienia pomocy pośredniej przeprowadza natomiast wnioskodawca, indywidualnie dla każdego z potencjalnych odbiorców pomocy),
- w zakresie weryfikacji dopuszczalności udzielenia pomocy,
- w zakresie wydawania zaświadczeń o pomocy *de minimis*,
- w zakresie sprawozdawczości,
- w zakresie archiwizacji wszelkich informacji o udzielanej pomocy publicznej.

Wróćmy jednak do podstawowej oceny występowania pomocy.

Często wnioskodawcy mylnie starają się argumentować brak występowania pomocy, wskazując, że projekt ma na celu edukację w ogólnym interesie publicznym, która należy do kompetencji państwa, a więc nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu unijnego prawa konkurencji. Rzeczywi-

ście, zapewnienie społeczeństwu dostępu do edukacji stanowi obowiązek państwa, jednak nie każde przedsięwzięcie z zakresu edukacji można wiązać z realizacją takiego obowiązku. W świetle utrwalonego orzecznictwa unijnego za działalność gospodarczą nie uznaje się działalności prowadzonej w ramach tzw. krajowego systemu edukacji.

Zgodnie z tym orzecznictwem przez krajowy system edukacji należy rozumieć system, który:

- jest ustanawiany przez państwo i służy realizacji zadań przypisywanych państwu w obszarze edukacji, kultury i potrzeb socjalnych, co oznacza, że władze publiczne są odpowiedzialne za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, oraz
- jest w głównej mierze finansowany ze środków publicznych.

Tylko działalność w ramach systemu edukacji spełniającego powyższe warunki nie jest działalnością gospodarczą w rozumieniu unijnego prawa konkurencji.

Polski system szkolnictwa funkcjonuje w ramach edukacji niższego szczebla – działającej w oparciu o ustawę o systemie oświaty oraz edukacji wyższego szczebla – działającej w oparciu o ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym. Przepisy obu ustaw wskazują, jakie rodzaje podmiotów tworzą polski system edukacji. Są to zarówno podmioty publiczne jak i niepubliczne, takie jak przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły, uczelnie publiczne i niepubliczne, placówki oświatowo-wychowawcze itp. Działalność niektórych z nich wykraczać może poza ramy tak przyjętej definicji krajowego systemu edukacji i w tym zakresie mogą być wówczas prowadzącymi działalność gospodarczą.

Natomiast podmioty, które zazwyczaj występują o dofinansowanie ze środków NFOŚiGW (jak organizacje pozarządowe), nie tworzą tego systemu. Pełnią one jedynie rolę wspierającą, tzn. współdziałają z organami administracji publicznej prowadzącymi szkoły i placówki. Stąd, nie można w ich przypadku z góry założyć, że nie prowadzą działalności gospodarczej w rozumieniu unijnego prawa konkurencji, ze względu jedynie na sam fakt prowadzenia działalności edukacyjnej w ogólnym interesie publicznym. Aby poprawnie dokonać oceny występowania pomocy publicznej, należy każdorazowo rozstrzygnąć następujące kwestie:

1. Czy dofinansowanie zostanie wykorzystane przez wnioskodawcę, jego podmioty partnerskie lub podmioty, do których skierowany jest projekt, w związku z działalnością gospodarczą w rozumieniu unijnego prawa konkurencji? – Jeżeli dofinansowanie zostanie wykorzystane w związku z oferowaniem towarów lub usług i istnieje na nie rynek, odpowiedź jest zawsze pozytywna i należy badać dalsze przesłanki występowania pomocy.
2. Czy działalności gospodarczej, której dotyczy dofinansowanie towarzyszy konkurencja? – Jeżeli na rynku dostępne są produkty/usługi identyczne lub stanowiące substytut w stosunku do produktów/usług, których dotyczy projekt, odpowiedź jest zawsze pozytywna i należy zbadać przesłankę dotyczącą wpływu na wymianę handlową.
3. Czy można wykluczyć potencjalny wpływ dofinansowania NFOŚiGW na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi UE? – Oceniając spełnienie tej przesłanki można brać pod uwagę w szczególności takie aspekty jak:
 - a) czy rodzaj działalności gospodarczej, której dotyczy projekt charakteryzuje się nieznaczną konkurencją w handlu między państwowym, np. podmioty zagraniczne nie są raczej zainteresowane oferowaniem w Polsce analogicznych towarów lub usług,
 - b) czy działalność gospodarcza ma charakter lokalny? – Więcej na ten temat w Rozdziale I. Pojęcie pomocy publicznej i przesłanki jej występowania podrozdział 5. Zakłócenie lub zagrożenie zakłóceniem konkurencji oraz wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi,
 - c) czy z oferty korzystają głównie Polacy a osoby z innych państw jedynie przy okazji pobytu w Polsce (tzn. skorzystanie z tej oferty nie jest w ich przypadku zasadniczym celem pobytu w Polsce)?

Jak zaznaczono na wstępie, w odniesieniu do poszczególnych obszarów tematycznych dofinansowywanych przez NFOŚiGW można mówić, z zastrzeżeniem szczegółowej oceny wniosków o dofinansowanie, o pewnych obserwowanych tendencjach w ocenie występowania pomocy publicznej.

1. W pierwszej grupie można wskazać projekty mające na celu:
 - I. Realizację filmów, cyklicznych programów telewizyjnych i radiowych.
 - II. Promocję zagadnień związanych z ochroną środowiska oraz edukację prowadzoną na łamach prasy (dotyczy tylko własnej działalności wydawniczej).
 - III. Produkcję i dystrybucję pomocy dydaktycznych oraz działalność wydawniczą.

Wskazane obszary działalności zasadniczo stanowią działalność gospodarczą w rozumieniu unijnego prawa konkurencji. Oznacza to, że istnieje rynek produkcji telewizyjnych i filmowych, rynek produkcji radiowych, rynek prasy i wydawniczy, a także rynek produkcji i dystrybucji pomocy dydaktycznych. Wymienione rodzaje projektów są bezpośrednio związane z działalnością gospodarczą, która charakteryzuje się wysokim stopniem konkurencji. W tej sytuacji należy przyjąć, że dofinansowanie NFOŚiGW w zakresie działań edukacyjnych podlega zwykle przepisom dotyczącym pomocy publicznej.

Przykładowe projekty, których dofinansowanie stanowi w całości pomoc publiczną:

- a) Spółka prywatna zajmująca się produkcją i sprzedażą materiałów dydaktycznych, w ramach projektu poświęconego formom ochrony przyrody, planuje przygotować mapy, encyklopedię multimedialną dla młodzieży, scenariusze lekcji dla nauczycieli. Mapy będą dystrybuowane wśród szkół, natomiast encyklopedia zostanie udostępniona nieodpłatnie, wraz ze scenariuszami zajęć na stronie internetowej wnioskodawcy.
- b) Organizacja pożytku publicznego wnioskuje o dofinansowanie produkcji serii krótkometrażowych filmów przyrodniczych oraz kosztów nieodpłatnej dystrybucji płyt DVD do szkół. Filmy zostaną również wyemitowane w telewizji.
- c) Regionalna radiostacja publiczna wnioskuje o dofinansowanie produkcji słuchowisk radiowych o ochronie środowiska połączonych z konkursami. Konkursy będą skierowane do dzieci i młodzieży, w różnych kategoriach wiekowych. Zadanie konkursowe to nagranie najciekawszych odgłosów przyrody. Radiostacja zastrzega sobie możliwość wykorzystania zwycięskich i wyróżnionych materiałów konkursowych w emitowanych słuchowiskach.
- d) Gazeta o ogólnopolskim zasięgu składa wniosek o dofinansowanie publikacji na swoich łamach artykułów promujących odnawialne źródła energii.

2. W drugiej grupie można wskazać projekty:

IV. Szkoleniowe dla wybranych grup społecznych i zawodowych, mające na celu podnoszenie kwalifikacji i kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju.

V. Polegające na organizacji konferencji i seminariów o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

O ile wydaje się, że nie istnieje rynek oferowania konferencji i seminariów, o tyle działalność szkoleniowa jest zdecydowanie działalnością gospodarczą w rozumieniu unijnego prawa konkurencji. Niezależnie jednak od oceny, czy przeprowadzenie szkolenia/konferencji/seminarium stanowi działalność gospodarczą, w projektach tego rodzaju można jednak zwykle przyjąć, że ostatecznymi i jedyne odbiorcami korzyści wynikających z udzielonego dofinansowania są uczestnicy organizowanych w ramach projektu szkoleń, konferencji lub seminariów. W tym zakresie dofinansowanie może stanowić dla nich pomoc publiczną (będzie to pomoc pośrednia), jeżeli indywidualne podmioty uczestniczące w tego rodzaju wydarzeniach są przedsiębiorstwami w rozumieniu przepisów o pomocy publicznej (problematykę pomocy pośredniej omówiono już wcześniej w tym rozdziale). Zastosowanie podejścia, zgodnie z którym jedynymi odbiorcami korzyści wynikających z udzielenia dofinansowania NFOŚiGW są uczestnicy szkoleń, pozwala zasadniczo wykluczyć możliwość wystąpienia pomocy dla wnioskodawcy (brak spełnienia przesłanki występowania pomocy publicznej dotyczącej korzyści), choć problematyczne mogą okazać się takie działania w ramach projektu, które wiążą się z rozpowszechnianiem wytworzonych ze środków NFOŚiGW materiałów edukacyjnych, jeżeli np. przyjmują one formułę publikacji książkowej lub jeżeli projekt wiąże się z faktycznym promowaniem prowadzonej przez wnioskodawcę działalności gospodarczej.

Przykładowe projekty

- a) Uniwersytet Warszawski organizuje serię szkoleń dla sektora przedsiębiorstw na temat świadomości ekologicznej biznesu. Szkolenie nie wiąże się z promowaniem ewentualnej działalności gospodarczej prowadzonej przez UW. Przekazana podczas szkoleń wiedza będzie miała charakter specjalistyczny i nie jest powszechnie dostępna. Przedsiębiorstwa będą mogły ją zastosować w praktyce w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Dofinansowanie organizacji szkoleń o takim charakterze będzie stanowiło pomoc pośrednią dla firm uczestniczących w szkoleniach, nie będzie natomiast stanowiło pomocy dla wnioskodawcy.
- b) Politechnika Krakowska wnioskuje o dofinansowanie kosztów organizacji ogólnopolskiego seminarium na temat najnowszych osiągnięć nauki i techniki w zakresie badania jakości śró-

dowiska. Seminarium nie wiąże się z promowaniem ewentualnej działalności gospodarczej prowadzonej przez Politechnikę. Seminarium skierowane jest do naukowców oraz pracowników administracji publicznej, a więc podmiotów, które nie są przedsiębiorstwami w rozumieniu unijnego prawa konkurencji. Udział w seminarium jest nieodpłatny. Dofinansowanie nie stanowi pomocy publicznej ani dla wnioskodawcy ani dla uczestników.

3. W trzeciej grupie można wskazać projekty dotyczące:

VI. Rozwoju bazy służącej edukacji ekologicznej.

Działalność ośrodków edukacji ekologicznej jest bardzo różnorodna. Może ona polegać np. na organizacji wykładów/warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, udostępnieniu ścieżek edukacyjnych, organizacji wystaw tematycznych, konkursów ekologicznych, prowadzeniu działalności wydawniczej itp. W wyniku indywidualnej oceny wniosku o dofinansowanie może się więc okazać, że działalność objęta tym wnioskiem wiąże się z oferowaniem towarów lub usług na rynku, na którym występuje konkurencja. Wsparcie tej działalności nie będzie stanowiło jednak pomocy publicznej w przypadku, gdy możliwe będzie wykluczenie wpływu dofinansowania NFOŚiGW na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi UE. W wielu przypadkach okazuje się to możliwe. Konsekwentnie więc, w takich przypadkach, dofinansowanie bieżącej działalności ośrodka czy doposażenia lub przebudowy jego infrastruktury nie będzie stanowiło pomocy publicznej.

Może się jednak zdarzyć, że ośrodek realizuje program edukacji ekologicznej np. w ramach dłuższych form wypoczynku, jak zielone szkoły czy obozy, które organizuje. Taka działalność jest analogiczna do usług oferowanych przez typowe przedsiębiorstwa należące do szeroko pojętej branży turystycznej. Te z kolei podlegają już przepisom dotyczącym pomocy publicznej. Jeżeli wnioskodawca nie będzie w stanie wykazać, że wnioskowane dofinansowanie nie zostanie wykorzystane w związku z działalnością z zakresu organizacji wypoczynku, dofinansowanie tej działalności przez NFOŚiGW należy potraktować, jako podlegające regułom pomocy publicznej.

4. W czwartej grupie można wskazać projekty dotyczące:

VII. Konkursów oraz innych przedsięwzięć upowszechniających wiedzę ekologiczną.

VIII. Programów w zakresie aktywnej edukacji ekologicznej oraz kampanii informacyjno-edukacyjnych.

W projektach tego rodzaju wykorzystywane są różne formy edukacji ekologicznej, w szczególności konkursy ekologiczne, organizacja ogólnodostępnych imprez w plenerze, budowa tematycznych stron internetowych, zamówienie realizacji i emisja krótkich promocyjnych spotów telewizyjnych, czy publikacji, na warunkach rynkowych, artykułów w prasie. Dofinansowanie wymienionych form nie będzie stanowiło pomocy publicznej, chyba że zostanie wykorzystane w związku z działalnością gospodarczą (w tym w celu promocji takiej działalności).

Zdarza się także, że w ramach tych projektów wykorzystywane są takie formy edukacji ekologicznej jak szkolenia czy produkcja wydawnictw – wskazane w wyżej opisanych grupach projektów (1-3). W takich przypadkach, w celu dokonania oceny występowania pomocy publicznej, dla poszczególnych elementów projektu należy zbadać ich wzajemne powiązania oraz dokonać oceny, czy wiąże się one z oferowaniem towarów lub usług na rynku, a jeśli tak to należy następnie przeanalizować, czy w świetle orzecznictwa unijnego można wykluczyć spełnienie przesłanki dotyczącej zakłócenia konkurencji lub wymiany handlowej pomiędzy państwami członkowskimi.

Przykładowe projekty:

- a) Producent energii organizuje kampanię edukacyjną dla dzieci z zakresu świadomego użycia energii. Spółka będzie wizytowała przedszkola, a celem kampanii jest wykształcenie u dzieci, poprzez zabawę, umiejętności świadomego i oszczędnego korzystania z energii elektrycznej. Podczas kampanii nie będą wykorzystywane formy przekazu promujące działalność gospodarczą spółki i zwiększające jej rozpoznawalność na rynku. Wykazano brak pozytywnego wpływu realizacji kampanii na prowadzoną działalność gospodarczą. Jej dofinansowanie nie będzie więc stanowiło pomocy publicznej.
- b) Organizacja pozarządowa planuje zorganizować kampanię edukacyjną poświęconą ekologicznym środkom transportu. Kampania skierowana jest do ogółu społeczeństwa. Cele kampanii zostaną osiągnięte poprzez organizację pikników rodzinnych, ogólnodostępnych

wystaw prezentowanych w miejscach publicznych, przeprowadzeniu radiowej kampanii edukacyjnej, a także szkoleń dla administracji publicznej. W następstwie dokonanej oceny wniosku stwierdzono, że dofinansowanie nie zostanie wykorzystane przez wnioskodawcę w związku z działalnością gospodarczą w rozumieniu unijnego prawa konkurencji, a więc nie stanowi pomocy publicznej. W części, w jakiej dofinansowanie zostanie wykorzystane na organizację szkoleń, nie będzie również stanowiło pomocy pośredniej, gdyż osoby skierowane przez pracodawcę do uczestnictwa w szkoleniu nie reprezentują przedsiębiorstw w rozumieniu unijnego prawa konkurencji.

5. W piątej grupie można wskazać projekty dotyczące:

IX. Działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej dzieci i młodzieży z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska lub wystąpiły klęski żywiołowe.

Składane wnioski o dofinansowanie obejmują zwykle organizację dłuższych form wypoczynku przeznaczonych dla dzieci żyjących w szczególnie szkodliwych warunkach środowiska naturalnego, u których stwierdzono faktyczny, negatywny wpływ złego stanu środowiska na ich zdrowie. Organizowane formy wypoczynku mają charakter leczniczy. Ich dofinansowanie nie stanowi pomocy publicznej, jeżeli np. zostanie wykazane, że wnioskodawca, jako organizator oferuje usługę, jaka nie jest dostępna na rynku (brak pomocy publicznej dla wnioskodawcy), a wybór placówek wypoczynku dokonany zostanie w oparciu o obiektywne, niedyskryminujące kryteria (brak pomocy pośredniej).

10. Pomoc dla sektora leśnego

Leśnictwo, dla potrzeb przepisów regulujących udzielanie pomocy publicznej, definiuje się jako produkcję drzew stojących, jak również pozyskiwanie i zbieranie dziko rosnących produktów leśnych, w tym przetworzonych w niewielkim stopniu produktów, takich jak drewno opałowe lub przeznaczone do użytku w przemyśle.

Zasadniczo, wsparcie udzielane przez NFOŚiGW dla sektora leśnego uznawane jest za pomoc publiczną. Pomocą publiczną jest nie tylko wsparcie publiczne przeznaczone bezpośrednio na produkcję drewna, ale także wsparcie przedsięwzięć pośrednio związanych z tą działalnością np. dotyczących ochrony przeciwpożarowej lasu czy ochrony drzew przed szkodnikami. Także bowiem w takiej sytuacji wsparcie ze środków publicznych uprzywilejowuje beneficjenta prowadzącego działalność gospodarczą i może wywierać wpływ na prowadzoną przez niego działalność z zakresu produkcji drewna.

Do sektora leśnego stosuje się regulacje wsparcia obowiązujące dla innych sektorów, np. Wytyczne wspólnotowe w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska, Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu, czy Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*.

Ponadto, przy określonych działaniach realizowanych w lasach, Komisja przyjęła praktykę zatwierdzania pomocy państwa na podstawie Wytycznych Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007-2013 (Dz. Urz. UE C 319 z dnia 27.12.2006 r., str. 1). Dotyczy to ochrony, udoskonalania, rozwoju i utrzymania lasów z racji ekologicznych, ochronnych i rekreacyjnych funkcji lasu.

10.1. Dopuszczalność pomocy dla sektora leśnego na podstawie Wytycznych Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007-2013

W Wytycznych Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007-2013 (dalej: WRiL), warunki dopuszczalności pomocy dla sektora leśnego są uregulowane w rozdziale VII WRiL.

Zgodnie z tym dokumentem Komisji, pomoc dla sektora leśnego musi spełniać w szczególności następujące warunki, aby zostać uznaną za zgodną z rynkiem wewnętrznym (dopuszczalną):

- 1) pomoc musi bezpośrednio przyczyniać się do zachowania lub przywrócenia ekologicznych, ochronnych i rekreacyjnych funkcji lasów, bioróżnorodności i zdrowego ekosystemu leśnego;
- 2) pomoc może pokrywać do 100% kosztów kwalifikowanych;
- 3) pomoc może pokrywać m.in. koszty:
 - zalesiania – wyłącznie w przypadku wykazania przyczyn środowiskowych (nie można przyznać pomocy na zalesianie gatunkami uprawianymi w krótkim okresie),
 - sadzenia, oczyszczania, przerzedzania i wycinki drzew oraz innej roślinności w lasach (nie można przyznać pomocy na wycinkę drzew, której głównym celem jest ekonomicznie opłacalne pozyskanie drewna, ani na odnowę drzewostanu polegającą na zastąpieniu ściętych drzew takimi samymi drzewami), jak również naprawiania szkód w lasach,
 - utrzymania i poprawy jakości gleby w lasach oraz zapewnienia równomiernego i zdrowego wzrostu drzew w celu zachowania naturalnej równowagi, zmniejszania nadmiernego zagęszczenia roślinności i zapewnienia wystarczającej retencji wody oraz prawidłowego odwadniania,
 - zapobiegania występowaniu szkodników i szkód wyrządzonych przez szkodniki oraz chorobom drzew, zapobiegania i usuwania szkód wyrządzonych przez zwierzęta, zapobiegania pożarom lasów;
 - koszty planowania powyższych działań.

W odniesieniu do działalności NFOŚiGW w zakresie udzielania pomocy dla sektora leśnego istotne są decyzje Komisji Europejskiej o zatwierdzeniu zgłoszonej pomocy indywidualnej:

- 1) decyzja Komisji w sprawie N 441/2007 – Polska, Pomoc dla Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (pomoc udzielana ze środków krajowych);
- 2) decyzja Komisji w sprawie N 635/2009 – Polska, Pomoc w sektorze leśnym – Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popoligonowych i powojkowych (pomoc udzielana ze środków POIiŚ);
- 3) decyzja Komisji w sprawie N 636/2009 – Polska, Pomoc dla Lasów Państwowych na projekty renowacyjne (pomoc udzielana ze środków POIiŚ);

W tych przypadkach jedynym beneficjentem pomocy jest Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe.

10.2. Dopuszczalność pomocy dla sektora leśnego, jako pomocy *de minimis*

W przypadku leśnictwa zastosowanie znajduje ogólne rozporządzenie Komisji 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis*, a więc stosuje się tu ogólne zasady udzielania pomocy *de minimis* tak jak dla innych sektorów przemysłu. Rozporządzenie Komisji 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy *de minimis* w sektorze produkcji rolnej znajduje zastosowanie w ograniczonym zakresie upraw rolnych, np. gdyby pomoc publiczna miała dotyczyć szkółki leśnej sprzedającej drzewka lub sadzonki.

Warto w tym miejscu zauważyć, że niektóre podmioty mają złożoną strukturę organizacyjną, która może powodować wątpliwości, co do wyliczenia dostępnego pułapu pomocy *de minimis*. Przykładowo w przypadku Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, pułapy pomocy *de minimis* należy odnosić do całego tego przedsiębiorstwa, a nie do wchodzących w jego skład poszczególnych jednostek organizacyjnych, takich jak regionalne dyrekcje, czy nadleśnictwa.

Informacje dotyczące pomocy publicznej w działalności Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zamieszczone są także na stronie:

<http://www.nfosigw.gov.pl/pomoc-publiczna/>

Załącznik 1 – Wykaz aktów prawa Unii Europejskiej

- 1) Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w brzmieniu ustalonym przez Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, sporządzony w Lizbonie dnia 13 grudnia 2007 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 203, poz. 1569).
- 2) Traktat o Unii Europejskiej w brzmieniu ustalonym przez Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, sporządzony w Lizbonie dnia 13 grudnia 2007 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 203, poz. 1569).
- 3) Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (Dz. Urz. UE L 214 z dnia 9.8.2008, str. 3).
- 4) Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis* (Dz. Urz. UE L 379 z dnia 28.12.2006 r., str. 5).
- 5) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy *de minimis* w sektorze produkcji rolnej (Dz. Urz. UE L 337 z dnia 21.12.2007, str. 35).
- 6) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 875/2007 w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady *de minimis* dla sektora rybołówstwa i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1860/2004 (Dz. Urz. UE L 193 z dnia 25.7.2007 r. str. 6).
- 7) Rozporządzenie Komisji nr 1628/2006 z dnia 24 października 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej (Dz. Urz. UE L 302 z dnia 01.11.2006 r., str. 29).
- 8) Wytoczne Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007-2013 (Dz. Urz. UE C 319 z dnia 27.12.2006 r., str. 1).
- 9) Decyzja Komisji z dnia 28 listopada 2005 r. w sprawie stosowania art. 86 ust. 2 Traktatu WE do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L 312 z dnia 29.11.2005 r., str. 67).
- 10) Decyzja Komisji z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L 7 z dnia 11.1.2012 r., str. 3)
- 11) Wspólnotowe ramy dotyczące pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych (Dz. Urz. UE C 297 z dnia 29.11.2005 r., str. 4).
- 12) Zasady ramowe Unii Europejskiej dotyczące pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych (Dz. Urz. UE C 8 z 11.1.2012 r.)
- 13) Wytoczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013 (Dz. Urz. UE C 54 z 4.03.2006 r., str. 14).
- 14) Wspólnotowe zasady ramowe dotyczące pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną (Dz. Urz. C 323 z dnia 30.12.2006 r., str. 1).
- 15) Wytoczne wspólnotowe w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska (Dz. Urz. UE C 82 z dnia 1.04.2008 r., str. 1).
- 16) Komunikat Komisji w sprawie kryteriów szczegółowej oceny w zakresie pomocy regionalnej dużych projektów inwestycyjnych (Dz. Urz. UE C 223, z dnia 16.9.2009 r., str. 3).
- 17) Decyzja Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń węgla (Dz. Urz. UE L 336 z dnia 21.12.2010 r., str. 24).

Załącznik 2 – Wykaz aktów prawa polskiego

- 1) Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (T. jedn. Dz. U. z 2007 r., Nr 59, poz. 404 z późn. zm.).
- 2) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (T. jedn. Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).
- 3) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej w różnych formach (Dz. U. Nr 194, poz. 1983, z późn. zm.).
- 4) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej (Dz. U. Nr 190, poz. 1402).
- 5) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska (Dz. U. Nr 246, poz. 1795 z późn. zm.).
- 6) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi redukcji emisji ze źródeł spalania paliw (Dz. U. Nr 209, poz. 1517 z późn. zm.).
- 7) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi ograniczeniu emisji lotnych związków organicznych (Dz. U. Nr 62, poz. 392 z późn. zm.).
- 8) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami związanymi z odnawialnymi źródłami energii (Dz. U. Nr 14, poz. 89, z późn. zm.).
- 9) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi poprawie jakości paliw i technologii silnikowych (Dz. U. Nr 89, poz. 547, z późn. zm.).
- 10) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia będące inwestycjami służącymi zastosowaniu technologii zapewniających czystsza i energooszczędną produkcję oraz oszczędzanie surowców (Dz. U. Nr 61, poz. 385, z późn. zm.).
- 11) Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia związane z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych (Dz. U. Nr 97, poz. 814.).
- 12) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 stycznia 2009 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* na wsparcie systemów zarządzania środowiskowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, (Dz. U. Nr 9, poz. 55).
- 13) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 stycznia 2009 r. w sprawie udzielania pomocy publicznej na inwestycje w zakresie budowy lub przebudowy jednostek wysokosprawnego wytwarzania energii (Dz. U. Nr 21, poz. 111).
- 14) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 kwietnia 2010 r. w sprawie udzielania pomocy publicznej na inwestycje w zakresie budowy lub przebudowy sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej albo sieci ciepłowniczej (Dz. U. Nr 72, poz. 461).

Załącznik nr 3 – Przepisy Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej dotyczące pomocy publicznej

(Opracowane na podstawie Dz. Urz. UE C 83 z dnia 30.3.2010 r.
WERSJA SKONSOLIDOWANA TRAKTATU O FUNKCJONOWANIU UNII EUROPEJSKIEJ)

SEKCJA 2

POMOC PRYZYNAWANA PRZEZ PAŃSTWA

Artykuł 107

(dawny artykuł 87 TWE)

1. Z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w Traktatach, wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi.
2. Zgodna z rynkiem wewnętrznym jest:
 - a) pomoc o charakterze socjalnym przyznawana indywidualnym konsumentom, pod warunkiem że jest przyznawana bez dyskryminacji związanej z pochodzeniem produktów;
 - b) pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi;
 - c) pomoc przyznawana gospodarce niektórych regionów Republiki Federalnej Niemiec dotkniętych podziałem Niemiec, w zakresie, w jakim jest niezbędna do skompensowania niekorzystnych skutków gospodarczych spowodowanych tym podziałem. Pięć lat po wejściu w życie Traktatu z Lizbony, Rada, na wniosek Komisji, może przyjąć decyzję uchylającą niniejszą literę.
3. Za zgodną z rynkiem wewnętrznym może zostać uznana:
 - a) pomoc przeznaczona na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski lub w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia, jak również regionów, o których mowa w artykule 349, z uwzględnieniem ich sytuacji strukturalnej, gospodarczej i społecznej;
 - b) pomoc przeznaczona na wspieranie realizacji ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania lub mająca na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce Państwa Członkowskiego;
 - c) pomoc przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem;
 - d) pomoc przeznaczona na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej i konkurencji w Unii w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem;
 - e) inne kategorie pomocy, jakie Rada może określić decyzją, stanowiąc na wniosek Komisji.

Artykuł 108

(dawny artykuł 88 TWE)

1. Komisja we współpracy z Państwami Członkowskimi stale bada systemy pomocy istniejące w tych Państwach. Proponuje im ona stosowne środki konieczne ze względu na stopniowy rozwój lub funkcjonowanie rynku wewnętrznego.
2. Jeśli Komisja stwierdzi, po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag, że pomoc przyznana przez Państwo lub przy użyciu zasobów państwowych nie jest zgodna z rynkiem we-

wewnętrzny w rozumieniu artykułu 107, lub że pomoc ta jest nadużywana, decyduje o zniesieniu lub zmianie tej pomocy przez dane Państwo w terminie, który ona określa.

Jeśli dane Państwo nie zastosuje się do tej decyzji w wyznaczonym terminie, Komisja lub każde inne zainteresowane Państwo może, na zasadzie odstępstwa od postanowień artykułów 258 i 259, wnieść sprawę bezpośrednio do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Na wniosek Państwa Członkowskiego Rada, stanowiąc jednomyślnie, może zdecydować, że pomoc, którą to Państwo przyznaje lub zamierza przyznać, jest uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym, na zasadzie odstępstwa od postanowień artykułu 107 lub rozporządzeń przewidzianych w artykule 109, jeśli wyjątkowe okoliczności uzasadniają taką decyzję. Jeśli w odniesieniu do danej pomocy Komisja wszczęła procedurę przewidzianą w pierwszym akapicie niniejszego ustępu, wystąpienie zainteresowanego Państwa z wnioskiem skierowanym do Rady powoduje zawieszenie tej procedury do czasu zajęcia stanowiska przez Radę.

Jednakże jeśli Rada nie zajmie stanowiska w terminie trzech miesięcy od wystąpienia z wnioskiem, Komisja wydaje decyzję w sprawie.

3. Komisja jest informowana, w czasie odpowiednim do przedstawienia swych uwag, o wszelkich planach przyznania lub zmiany pomocy. Jeśli uznaje ona, że plan nie jest zgodny z rynkiem wewnętrznym w rozumieniu artykułu 107, wszczyna bezzwłocznie procedurę przewidzianą w ustępie 2. Dane Państwo Członkowskie nie może wprowadzać w życie projektowanych środków dopóki procedura ta nie doprowadzi do wydania decyzji końcowej.
4. Komisja może przyjąć rozporządzenia dotyczące kategorii pomocy państwa, w odniesieniu do których Rada postanowiła, zgodnie z artykułem 109, że mogą one zostać zwolnione z procedury przewidzianej w ustępie 3 niniejszego artykułu.

Artykuł 109 **(dawny artykuł 89 TWE)**

Rada, na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, może wydać wszelkie właściwe rozporządzenia w celu zastosowania artykułów 107 i 108, a w szczególności może określi warunki stosowania artykułu 108 ustęp 3 i kategorie pomocy zwolnione z tej procedury.

Załącznik nr 4 – Wzór zaświadczenia o pomocy de minimis oraz pomocy de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie

Załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 2011 r.
(Dz. U. Nr 34, poz. 174)

WZÓR

.....
(pieczęć podmiotu udzielającego pomocy publicznej)

ZAŚWIADCZENIE O POMOCY DE MINIMIS

I	Nazwa podmiotu udzielającego pomocy publicznej
II	Numer identyfikacji podatkowej (NIP) podmiotu udzielającego pomocy publicznej
III	Siedziba i adres podmiotu udzielającego pomocy publicznej

Poświadczam się, że pomoc publiczna udzielona w dniu,
na podstawie.....⁹⁶⁾

I	Imię i nazwisko albo nazwa beneficjenta pomocy publicznej
II	Numer identyfikacji podatkowej (NIP) beneficjenta pomocy publicznej
III	Miejsca zamieszkania i adres albo siedziba i adres beneficjenta pomocy publicznej

o wartości brutto zł stanowiącej równowartość euro⁹⁷⁾ jest pomocą de minimis, spełniającą warunki określone w rozporządzeniu Komisji Europejskiej (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 379 z 28.12.2006, str. 5).

tak nie

Pomoc de minimis udzielona z przeznaczeniem na działalność

97) Podaje się podstawy prawne udzielenia pomocy.

98) Podaje się wartość pomocy w euro obliczoną zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach (Dz. U. Nr 194, poz. 1983, z późn. zm.).

⁹⁶⁾ Podaje się podstawy prawne udzielenia pomocy.

⁹⁷⁾ Podaje się wartość pomocy w euro obliczoną zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach (Dz. U. Nr 194, poz. 1983, z późn. zm.).

w sektorze transportu drogowego:⁹⁸⁾

tak nie

Stwierdzenie nieważności wcześniej wydanego zaświadczenia

Stwierdza się nieważność zaświadczenia wydanego beneficjentowi w dniu.....⁹⁹⁾

Dane osoby upoważnionej do wydania zaświadczenia:

.....
(imię i nazwisko)

.....
(stanowisko służbowe)

.....
(data i podpis)

⁹⁸⁾ Odpowiedź przeczącą należy zaznaczyć w przypadku, gdy:

- beneficjent pomocy de minimis w ogóle nie prowadzi działalności gospodarczej w sektorze transportu drogowego albo
- prowadząc jednocześnie działalność gospodarczą w sektorze transportu drogowego oraz inną działalność gospodarczą, posiada on rozdzielną rachunkową działalność prowadzoną w sektorze transportu drogowego zapobiegającą ewentualnym przypadkom subsydiów krzyżowych, a udzielona pomoc de minimis przeznaczona jest wyłącznie na działalność inną niż działalność w sektorze transportu drogowego.

Rozdzielność rachunkowa określonej działalności gospodarczej polega na prowadzeniu odrębnej ewidencji dla tej działalności gospodarczej oraz prawidłowym przypisywaniu przychodów i kosztów na podstawie konsekwentnie stosowanych i mających obiektywne uzasadnienie metod, a także określeniu w dokumentacji, o której mowa w art. 10 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, z późn. zm.), zasad prowadzenia odrębnej ewidencji oraz metod przypisywania kosztów i przychodów.

⁹⁹⁾ Wypełnia się wyłącznie w sytuacji, o której mowa w art. 5 ust. 3a ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, tj. w przypadku stwierdzenia nieważności wcześniej wydanego zaświadczenia w odniesieniu do tej samej pomocy, ze względu na fakt, iż wartość faktycznie udzielonej pomocy de minimis jest inna niż wartość pomocy podana we wcześniej wydanym zaświadczeniu.

